

Maria Cederström

RAKENTAMISPALVELUIDEN
KÄÄNNETYN
VEROVELVOLLISUUDEN
VAIKUTUKSET
Tiltoimisto X:n rakennusosalalla toimiviin
asiakkaisiin A, B ja C

Opinnäytetyö
Liiketalouden koulutusohjelma

Toukokuu 2012

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>	Opinnäytetyön päivämäärä 14.5.2012				
Tekijä(t) Maria Cederström	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Liiketalouden koulutusohjelma				
Nimeke Rakentamispalveluiden käännetyn verovelvollisuuden vaikutukset Tilitoimisto X:n rakennusalaalla toimiviin asiakkaisiin A, B ja C					
Tiivistelmä Suomessa otettiin käyttöön 1.4.2011 rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus. Käännetyllä verovelvollisuudella tarkoitetaan, että rakentamispalvelun myynnistä ja henkilöstön vuokrauksesta rakentamispalvelua varten, verovelvollinen on myyjän sijaan palvelun ostaja. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia vaikutuksia käännetyllä arvonlisäverovelvollisuudella on ollut rakennusalaalla toimiviin yrityksiin. Tutkin asiaa tilitoimisto X:n kolmen asiakkaan näkökulmasta. Pääongelmanani oli selvittää, kuinka käännetty verovelvollisuus on vaikuttanut rakennusalaalla toimiviin yrityksiin. Lisäksi tarkoitukseni oli selvittää, kuinka käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden käyttöönotto näkyi tilitoimisto X:ssä. Toteutin tutkimukseni haastattelemalla kolmea rakennusalan yrittäjää. Kaksi ensimmäistä rakennusalaalla toimivaa yritystä valikoitui tutkimuskohteikseni, koska molemmilla oli käännetyn verovelvollisuuden alaisia ostoja ja myyntejä. Kolmannella tutkimuskohteellani oli ainoastaan käännetyn verovelvollisuuden alaisia myyntejä. Kolmas rakennusalan yritys valikoitui tutkimuskohteekseni, koska halusin laajentaa empiiristä tutkimusaineistoani. Halusin saada tutkimukseeni mukaan toisenlaisen näkökulman käännettystä verovelvollisuudesta. Tilitoimisto X:ssä haastattelin kahta kirjanpitäjää, jotka hoitavat tutkimieni rakennusalan yrittäjien kirjanpitoa. Tutkimukseni oli luonteeltaan kvalitatiivinen. Tutkimuksen avulla selvisi, että käännetty arvonlisäverovelvollisuus ei ole vaikuttanut huomattavasti tilitoimisto X:n rakennusalaalla toimiviin asiakkaisiin. Rakennusalan yrittäjät kokivat, että muutos on vaikuttanut laskuttamiseen. Tilitoimisto X valmistautui huolellisesti käännetyn verovelvollisuuden käyttöönottoon erilaisten koulutusten, ohjelmistopäivitysten sekä muun muassa verottajan ohjeiden avulla. Tutkimukseni aikana paljastui, että käännetty verovelvollisuus ei näytä vähentävän harmaata taloutta. Tutkimustuloksiani ei periaatteessa voi yleistää, koska tutkimukseni kohdistui ainoastaan tilitoimisto X:n muutamaankin rakennusalaalla toimivaan yrittäjään ja tarkoitukseni oli selvittää asiaa ainoastaan toimeksiantajani asiakkaiden näkökulmasta.					
Asiasanat (avainsanat) Käännetty arvonlisäverovelvollisuus, harmaa talous, arvonlisävero, rakennusala					
Sivumäärä 78 + 7	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Kieli</td> <td style="width: 50%;">URN</td> </tr> <tr> <td>Suomi</td> <td></td> </tr> </table>	Kieli	URN	Suomi	
Kieli	URN				
Suomi					
Huomautus (huomautukset liitteistä)					
Ohjaavan opettajan nimi Terttu Liimatainen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Tilitoimisto X				

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 14 May 2012
Author(s) Maria Cederström	Degree programme and option Business Management	
Name of the bachelor's thesis The effects of reverse value added tax in the construction business from the view point of an accounting company's customers.		
Abstract <p>Reverse value added tax was introduced in construction business and related employee-leasing services in Finland on 1 April 2011. This means that the taxpayer is the buyer instead of the seller. The purpose of this bachelor's thesis was to find out what kind of changes the reverse value added tax system brought to the construction business. The aim of this study was to explore how the reverse value added tax system affected to the accounting company's customers operating in the construction business. The purpose of this bachelor's thesis was also to examine how this accounting company adopted to the reverse value added tax.</p> <p>I carried out my survey by interviewing three construction business entrepreneurs. The companies' were selected, because they all had purchases or sales in which the reverse value added tax system was applied. I interviewed two accountants who took care of the construction business companies' accounting. The nature of this study was qualitative.</p> <p>With the help of my study, I found out that the reverse value added tax system had not remarkably affected the accounting company's customers operating in the construction business. The survey revealed that the entrepreneurs experienced a change in their invoicing. The reverse value added tax system does not seem to diminish black economy. The accounting company had prepared carefully for the implementation of the reverse value added tax system. The accountants went through various training for the implementation. The accountants also got updated accounting software. The findings of my study could not be generalized because the purpose of the bachelor's thesis was to find out how the accounting company's customers had experienced the change. And, the study only focused on three construction business companies.</p>		
Subject headings, (keywords) Reverse value added tax, construction business, value added tax, black economy		
Pages 78 pages + app. 7 pages	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices		
Tutor Terttu Liimatainen	Bachelor's thesis assigned by Accounting company X	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	ARVONLISÄVEROTUS	2
2.1	Arvonlisäverotuksen historia	4
2.2	Arvonlisäverotuksen ominaisuudet ja verovelvollisuus	6
2.3	Verotus	10
2.4	Vähennysoikeus	12
2.5	Raportointi, laskutus ja kirjanpito	14
2.6	Rakennusala Suomessa	15
2.7	Harmaa talous sekä uudistuksen haitat ja puutteet	17
3	KÄÄNNETTY ARVONLISÄVEROTUS	21
3.1	Käännetyn verovelvollisuuden tausta	21
3.2	Käännetyn verovelvollisuuden soveltamisala	23
3.3	Rakentamispalvelun ostaja	27
3.4	Rakennukset, pysyvät rakennelmat sekä maa- ja vesirakentaminen	30
3.5	Vaikutukset asiakirjoihin	32
3.6	Vaikutukset raportointiin ja kassavirtaan	35
4	TUTKIMUS MUUTOKSEN VAIKUTUKSISTA	38
4.1	Tutkimusmenetelmät	39
4.2	Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti	43
4.3	Aineisto, sen kerääminen ja analysointi	45
5	TUTKIMUSTULOKSET	49
5.1	Muutoksen vaikutukset rakennusalan yrittäjiin A, B ja C	50
5.2	Muutoksen vaikutukset tilitoimistoon X	57
6	POHDINTA	59
6.1	Johtopäätökset	60
6.2	Tutkimuksen arviointi ja kehittämissuhteet	67
7	PÄÄTÄNTÖ	70
	LÄHTEET	72

LIITTEET

- 1 Kausiveroilmoitus
- 2 Verotiliote

- 3 Kysymykset tilitoimisto X:n asiakkaiden haastatteluun
- 4 Kysymykset tilitoimisto X:n kirjanpitäjien haastatteluun

1 JOHDANTO

Suomessa otettiin 1.4.2011 käyttöön rakentamispalveluiden myyntiin sovellettava käännetty arvonlisäverovelvollisuus. Rakentamispalveluiden käänteisellä verovelvollisuudella tarkoitetaan, että myyjän sijaan rakentamispalvelun myynnistä verovelvollinen on ostaja. Käänteisen verovelvollisuuden taustalla on jatkuvasti lisääntyvä harmaa talous. Muutoksen hyödyllisyys on kuitenkin kyseenalaistettu ja monet yrittäjät tuntuivat olevan käänteistä verovelvollisuutta vastaan. Muutosta on vastustettu muun muassa siksi, että se ei poista harmaata taloutta rakennusosalta. Verohallinto käynnisti vuonna 2008 Raksa-valvontahankkeen, jonka perusteella selvisi, että monet harmaata taloutta harjoittavat yritykset käyttävät tekaistuja kuitteja. Väärennettyjä kuitteja käytetään aiheettomien arvonlisäverovähennysten tekemiseen. Hallituksen esityksen (41/2010) mukaan käänteinen verovelvollisuus ei poista rakennusosalta kuittikauppaa tai harmaata taloutta, mutta muutoksen on toivottu vaikuttavan edes yleisellä tasolla välillisesti rakennusalan harmaaseen talouteen. Ennen kun käännetty verovelvollisuus otettiin käyttöön Suomessa, sitä oli ehditty soveltaa jo seitsemässä Euroopan unionin jäsenmaassa. Käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta sovelletaan Belgiassa, Alankomaissa, Itävallassa, Saksassa, Ruotsissa, Unkarissa ja Irlannissa.

Opinnäytetyöni tarkoituksena eli tutkimusongelmanani oli selvittää, kuinka arvonlisäverovelvollisuuden muuttuminen käänteiseksi on vaikuttanut rakennusosalalla toimiviin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Tarkastelin aihetta tilitoimisto X:n kolmen asiakkaan näkökulmasta. Tutkimusongelmanani oli myös selvittää, miten tilitoimisto X:n asiakkaat ovat suhtautuneet arvonlisäverovelvollisuuden muuttumisen käänteiseksi. Lisäksi tutkin lyhyesti, kuinka tilitoimisto X valmistautui rakennusalan arvonlisäverovelvollisuuden muuttumiseen käänteiseksi ja millaista valmistautumista muutos edellytti rakennusalan yritysten kirjanpitoa hoitavilta henkilöiltä. Tilitoimisto X:ään kohdistuneen tutkimuksen avulla halusin myös selvittää, kuin käännetty verovelvollisuus on näkynyt rakennusosalalla toimivien yritysten kirjanpidossa. Tämän opinnäytetyön tutkimuksellinen lähestymistapa on siis case- eli tapaustutkimus, koska keskityn ainoastaan muutamaankin tarkoituksella valittuun kohteeseen. Tutkimukseni toimeksiantaja toimi tilitoimisto X. Jotta tutkimuskohteinani toimineet asiakasyritykset pysyisivät salaisina, tässä opinnäytetyössä ei mainita toimeksiantajani oikeaa nimeä. Opinnäytetyöni ei ole sisältänyt salassa pidettäviä osia, joita olisi poistettu.

Opinnäytetyöni viitekehyksessä esittelen ensin yleisesti arvonlisäverotusta. Kerron aluksi lyhyesti arvonlisäverotuksen kehityksestä Suomessa sekä arvonlisäverotuksen ominaisuuksista ja kerron kuka arvonlisäverotuksen näkökulmasta on verovelvollinen. Tämän jälkeen käsittelen vielä verotusta, vähennysoikeutta sekä arvonlisäverotukseen liittyvää raportointia, laskutusta ja kirjanpitoa. Kerron arvonlisäverotuksen yhteydessä yleisesti rakennusalaista Suomessa sekä harmaasta taloudesta. Käsittelen harmaan talouden yhteydessä lyhyesti myös käännetyn verovelvollisuuden haittoja ja puutteita. Opinnäytetyöni kolmannessa luvussa kerron käännetystä arvonlisäverovelvollisuudesta. Kuvailen aluksi käännetyn verovelvollisuuden taustaa sekä soveltamisalaa. Tämän jälkeen määrittelen rakentamispalvelun ostajan sekä rakennukset, pysyvät rakennelmat sekä maa- ja vesirakentamisen, joihin käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan. Viitekehykseni lopussa kerron käännetyn verovelvollisuuden vaikutuksista asiakirjoihin, raportointiin ja kassavirtaan. Käsittelen opinnäytetyössäni ainoastaan Suomen sisällä tapahtuvaa rakentamispalveluiden myyntiä ja ostoa, joten en ole käsitellyt viitekehyksessäni arvonlisäverotuksen soveltamista kansainväliseen kauppaan.

Opinnäytetyöni neljännessä luvussa esittelen ensin lyhyesti toimeksiantajani sekä tutkimuskohteinani toimineet rakennusalan yritykset. Tämän jälkeen kerron yleisesti tutkimusmenetelmistä sekä siitä, miksi käytin tutkimuksessani kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Käsittelen samassa yhteydessä myös tutkimukseni reliabiliteettia ja validiteettia. Esittelen samassa yhteydessä myös aineiston, johon tutkimukseni perustuu. Pysin kuvailemaan mahdollisimman tarkasti, kuinka keräsin ja analysoin aineistoni. Viidennessä luvussa esittelen tutkimukseni tulokset siten, että ne vastaavat tutkimusongelmaani eli siihen, kuinka arvonlisäverovelvollisuuden muuttuminen kään-teiseksi on vaikuttanut rakennusalaalla toimiviin tilitoimisto X:n asiakasyrityksiin. Kerron myös tilitoimisto X:ään tekemäni haastattelun tuloksista. Kuudennessa luvussa analysoin tutkimukseni tuloksia teemoittelun avulla. Esittelen tuloksistani tehtäviä johtopäätöksiä sekä kerron, kuinka tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää käytännössä. Opinnäytetyöni lopuksi kerron työni hyödyistä toimeksiantajalleni ja teen lyhyen yhteenvedon koko opinnäytetyöprosessistani. Käsittelen myös mahdollisia jatko-tutkimusaiheita.

2 ARVONLISÄVEROTUS

Arvonlisäverolain 1. luvun 1 §:n mukaan arvonlisäveroa tulee maksaa Suomen valtiolle Suomessa tapahtuvasta tavarain ja palvelun myynnistä liiketoiminnan muodossa. Arvonlisäverolain 2. luvun 2 §:n mukaan pääsääntöisesti arvonlisäverovelvollinen on 1 §:ssä tarkoitetusta myynnistä tavarain tai palvelun myyjä. (Arvonlisävero 1501/1993.) Vuonna 1941 Suomessa otettiin käyttöön yleinen kulutusverotus, jonka tarkoituksena oli paikata valtion taloutta. Alun perin väliaikaiseksi tarkoitettu veromuoto muuttui 1.6.1994 pysyväksi, kun uusi arvonlisäverolaki otettiin käyttöön. Ennen arvonlisäverojärjestelmää käytössä olleille liikevaihtoverojärjestelmille oli ominaista, että verollista myyntiä oli ainoastaan tavarain ja muutamien palveluiden myynti. Liikevaihtoverotuksen aikana rajoitettu vähennysoikeus ja suppea veropohja aiheuttivat veron kertaantumisen tavarain myyntihintoihin. Tämän seurauksena verottomina myytyjen hyödykkeiden hinnoissa oli usein piilevää veroa. Kun nykyinen arvonlisäverojärjestelmä otettiin käyttöön vuonna 1994, piilevä ja kertaantuva vero poistui arvonlisäverotuksen laajan veropohjan ja laajan vähennysoikeuden ansiosta. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 25 - 26.)

Arvonlisävero on luonteeltaan yleinen kulutusvero eli veroa maksetaan tavarain ja palveluiden kulutuksesta. Arvonlisäverojärjestelmä on käytössä kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 27 - 28.) Suomen arvonlisäverojärjestelmää sovelletaan Suomessa tapahtuvaan tavarain sekä palvelun myyntiin, maahan-tuontiin ja yhteisöhankintaan (Äärilä & Nyrhinen 2010, 32). Arvonlisäverolain 8. luvun 84 §:n mukaan yleinen arvonlisäverokanta on 23 prosenttia veron perusteesta eli tavarain tai palvelun verottomasta hinnasta. Lisäksi Suomessa on käytössä alennetut 9 ja 13 prosentin arvonlisäverokannat. Arvonlisäverolain 7. luvun 73 §:n mukaan myynnistä suoritettavan veron peruste on tavarain tai palvelun kokonaishinta ilman arvonlisäveroa. (Tomperi 2011, 57.)

Seuraavaksi kerron ensin tarkemmin arvonlisäverotuksen kehityksestä, jonka jälkeen esittelen arvonlisäverotuksen ominaisuuksia. Tämän jälkeen kerron lyhyesti verovelvollisista, verotuksesta ja vähennysoikeudesta. Lopuksi kerron Suomen rakennusala-sta ja siihen liittyvästä harmaasta taloudesta. Tämän jälkeen esittelen vielä lyhyesti kää-netyin arvonlisäverovelvollisuuden haittoja ja puutteita. Verohallinnon harmaan talou-den määritelmän mukaan (2011) harmaalla taloudella tarkoitetaan sitä, että laillista liiketoimintaa harjoittava yritys jättää tietoisesti verot ja muut lakisääteiset maksut

maksamatta. Yritys saattaa toimia myös siten, että saisi verottajalta perusteetonta palautusta maksamastaan arvonlisäverosta.

2.1 Arvonlisäverotuksen historia

Toisen maailmansodan aikana vuonna 1941 Suomessa otettiin käyttöön yleinen kulu- tusverotus, joka oli tarkoitettu väliaikaiseksi apukeinoksi valtion talouden vahvistami- seksi. Kyseistä liikevaihtoverolakia uudistettiin kuitenkin jo seuraavana vuonna. Seu- raavat uudistukset tapahtuivat 1950-luvun alussa ja vuonna 1964. Lakia muutettiin useita kertoja ennen lokakuuta 1991, jolloin tuli voimaan uusi liikevaihtoverolaki, joka vei liikevaihtoverotusta yhä lähemmäs kohti nykyistä arvonlisäverojärjestelmää. Arvonlisäverolaki otettiin käyttöön 1.6.1994. Vanhoille liikevaihtoverojärjestelmille oli ominaista, että verollista myyntiä oli ainoastaan tavaroiden ja muutamien harvojen palveluiden myynti. Palvelusektori oli lähes kokonaan liikevaihtoverotuksen ulkopuo- lella. Liikevaihtoverojärjestelmän aikana verollista toimintaa harjoittanut yritys osti toimintaansa varten tavaroita, joihin sisältyi veroa. Yritykset eivät kuitenkaan saaneet vähentää kaikkien ostojensa hintaan kuulunutta veroa, koska vähennysoikeus käsitti lähinnä vain raaka-aineiden ja jälleenmyytävien tavaroiden ostot. Käyttöomaisuusos- tot eivät normaalisti olleet vähennyskelpoisia. 1970-luvun lopulta alkaen tuotannolli- sessa toiminnassa hyödynnettävien koneiden ja laitteiden ostot muuttuivat vähennys- kelpoisiksi. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 25.)

Äärilän ja Nyrhisen mukaan (2010, 26) liikevaihtoverotuksen aikana rajoitetut vähen- nysoikeudet ja hyvin suppea veropohja saivat aikaan veron kertaantumisen tavaroiden myyntihintoihin. Verottomina myytyjen hyödykkeiden hinnoissa oli piilevää veroa. Kun nykyinen arvonlisäverojärjestelmä otettiin käyttöön vuonna 1994, piilevä ja ker- taantuva vero poistuivat arvonlisäverotuksen laajan veropohjan ja laajan vähennysoi- keuden ansiosta. Arvonlisäverovelvolliset yritykset voivat nykyisen laajan vähennys- oikeuden ansiosta vähentää lähes kaikkiin liiketoimintaa varten tehtyihin ostoihin si- sältyvän arvonlisäveron. Jos yritys ostaa palveluja liiketoimintaansa varten, laajan veropohjan ansiosta tuotantopanosten hinnassa ei ole piilevää veroa, koska palvelun myyjä saa vastaavalla tavalla vähentää ostoihinsa kuuluvan veron. Vähennysoikeuden ansiosta palvelun hankkinut ostaja saa vähentää hankintaansa sisältyvät arvonlisäve- ron. Tuotteessa, jonka kuluttaja ostaa on ainoastaan verokannan osoittama määrä ar- vonlisäveroa.

Arvonlisäverotuksessa neutraalisuudella tarkoitetaan, että ennen päätymistään kuluttajalle, tavara tai palvelu saattaa kulkea monen eri vaihdannan vaiheen läpi, mutta kuluttajan ostaman tavaran tai palvelun hinnassa on aina saman verran arvonlisäveroa riippumatta siitä, kuinka monen eri vaihdannan vaiheen läpi tavara tai palvelu on kulkenut. Neutraalisuudella tarkoitetaan myös, että keskenään kilpailevien tavaroiden ja palveluiden hinnoissa on aina saman verran arvonlisäveroa. Puhtaan arvonlisäverotuksen tarkoituksena ei ole vaikuttaa tuotteiden välisiin hintasuhteisiin tai ohjailta kuluttajien kulutustottumuksia verotuksen avulla. Arvonlisäverojärjestelmä ei kuitenkaan ole täysin neutraali kolmen eri syyn takia. Ensinnäkin, verovelvollisuuden ulkopuolelle on jätetty osa toimialoista. Näin tuotteiden hinnassa voi olla piilevää veroa, jos vaihdantaketjussa on verovelvollisuuden ulkopuolella toimivia toimittajia. Toiseksi arvonlisäverojärjestelmän vähennysoikeus sisältää edelleen muutamia rajoituksia. Kolmanneksi arvonlisäverojärjestelmä ei ole täysin neutraali, koska tavaroiden ja palveluiden keskinäisiä hintoja on säännelty eri verokantojen avulla. Osalla tuotteista on siis muita alempi verokanta. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 26 - 27.)

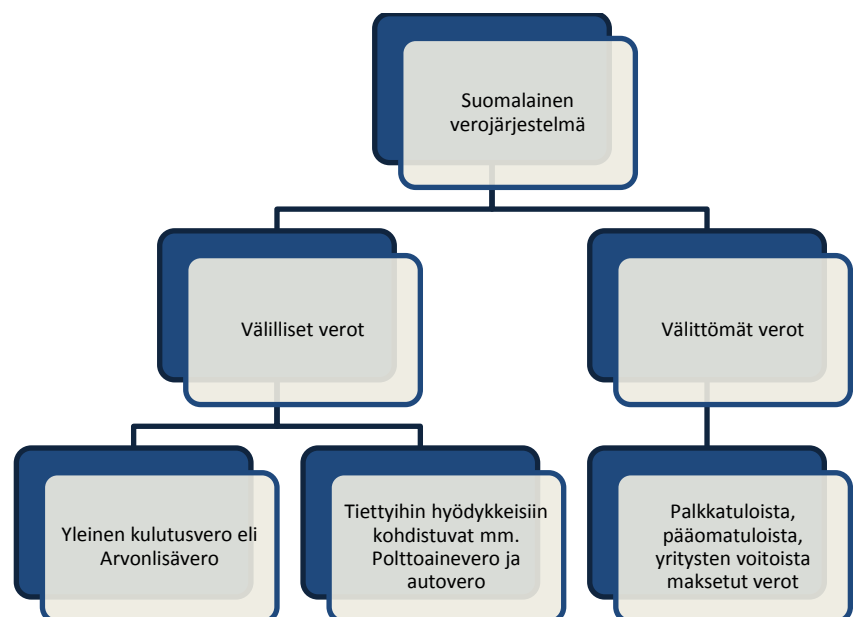
Suomessa arvonlisäverojärjestelmään siirtymisen taustalla oli kaksi tärkeää tekijää. Ensinnäkin arvonlisäverojärjestelmän ansiosta tuotteet saivat paremman neutraalisuuden. Toiseksi arvonlisäverojärjestelmän käyttöönotto paransi suomalaisten tuotteiden kansainvälistä kilpailukykyä, koska ulkomaille myytävien tuotteiden hinnoissa oli liikeverotuksen aikana piilevää veroa. Monet Suomen kilpailijamaista sovelsivat arvonlisäverojärjestelmää, joten kilpailijoilla ei ollut piilevää veroa tuotteidensa hinnoissa. Kun Suomi liittyi Euroopan unioniin vuonna 1995, uuteen arvonlisäverolakiin tuli useita muutoksia. Muutokset kohdistuivat lähinnä veropohjan laajuuteen sekä ulkomaankauppaan. Arvonlisäverojärjestelmää noudatetaan kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Liittyessään Euroopan unioniin, Suomen oli pakko ottaa käyttöön yhtenäistetty arvonlisäverojärjestelmä. Vuonna 1977 annettiin kuudes neuvoston direktiivi 77/388/ETY, joka oli arvonlisäveron yhtenäistämisen perusediktiivi. Direktiiviä täydennettiin useaan otteeseen, kunnes sen lopulta korvasi nykyisin voimassaoleva arvonlisäverodirektiivi 2006/112/EY, joka tuli voimaan vuoden 2007 alussa. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 27.)

Euroopan unionin perustamissopimuksessa kerrotaan, että silloin kun yhdenmukais-
taminen on tarpeen sisämarkkinoiden toteuttamiseksi sekä toiminnan varmistamiseksi,

Euroopan unionin neuvosto voi antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta säännöksiä välillisiä veroja koskevan lainsäädännön yhdenmukaistamisesta. Euroopan unionin direktiivit ovat luonteeltaan niin kutsuttua sekundaarilainsäädäntöä. Tämä tarkoittaa sitä, että direktiivit ovat jäsenvaltioille annettuja ohjeita siitä, mitä kansallisen lainsäädännön tulisi sisältää. Direktiivit voivat olla jäsenvaltiota velvoittavia tai vapaaehtoisesti toteutettavia. Kaikki direktiivit eivät siis ole pakollisia jäsenvaltioille. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 27 - 28.)

2.2 Arvonlisäverotuksen ominaisuudet ja verovelvollisuus

Suomalainen verojärjestelmä koostuu välillisistä ja välittömistä veroista. Palkkatuloista, pääomatuloista sekä yritysten voitoista maksetut verot ovat luonteeltaan välittömiä. Erilaisten hyödykkeiden vaihdannasta maksetaan välillisiä veroja, kuten arvonlisävero. Maailmassa eniten käytetty kulutusverojärjestelmä on arvonlisäverojärjestelmä, joka on käytössä laajasti Euroopassa ja yhä enemmän myös Aasiassa, Afrikassa sekä Etelä-Amerikassa. Arvonlisävero on yleinen kulutusvero. Suomalaisessa verojärjestelmässä muut välilliset verot kohdistuvat vain tiettyihin hyödykkeisiin, kuten polttoainevero tai autovero. Yleistä kulutusveroa, eli arvonlisäveroa maksetaan tavaroiden ja palveluiden kulutuksesta. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 28.) Kuviossa 1 on suomalainen verojärjestelmä pääpiirteittäin.

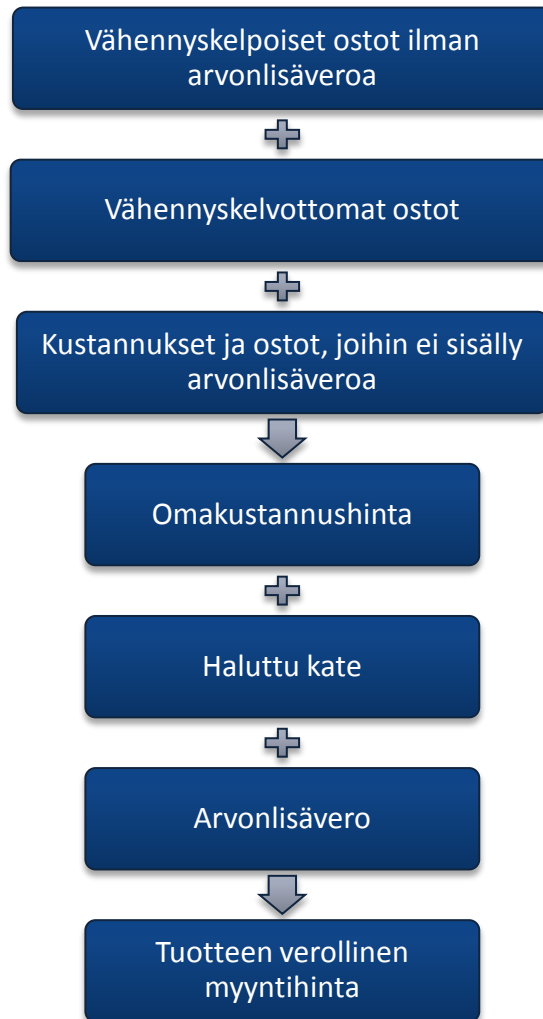

KUVIO 1. Suomalainen verojärjestelmä pääpiirteittäin

Äärilän ja Nyrhisen mukaan (2010, 28 - 29) arvonlisävero on yleinen kulutusvero eli veroa maksetaan tavaroiden ja palveluiden kulutuksesta. Tavaroiden ja palveluiden lopulliset kuluttajat, kuten kotitaloudet ovat veron lopullisia maksajia. Koska kuluttajat ovat veron maksajia, kansainvälisessä kaupassa verotulot eivät jää valtioon, jossa palvelut on tuotettu, vaan verotulot menevät valtioon, jossa tuotteen tai palvelun lopullinen kulutus tapahtuu. Tomperin mukaan (2011, 54) arvonlisävero on välillinen vero. Arvonlisäveron välillisyydellä tarkoitetaan, että yrittäjät perivät arvonlisäveron kuluttajilta osana tavaroiden ja palveluiden hintaa. Tämän jälkeen yritys tilittää myynneistään saadun arvonlisäveron valtiolle. Myös elinkeinonharjoittajan omaan käyttöön ottamien tavaroiden tai palveluiden osalta on maksettava arvonlisävero (Tomperi 2011, 56).

Tavaroiden ja palveluiden tuottajat ja jälleenmyyjät ovat verovelvollisia, koska arvonlisäveroa maksetaan kaikissa vaihdannan vaiheissa. Tavarain tai palvelun hinnassa arvonlisävero ei kuitenkaan kertaannu. Tämä on yrityksille myönnetyn laajan vähennysoikeuden ansiota. Ostaja saa tehdä vähennyksen niistä ostoista, jotka on tehty arvonlisäverollista liiketoimintaa varten. Tavarain tai palvelun myyntihinnasta poistetaan veron määrä, joka on maksettu jo tavarain tai palvelun tuottamiseen tarvittujen hyödykkeiden hinnoissa. Arvonlisäverovelvollisten tulee laskea ja suorittaa arvonlisäveron määrä oma-aloitteisesti valtiolle. Pääsäännön mukaan arvonlisäveron määrä tulee laskea ja tilittää valtiolle kerran kuussa. Arvonlisäverovelvollinen yritys ei ota huomioon vähennyskelpoisten ostojen sisältämää arvonlisäveroa hinnoittelulaskelmassaan. Hinnoittelulaskelmassa käsitellään verollisena ostot, joista verovelvollisella ei ole vähennysoikeutta. Täysimääräisinä käsitellään myös niitä kustannuksia, joihin ei sisälly arvonlisäveroa. Esimerkiksi palkat ovat tällaisia kustannuksia. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 29 - 30.)

Äärilän ja Nyrhisen mukaan (2011, 30) tuotteelle saadaan omakustannushinta vähentämällä ensin vähennyskelpoisista ostoista vähennettävän veron osuuden, jonka jälkeen ostoihin lisätään vähennyskelvottomat ostot sekä kustannukset ja ostot, joihin ei sisälly lainkaan arvonlisäveroa. Tuotteen omakustannushintaan lisätään haluttu kate. Tämän jälkeen tuotteen hintaan lisätään kulloinkin sovellettavan arvonlisäverokannan osoittama määrä veroa. Esimerkiksi yleisen verokannan alaisten tuotteiden verottoon hintaan lisätään 23 prosenttia arvonlisäveroa. Tuotteen hinnoittelulaskelman esimerkki on kuviossa 2.

KUVIO 2. Tuotteen hinnoittelu

Suomen arvonlisäverojärjestelmää sovelletaan ainoastaan Suomessa tapahtuvaan tavaran tai palvelun myyntiin, maahantuontiin ja yhteisöhankeintaan. Suomessa tapahtuvaan liiketoimeen sovelletaan Suomen arvonlisäverolakia, vaikka liiketoiminnan suorittajan kotipaikka ei olisi Suomessa. Tämän alueellisen soveltamisalan mukaan suomalainen yritys ei tilitä Suomeen veroa myynnistä, joka tapahtuu Suomen rajojen ulkopuolella. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 32.) Arvonlisäverolain 1. luvun 1 a §:n mukaan Suomella tarkoitetaan Ahvenanmaan maakuntaa ja Euroopan yhteisöjen lainsäädännön mukaista Suomen arvonlisäveroaluetta. Arvonlisäverolaissa ulkomailta tarkoitetaan kaikkia muita alueita. (Arvonlisäverolaki 1501/1993.) Äärilän ja Nyrhisen mukaan (2010, 32) tavaran tai palvelun myynnin on tapahduttava liiketoiminnan muodossa, jotta arvonlisäverovelvollisuus syntyy. Liiketoiminnan käsitettä ei ole määritelty arvonlisäverolaissa, mutta Joki-Korpelan ym. mukaan (2009, 14) liiketoiminnan

muodossa tapahtuvana toimintana pidetään ansiotarkoituksessa tapahtuvaa, ulospäin suuntautuvaa, jatkuvaa ja itsenäistä toimintaa, johon liittyy normaali yrittäjäriski.

Toimintaa pidetään yleensä liiketoiminnan muodossa harjoitettuna, kun tavaroita tai palveluita myydään normaalien kilpailuolosuhteiden vallitessa muiden vastaavien tuotteiden kanssa yleisillä markkinoilla. Toimintaan tulee myös liittyä voiton tai muun taloudellisen hyödyn tavoittelu eli liiketoiminnan tulee tapahtua ansiotarkoituksessa. Ansiotarkoituksessa tapahtuvana liiketoimintana voidaan pitää myös omakustannushintaista myyntiä. Ansiotarkoitusta määritettäessä huomiota kannattaa kiinnittää toiminnan luonteeseen sekä myyntitapaan ja kilpailuolosuhteisiin muiden markkinoilla myytävien tavaroiden ja palveluiden kanssa. Toiminnan tulee olla jatkuvaa tai toistuvaa, että sen katsotaan tapahtuvan liiketoiminnan muodossa. Liiketoiminnan on oltava myös itsenäisesti harjoitettua toimintaa. Myynnin ei tulkita tapahtuvan liiketoiminnan muodossa, jos myynnistä saatu korvaus on ennakoperinnän alaista palkkaa. Arvonlisäverolain yleisestä soveltamisalasta säädetään arvonlisäverolain 1. luvun 1 §:ssä. (Joki-Korpela ym. 2009, 14.) Arvonlisäverotuksessa ei ole merkitystä sillä, millä oikeudellisella muodolla toimintaa harjoitetaan. Verovelvollisuus seuraa siis toiminnan harjoittamisesta yhtiömuotoisesti osakeyhtiönä, osuuskuntana tai henkilöyhtiönä taikka yhdistyksenä, säätiönä, yhtymänä tai yksityisenä toiminimenä. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 34.)

Jos tilikauden liikevaihto ei ylitä 8 500 euroa, myyjä ei ole verovelvollinen liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta tavaroiden ja palveluiden myynnistä, jos häntä ei ole merkitty verovelvolliseksi oman ilmoituksensa perusteella. Vähäisestä liiketoiminnasta on säädetty arvonlisäverolain 2. luvun 3 §:ssä. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 50.) Ennen toiminnan aloittamista arvonlisäverovelvollisen tulee ilmoittautua verovelvolliseksi toiminnastaan. Pääsäännön mukaan yritys merkitään arvonlisäverovelvollisten rekisteriin silloin, kun yrityksen verovelvollinen toiminta alkaa. Rekisterimerkintä voidaan tehdä myös aiemmin, jos yritys hankkii etukäteen tavaroita ja palveluita verovelvollista toimintaansa varten. Näin yritys voi olla arvonlisäverorekisterissä ennen varsinaista myyntitoiminnan aloittamista. Merkintä voidaan tehdä myös taannehtivasti toiminnan aloituspäivästä lähtien, jos verovelvollinen ei ole ilmoittanut ajoissa toiminnan aloittamisesta. Arvonlisäverovelvollisten yritysten rekisteriin tulee ilmoittautua myös niiden yrittäjien, jotka harjoittajat ainoastaan verotonta ulkomaankauppaa tai niin kutsuttua nollaverokannan alaista toimintaa. Jos yrittäjä haluaa ilmoittautua ar-

vonlisäverovelvolliseksi, hänen tulee jättää Y-lomake eli perustamisilmoitus Verohallinnolle. (Joki-Korpela ym. 2009, 15.) Arvonlisäverovelvollisen toiminnan päättyessä yrityksen tulee antaa lopettamisilmoitus, jonka seurauksena yritys poistetaan verovelvollisten rekisteristä. Poisto tehdään toiminnan lopettamispäivänä. (Joki-Korpela ym. 2009, 33.)

2.3 Verotus

Arvonlisäverotukselle on ominaista laaja veropohja, joka estää veron kertaantumista sekä auttaa neutraalisuustavoitteen toteutumista. Laajan veropohjan ansiosta verollista myyntiä on kaikki liiketoiminnan muodossa tapahtuva palveluiden ja tavaroiden myynti. Myynnin verottomuus on erikseen säännelty poikkeus. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 76.) Arvonlisäverolain 3. luvun 18 §:n mukaan tavaran myynnillä tarkoitetaan tavaran omistusoikeuden luovuttamista vastiketta vastaan. Vastaavasti palvelun myynti tarkoittaa, että palvelu suoritetaan tai muuten luovutetaan vastikkeellisesti. Tavaran omistajalle kuulunut määräämisvalta siirtyy omistusoikeuden luovuttamisen yhteydessä. Tavaran myynniksi tulkitaan ainoastaan omistusoikeuden luovutus. Muun oikeuden luovutusta ei pidetä tavaran myyntinä. Esimerkiksi käyttöoikeuden luovutus ei ole tavaran vaan palvelun myyntiä. Tavaran tai palvelun luovutuksen on aina oltava vastikkeellista, jotta kyse olisi arvonlisäverollisesta myynnistä. Vastikkeellisuudella tarkoitetaan, että myyjä saa tavaran tai palvelun ostajalta korvauksen. Myyjän saama korvaus on yleensä rahallinen. Korvaus voi kuitenkin olla muutakin kuin rahaa, kunhan korvauksen arvo on ilmaistavissa rahana. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 78 - 79.)

Pääsäännön mukaan tavaroiden ja palveluiden myynti on arvonlisäverollista. Ostajan ja myyjän tulee osata määritellä kyseinen myyntitilanne joko tavara- tai palvelukaupaksi, koska tavaroiden ja palveluiden myyntiin sovelletaan erilaisia säännöksiä. Fyysiset esineet sekä energia eri muodoissa, kuten lämpö ja kaasu, ovat tavaroita. Kaikki tuotteet, jotka eivät sovellu tavaran määritelmään, ovat lähtökohtaisesti palveluita. Tavaran ja palvelun myynnin erottelu voi olla vaikeaa esimerkiksi tilanteessa, jossa myyjä myy ostajalle tavaran ja siihen liittyvän palvelun, kuten koneen asennuksen. Erottelu voi olla vaikeaa myös tilanteessa, jossa myyjä käsittelee ostajan raaka-aineita tai tuottaa ostajan raaka-aineista valmiin tuotteen. Merkitystä on tällöin sillä, mistä myyjän tuottama lisäarvo muodostuu. (Joki-Korpela ym. 2009, 35.)

Arvonlisäverolain 8. luvun 84 §:n mukaan yleinen arvonlisäverokanta on 23 prosenttia veron perusteesta eli tavaran tai palvelun verottomasta hinnasta. Verollisesta hinnasta laskettaessa arvonlisäveron osuus 23 prosentin verokannan mukaisesti on noin 18,69 prosenttia. Verollisesta hinnasta arvonlisäveron osuus saadaan siten, että ensin sovellettava verokanta kerrotaan sadalla. Toisessa vaiheessa sovellettavaan verokantaan lisätään 100. Lopuksi ensimmäisestä vaiheesta saatu tulos jaetaan toisen vaiheen tuloksella. Yleisen verokannan lisäksi Suomessa on käytössä 13 ja 9 prosentin verokannat. 13 prosentin verokantaa sovelletaan elintarvikkeisiin, ravintolaruokaan sekä rehuihin. (Tomperi 2011, 57.) Arvonlisäverolain 8. luvun 85 a §:n mukaan 9 prosentin verokantaa sovelletaan kirjoihin, lääkkeisiin, liikuntapalveluihin, henkilökuljetuksiin, majoituspalveluihin, näyttelyiden, teatteri-, musiikki-, urheilu-, yms. tilaisuuksien pääsylippuihin, televisiomaksuihin perustuviin korvauksiin, vähintään kuukauden ajaksi tilattuihin sanoma- ja aikakauslehtiin, tiettyihin tekijänoikeuden haltijoita edustavan järjestön saamiin tekijänoikeuksiin liittyviin korvauksiin sekä eräisiin taidesineisiin. Arvonlisäverolain 8. luvun 85 §:n mukaan alennettua verokantaa ei sovelleta eläviin eläimiin, vesijohtoveteen, alkoholi- ja alkoholijuomaverolaissa tarkoitettuihin alkoholijuomiin ja tupakkavalmisteisiin tai arvonlisäverolain 8. luvun 85 a §:n ensimmäisen momentin kuudennessa kohdassa tarkoitettuihin tavaroihin tai myrkkyyhin. (Arvonlisäverolaki 1501/1993.)

Arvonlisäverolain 4. luvussa on määritelty ne tavarat ja palvelut, joiden myynnistä ei tarvitse maksaa arvonlisäveroa. Esimerkiksi arvonlisäverolain 4. luvun 34 - 36 §:n mukaan veroa ei tarvitse maksaa terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen myynnistä. Arvonlisäveroa ei tarvitse maksaa myynnistä, joka kohdistuu ulkomaille. Poikkeuksena on kuitenkin Euroopan unionin -maiden välinen sisäkauppa. Tämä niin sanottu yhteisömyynti on arvonlisäverotonta vain silloin, kun ostajalla on alv-tunnus ja tunnus on ilmoitettu myyntilaskussa. Lisäksi tavarat tulee toimittaa toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon. Vastaavasti Suomen arvonlisäverotuksen yhteydessä verotetaan Suomeen tehdyt yhteisöhankinnat. (Tomperi 2011, 56.) Jos tavaroiden tai palveluiden myynti on verotonta, myyjällä ei ole oikeutta saada tuotantopanostensa ostoihinsa sisältyvää arvonlisäveroa takaisin, jos ostot on tehty verotonta toimintaa varten. Tämän seurauksena tuotteen tai palvelun hinnassa on piilevää veroa. Myyjällä on oikeus vähentää tuotantopanostensa ostoihin sisältyvä arvonlisävero, jos kyse on niin sanotun nollaverokannan alaisesta myynnistä. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 87.) Nollaverokannan alainen myynti määritellään arvonlisäverolain 12. luvun 131 §:ssä. Myyntiin sovelle-

taan nollaverokantaa esimerkiksi arvonlisäverolain 12. luvun 131 §:n 3 momentin mukaisesti, jos ostaja on arvonlisäverolain 2. luvun 8 a-8 c §:n tarkoittama verovelvollinen. (Arvonlisäverolaki 1501/1993.)

Arvonlisäverolain 7. luvun 73 §:n mukaan myynnistä suoritettavan veron peruste on tavaran tai palvelun kokonaishinta ilman arvonlisäveroa. Valtiolle maksettavan veron määrä lasketaan tavaran tai palvelun kokonaishinnan päälle. Suoritettavaksi veroksi kutsutaan laissa vahvistetun veroprosentin osoittamaa määrää veron perusteesta eli tuotteen verottomasta myyntihinnasta. (Tomperi 2011, 57.) Tomperin mukaan (2011, 55) myyjä ei saa lisätä tavaran tai palvelun myyntihintaan arvonlisäveroa, jos hän ei itse ole arvonlisäverovelvollinen. Vastaavalla tavalla, jos tavaran tai palvelun ostajana oleva yritys ei itse ole arvonlisäverovelvollinen, arvonlisäveroa ei saa vähentää, vaikka ostolasku olisi arvonlisäverollinen.

Veronmaksajain keskusliiton mukaan (2012) kaikkia arvonlisäverokantoja nostetaan yhdellä prosenttiyksiköllä. Hallitus sopi muutoksesta kehitysriihessään 22.3.2012. Muutos tulee voimaan 1.1.2013. Muutoksen seurauksena yleinen arvonlisäverokanta on jatkossa 24 prosenttia. Nykyinen alennettu 13 prosentin verokanta tulee nousemaan 14 prosenttiin ja alennettu 9 prosentin verokanta nousee 10 prosenttiin.

2.4 Vähennysoikeus

Arvonlisäverolain 10 luvun 102 §:ssä määritellään yleinen vähennysoikeus. Pääsääntön mukaan kaikki verollista liiketoimintaa varten tehnyt verolliset hankinnat ovat vähennyskelpoisia, jos arvonlisäverolaissa ei ole vähentämistä erikseen kielletty. Silloin kun tavara tai palvelu myydään verollisena eteenpäin, vähennysoikeuden tarkoitus on poistaa tavaran tai palvelun hinnasta aiemmin maksettu vero, jotta veron kertaantuminen estyisi. Tämän takia vähennysoikeus on ainoastaan verovelvollisilla ja se koskee vain verollisia ostoja. Verollisella ostolla tarkoitetaan sellaista ostoa, josta tavaran tai palvelun myyjä on joutunut tilittämään arvonlisäveron. Jotta ostettujen tavaroiden tai palveluiden hintaan ei sisältyisi piilevää veroa, veropohjan tulisi olla mahdollisimman laaja. Näin veron kertaantuminen estyisi mahdollisimman tehokkaasti. Myös myönnetyn vähennysoikeuden tulee olla mahdollisimman laaja verollista liiketoimintaa harjoittaville yrityksille, jotta vero ei kertaantuisi tavaroiden tai palveluiden hinnoissa. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 212 - 213.)

Käytännössä vähennysoikeus toimii siten, että verovelvollinen yritys vähentää myyntinsä veron määrästä ostoihinsa sisältyneen veron määrän. Jos myynnistä suoritettava vero on pienempi kuin ostoista saatava vero, erotus vähennetään muista mahdollisista veroista, jotka ilmoitetaan kausiveroilmoituksella. Kausiveroilmoituksella ilmoitetaan arvonlisäveron lisäksi yleensä työnantajasuoritusten tiedot, kuten ennakonpidätyksen alaiset palkat ja muut suoritukset. Kausiveroilmoituksella ilmoitettavat verot näkee liitteenä 1 olevasta kausiveroilmoituksesta. Jos yrityksellä on vielä tämän jälkeen ostoista saatavaa arvonlisäveroa, veroviranomaiset palauttavat mahdollisen erotuksen rahana verovelvolliselle. Ostojen arvonlisävero on verovelvolliselle ostajalle ainoastaan läpikulkuerä vähennysoikeuden ansiosta. Verovelvolliselle ostajalle arvonlisävero ei siis ole kustannus, jos hänellä on vähennysoikeus ostoistaan. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 212 - 213.)

Verollisena liiketoimintana pidetään toimintaa, jonka harjoittaja tilittää myynnistään arvonlisäveron yleisen verokannan mukaan, alemman verokannan mukaan tai niin sanotun nollaverokannan mukaan. Muu veroton toiminta kuin nollaverokannan alainen toiminta ei ole verollista liiketoimintaa. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 214.) Myyjän tulee olla arvonlisäverolain mukaan velvollinen suorittamaan kyseisestä myynnistä arvonlisäveroa, jotta ostaja saa vähentää tavaran tai palvelun hankintahinnan sisältämän arvonlisäveron. Ostajan tehtävänä on varmistaa, onko myyjä myynnistään verovelvollinen. Ostajalla on siis selonottovelvollisuus myyjän verovelvollisuudesta. Ostajan ei kuitenkaan tarvitse tarkistaa, onko myyjä todellisuudessa suorittanut veron. Arvonlisäverovelvollisten rekisterissä tulee olla merkintä tavaran tai palvelun myyjästä. Ostajan on tiedettävä, minkä verokannan mukaisesti myyjän tulee suorittaa myynnistä veroa, koska ostajalla on vähennysoikeus ainoastaan siihen veron määrään, jonka myyjä on lain perusteella velvollinen suorittamaan. (Joki-Korpela ym. 2009, 175.)

Jotta ostaja voi tehdä ostovähennyksen, hänellä on oltava hankkimastaan tavarasta tai palvelusta myyjän antama arvonlisäverolain laskumerkintävaatimukset täyttävä tosite (Joki-Korpela ym. 2009, 178). Ostaja saa vähentää ainoastaan sen veron määrän, jonka myyjä on velvollinen suorittamaan. Ostajalla on siis oikeus vähentää ostolaskussa oleva oikein laskettu vero. Ostajan on pyydettävä myyjältä uusi lasku, jos veron määrä on laskettu laskuun väärin. Vähennys tulee tehdä alemman verokannan mukaan, jos osto koskee alemman verokannan alaista tavaran tai palvelun myyntiä. (Äärilä & Nyr-

hinen 2010, 220 - 221.) Vähennysoikeuden rajoituksista on säädetty arvonlisäverolain 10. luvun 114 §:ssä. Arvonlisäverolain 10. luvun 114 §:n mukaan vaikka osto olisi verollinen ja liittyisi yrityksen verolliseen liiketoimintaan, ostosta ei saa tehdä vähennystä, jos kyse on esimerkiksi edustusmenoista tai tietyissä tapauksissa henkilöautoihin kohdistuvista kuluista. Tällaisessa tapauksessa tavaran tai palvelun ostohintaan sisältyvä arvonlisävero on siis ostajayritykselle kustannus. (Äärilä & Nyrhinen 2010, 231.)

2.5 Raportointi, laskutus ja kirjanpito

Tomperin mukaan (2011, 66 - 68) arvonlisäverovelvollisen tulee ilmoittaa kausiveroilmoituksella arvonlisäveron tiedot Verohallinnolle. Kausiveroilmoituksen pohja on liitteenä 1. Kausiveroilmoituksen malli on Verohallinnon Internet-sivuilta. Pääsäännön mukaan kausiveroilmoitus annetaan kerran kuussa. Ilmoitus voidaan kuitenkin antaa puolivuositain tai neljännesvuositain, jos arvonlisäverovelvollisen liikevaihto ei ylitä 50 000 euroa. Sähköisesti kausiveroilmoitus tulee antaa arvonlisäveron osalta kohdekuukautta seuraavan toisen kalenterikuukauden 12. päivään mennessä. Vastavasti postin kautta lähetetyn paperisen kausiveroilmoituksen on oltava Verohallinnossa viimeistään kohdekuukautta seuraavan toisen kalenterikuukauden 7. päivään mennessä. Jos kausiveroilmoitus saapuu myöhässä Verohallintoon, verovelvolliselle määrätään myöhästymismaksu.

Verotilillä tarkoitetaan veronmaksajakohtaista tiliä, joka on Verohallinnon ylläpitämä. Verotilille kerätään veronmaksajan veroja ja maksuja koskevia tietoja. Kausiveroilmoituksella ilmoitetut verot, kuten arvonlisävero ja palkoista maksettavat ennakonpidätykset ja sosiaaliturvamaksut, kirjataan verotilille. Lisäksi verotilille kirjataan Verohallinnolle suoritettavat maksut. Kausiveroilmoituksella ilmoitettujen verojen summa tulee maksaa ilmoituskuukauden 12. päivään mennessä Verohallinnon pankkitilille. Jos maksun suorittaa ennen 12. päivää, summalle kertyy hyvityskorkoa verotilillä. Vastavasti jos maksun maksaa myöhässä, Verohallinto perii saamisestaan viivästyskorkoa. Jos verovelvollinen maksaa liikaa veroja, Verohallinto voi omatoimisesti palauttaa ylimääräisen osan verovelvolliselle. Verohallinnolla on Internetissä Verotilipalvelu, josta näkee kausiveroilmoituksen sekä maksetut verot. Verotiliotteen malli on liitteessä 2. Verotiliotteen malli on Verohallinnon Internet-sivuilta. Verotiliotteen perusteella yrityksen kirjanpitoon tulee kirjata hyvitys- ja viivästyskorot. (Tomperi 2011,

68.) Verotilille voi muodostua saamista, jos myyntien arvonlisäverovelka on ollut pienempi kuin hankintojen arvonlisäverosaamiset. Tällainen negatiivinen arvonlisäveron määrä vähennetään ensisijaisesti työnantajasuoritusten maksettavista määristä. Jos tilille jää vielä tämän jälkeen saamista, verottaja palauttaa summan verovelvolliselle. (Tomperi 2011, 71.)

Laskun tulee täyttää arvonlisäverolain 22. luvun 209 b §:ssä määritellyt yleiset laskumerkintävaatimukset. Laskusta on nähtävä laskun antamispäivä, myyjän ja ostajan nimi ja osoite, myyjän ja ostajan arvonlisäverotunnisteet, myydyn palvelun laajuus ja luonne, palvelun suorituspäivä tai ennakkomaksun päivämäärä, veron peruste, veroton yksikköhinta sekä mahdolliset hyvitykset ja alennukset, jos niitä ei ole huomioitu jo yksikkö hinnassa. Laskuun on laitettava myös sen yksilöivä juokseva tunniste, joka voi perustua yhteen tai useampaan sarjaan. (Arvonlisäverolaki 1501/1993.) Tavarain tai palvelun veroton hinta ja suoritettavan veron määrä tulee pääsääntöisesti näkyä selkeästi asiakkaalle annettavassa kuitissa tai laskussa. Jos asiakas ostaa tavaroita tai palveluita, joka kuuluvat eri verokantojen alaisuuteen, kaikkien käytettyjen verokantojen mukaisen veron perusteen on tultava ilmi kuitista tai laskusta. Kuitissa ei ole pakko erikseen ilmoittaa veron määrää, jos tavara tai palvelu myydään kuluttajalle. (Tomperi 2011, 57 - 58.) Eri verokantojen alaiset myynnit tulee kirjata kirjanpidossa omille tileilleen tai myynnit on muuten eroteltava selkeästi toisistaan. Myös eri verokantojen mukaiset ostot tulee kirjata omille tileilleen. Menoja kirjatessa tulee ottaa huomioon se, sisältyykö ostohintaan vähennettävää veroa. (Tomperi 2011, 58.)

2.6 Rakennusala Suomessa

Hallituksen esityksen (41/2010) mukaan rakentaminen muodostuu Suomessa kahdesta eri päätoimialasta. Nämä päätoimialat ovat talojen rakentaminen sekä maa- ja vesirakentaminen. Koko rakennustuotannon arvo oli 29,5 miljardia euroa vuonna 2008, josta talonrakentamisen osuus oli 82 prosenttia. Talonrakentamisen määritelmä pitää sisällään varsinaisen talonrakentamisen, rakennusasennuksen ja -viimeistelyn, eristys-, rappaus- ja maalaustyöt sekä rakentamista palvelevan toiminnan. Rakentamista palvelevaa toimintaa ovat nostureiden, kaivureiden sekä rakennuskoneiden vuokraus siten, että vuokraus kohdistuu sekä käyttäjään että koneeseen. Talonrakentaminen voidaan jakaa vielä uudisrakentamiseen ja korjausrakentamiseen. Uudisrakentamisen osuus koko talonrakentamisen tuotoksesta oli 14,7 miljardia euroa vuonna 2008. Maa- ja

vesirakentaminen voidaan jakaa maa- ja vesirakennelmien kunnossapitoon ja investointityyppiseen perusinfrastruktuurin rakentamiseen. Perusinfrastruktuurin rakentamiseen kuuluvat muun muassa tiet, sillat ja satamat. Investointityyppisen perusinfrastruktuurin osuus koko maa- ja vesirakentamisen tuotosta oli 4 miljardia euroa vuonna 2008.

Suuret yritykset toimivat normaalisti suurissa urakoissa pääurakoitsijana. Jos yrityksen liikevaihto on yli 50 miljoonaa euroa ja yritys työllistää vähintään 150 työntekijää, yritystä pidetään talonrakentamisen toimialalla suurena yrityksenä. Suuret urakoitsijat ovat monesti vakavaraisia ja hyvämaineisia yrityksiä, jotka ovat toimineet pitkään rakennusalailla. Vastaavasti pienenä yrityksenä talonrakentamisessa pidetään yritystä, joka työllistää 20 henkilöä ja jonka liikevaihto on alle 5 miljoonaa euroa. Suomessa on rakennusalailla toimivia yrityksiä noin 50 000. (Huhtala & Sorvanto 2011, 18.) Arvonlisäverolain 4. luvun 31 §:n kolmannen momentin ensimmäisen kohdan mukaan kiinteistöön kohdistuvat rakentamis- ja korjaustyöt, työn yhteydessä asennetun tavaran luovuttaminen sekä edellä mainittuihin liittyvät suunnittelu, valvonta sekä muut vastaavat palvelut ovat rakentamispalveluita. Rakentamispalveluiden myyntiin sovelletaan 23 prosentin verokantaa, koska rakentamispalveluiden myynti on arvonlisäverovelvollisuuden alaista myyntiä. Rakentamispalvelun ostajalla on vähennysoikeus hankinnoistaan, jos arvonlisäverolain yleiset vähennysoikeutta määrittelevät säännöt täyttyvät. (Huhtala & Sorvanto 2011, 16.)

Arvonlisäverolain 4. luvun 27 §:n mukaan kiinteistön myynti on arvonlisäverotonta myyntiä, kuten myös arvonlisäverolain 4. luvun 41 - 42 §:n mukainen huoneiston osakkeiden myynti. Huhtalan ja Sorvannon mukaan (2011, 16) tämän seurauksena niin kutsuttu omaan lukuun rakentaminen on otettu erilleen ulkopuolisille kohdistuvasta rakentamispalveluiden myynnistä. Omaan lukuun rakentamisessa noudatetaan verotuksen sääntöjä, jotka kohdistuvat omaan käyttöön. Omaan lukuun rakentaminen voidaan jakaa varsinaiseen omaan lukuun rakentamiseen sekä perustajarakentamiseen. Varsinaisella omaan lukuun rakentamisella tarkoitetaan, että elinkeinonharjoittaja rakentaa tai rakennuttaa myyntitarkoituksessa omassa hallinnassaan olevalle maa-alueelle rakennuksen. Perustajarakentamisella tarkoitetaan, että elinkeinonharjoittaja myy uudisrakennuskohteeseen liittyvän rakentamispalvelun asunto- tai kiinteistöosa-kehtiölle, jossa hänellä on määräysvaltaa rakentamisen urakointisopimusta solmittaessa.

Huolimatta siitä, että omaan käyttöön ottoa ei tapahdu, varsinaisen omaan lukuun rakentamisen sekä perustajarakentamisen yhteydessä rakentamispalvelun arvonlisäverotukseen sovelletaan oman käytön arvonlisäverotusta. Tämä tarkoittaa, että arvonlisävero määräytyy rakentamisen välittömien ja välillisten kustannusten mukaan. Normaalisti arvonlisäveroa peritään ostajalta perittävän kauppahinnan mukaisesti. Arvonlisäverolaissa on säännökset omaan lukuun rakentamisesta, koska kauppahintaa on hankala jakaa verottoman maa-alueen myynnin tai vuokrauksen sekä verollisen rakentamispalvelun myynnin välillä. Lisäksi valtion verotulot voisivat vähentyä, kun perustajarakentamisessa rakennusliike voi hinnoitella urakan oman tahtonsa mukaisesti, josta voi seurata verollisen rakennusurakan alihinnoittelua ja katteen ottoa osana osakkeiden verotonta myyntihintaa. Tämän vuoksi oman käytön arvonlisävero tulee maksaa myynnin katteesta riippumatta. Eli oman käytön arvonlisävero tulee suorittaa, vaikka rakennusurakka olisi lopulta tappiollinen. (Huhtala & Sorvanto 2011, 17.) Tannilan ja Aurasen mukaan (2011, 16) sekä perustajarakentamisen että varsinaisen omaan lukuun rakentamisen osalta ostajan vähennysoikeus perustuu myyjän tekemään selvitykseen maksetuista oman käytön veroista. Jos rakentamispalvelun ostajalla on vähennysoikeus hankinnoistaan, hän saa vähentää hankinnoistaan myyjän tilittämän oman käytön veron määrän. Tämä edellyttää kuitenkin, että myyjä antaa ostajalle selvityksen maksamistaan oman käytön veroista.

2.7 Harmaa talous sekä uudistuksen haitat ja puutteet

Huhtala ja Sorvanto kertovat (2011, 19), että harmaa talous on lisääntynyt viime vuosien aikana Suomessa ja aiheutuneet vahingot ovat olleet merkittäviä. Rakennusalan talousrikolliset työllistävät Verohallintoa, tuomioistuinlaitosta sekä poliisia, vaikka arvioiden mukaan ainoastaan 10 prosenttia talousrikollisuudesta tulee poliisin tietoon. Vuonna 2007 rakennusosalalla salattiin arviolta yli 500 miljoonan euron edestä työtuloja. Samaan aikaan piilotyöllisyyden osuus on koko rakennusalan tuotannosta ollut noin viisi prosenttia. Rakennusosalalla toimivat salaavat myös yrittäjätuloja sekä jättävät maksamatta eläke-, työttömyys- ja tapaturmavakuutusmaksuja. Harmaan talouden osuus on kasvanut todennäköisesti taloudellisen laskusuhdanteen seurauksena, kun entistä kireämpi kilpailutilanne houkuttelee alan toimijoita hinnoittelemaan palvelunsa siten, että hinnassa ei huomioida veroja tai muita lakisääteisiä maksuja. Rakennusalan

yrittäjien antamien urakkatarjousten hinnoissa voi havaita jopa kymmenen prosentin hintaeroja.

Yrittäjät, jotka myyvät palveluitaan huomattavasti halvemmallalla, jättävät usein verot, työeläkemaksut ja sosiaaliturvamaksut maksamatta. Lisäksi kustannuksia karsitaan maksamalla työntekijöille erittäin pientä tuntipalkkaa. (Huhtala & Sorvanto 2011, 20.) Vuonna 2008 Verohallinto käynnisti Raksa-valvontahankkeen, jonka perusteella selvisi, että harmaata taloutta harjoittavat yritykset käyttivät monesti tekaistuja kuitteja. Väärennettyjen kuittien avulla tehdään aiheettomia arvonlisäverovähennyksiä. Pitkiä aliurakointiketjuja näkee monesti ammattimaisessa rakentamisessa. Tämä on negatiivista sen vuoksi, että pääurakoitsija ei välttämättä ole tietoinen, mitkä yritykset tekevät töitä urakointiketjun lopussa. Aliurakoitsijat saattavat jättää arvonlisäverot maksamatta myynnistään, vaikka rakennuspalvelun ostaja saattaa vähentää vähennysoikeutensa mukaisesti vastaavan summan. Tämän seurauksena osa arvonlisäverosta voi jäädä tilittämättä valtiolle. Alan kilpailu kärsii siitä, että yrittäjät vääristelevät hintojaan. (Tannila & Auranen 2011, 11.)

Käännetyissä verovelvollisuudessa pääurakoitsija tilittää arvonlisäveron koko urakan osalta valtiolle. Tämä voi lisätä suurten petosten riskiä, jos pääurakoitsija toimii vilpillisesti ja jättää arvonlisäveron tilittämättä valtiolle, valtio menettäisi arvonlisäveron koko urakan osalta. Pääurakoitsijoita pidetään kuitenkin yleisesti rehellisempinä kuin pieniä alihankkijoita. Väärennettyjen kuittien ongelmaa käännetty verovelvollisuus ei poista, joten yritykset voivat edelleen kirjata kirjanpitoonsa aiheettomia ostolaskuja. Koska käänteisen arvonlisäverovelvollisuuden alaisista myyneistä ei makseta enää arvonlisäveroa, alihankkijoiden arvonlisäverolaskelma saattaa muodostua negatiiviseksi. Jos verotilille palautetaan arvonlisäveroa, se pyritään ensisijaisesti käyttämään muiden työnantajavelvoitteiden eli ennakonpidätyksen tai sosiaaliturvamaksun vähentämiseen. Jos verotilille palautettua arvonlisäveroa jää vielä tämän jälkeen, verovelvollisen tulisi saada veron määrä palautuksena ilman erillistä hakemusta. Verohallinto aikoo kuitenkin jatkossa kiinnittää huomiota verotilille palautetun arvonlisäveron määrään. (Tannila & Auranen 2011, 12.)

Verovelvollinen saattaa joutua antamaan perustellun selvityksen negatiivisesta arvonlisäverosta ennen, kuin kuittaus muiden työnantajavelvoitteiden osalta tai arvonlisäveron palautus yrittäjälle on mahdollinen. Verotilin yleisten toimintaperiaatteiden mu-

kaan, jos verotilillä on esimerkiksi arvonlisäverosaamista, mahdollisia työnantajavelvoitteita ei tarvitse maksaa, koska työnantajavelvoitteet kuitataan arvonlisäverosaamisesta. Jos yrittäjä joutuu tekemään selvityksen negatiivisesta arvonlisäverosta, veroviranomaiset saattavat jäädyttää arvonlisäverosaamisen verotilille, joten kuittausta työnantajavelvoitteiden kanssa ei voi tehdä. Tämän vuoksi alalla toimivien rehellisten yrittäjien toiminta vaikeutuu ja heidän käytössään oleva rahamäärä vähenee. Verottaja saattaa määrätä yrittäjälle myös viivästysseuraamuksia, jos esimerkkinä olleiden työnantajasuoritusten eräpäivä ehtii umpeutua ennen kuin verovelvollinen saa tiedon arvonlisäverosaamisen jäädyttämisestä. (Tannila & Auranen 2011, 12 - 13.)

Hallituksen esityksen (41/2010) mukaan käännteinen verovelvollisuus ei auta veromenetysten tai -petosten määrään, jotka liittyvät tuloverotukseen. Muutos ei poista rakennusalalta kuittikauppaa tai harmaata taloutta, mutta käännetyn verovelvollisuuden on toivottu yleisellä tasolla vaikuttavan välillisesti rakennusalan harmaaseen talouteen edes hieman. Käännetyn verovelvollisuuden on ajateltu vähentävän veromenetyksiä myös muiden verolajien osalta, koska harmaasta taloudesta saatu hyöty vähenee arvonlisäveron määrän verran. Käännetyssä arvonlisäverovelvollisuudessa rakentamispalvelun ostaja suorittaa arvonlisäveron, kun normaalisti verovelvollinen on tavaran tai palvelun myyjä. Huhtalan ja Sorvannon mukaan (2011, 20 - 21) käännetyn verovelvollisuuden tehokkuuteen vaikuttaa se, kuinka hyvin rakentamispalveluiden ostajat omaksuvat uuden lain. Ostajan tulee ymmärtää milloin käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan, jotta hän osaa tarvittaessa reagoida virheellisiin laskuihin. Kaikki alalla toimivat yrittäjät eivät ole vielä selvillä omasta asemastaan rakentamispalveluiden ostajana ja myyjänä.

Yrittäjät ovat olleet epävarmoja siitä, mikä osa myynnistä on rakentamispalvelujen myyntiä ja mikä ei sekä milloin rakentamispalvelun myynti on säännöllistä ja milloin ei. Jos rakentamispalvelun ostaja ei ole varma, onko hän arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n mukainen rakentamispalvelun ostaja, hänen kannattaa pyytää myyjältä käännetyn verovelvollisuuden soveltamista. Ostajan kannattaa pyytää käännetyn verovelvollisuuden soveltamista, koska siihen liittyy hänen näkökulmastaan pienempi veroriski. Myyjän näkökulmasta normaalin arvonlisäverovelvollisuuden soveltaminen on turvallisempaa, jos osapuolet eivät ole varmoja siitä, tuleeko käännettyä verovelvollisuutta soveltaa. Laskujen hyväksyminen ja rahan liikkuminen saattavat hidastua, jos ostaja ja myyjä eivät pääse yhteisymmärrykseen käännetyn verovelvollisuuden soveltamisesta.

Mahdollinen virheellisten laskujen korjaaminen ja uusien laskujen lähettäminen aiheuttavat lisätyötä rakennusalan yrityksissä. (Huhtala & Sorvanto 2011, 20 - 21.)

Käänteisen arvonlisäverotuksen käyttöönotto aiheuttaa yrityksille tarpeen muuttaa sopimus- ja raportointimenettelyä sekä koulutustarpeen. Tämän seurauksena yritysten kustannukset lisääntyvät, koska työtunnit lisääntyvät. Muutos vie resursseja ja aiheuttaa kustannuksia myös Verohallinnolle. Muutos ei poista harmaata taloutta rakennusalaalta. Pahimmassa tapauksessa harmaan talouden määrä voi lisääntyä, jos uusi käännetty verovelvollisuus avaa uusia keinoja verojen kiertämiseen. Käänteinen verovelvollisuus ei vaikuta harmaan talouden kitkemiseen parhaalla mahdollisella tavalla, koska käänteisen verovelvollisuuden soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty rakentamiseen liittyviä palveluita, joiden yhteydessä veronkiertoa tiedetään tapahtuvan. (Huhtala & Sorvanto 2011, 21 - 23.)

Verohallinnon mukaan (2011) harmaata taloutta yritetään vähentää uusilla käyttöön otettavilla, jokaiselle luonnolliselle henkilölle annettavalla veronumerolla. Luonnollisella henkilöllä tarkoitetaan ihmistä. Rakennustyömaalla työskentelevillä henkilöillä tulee olla jo nykyisin kuvallinen tunnistekortti. Jatkossa korttiin tulee merkitä myös henkilön veronumero. Uudistus koskee sekä suomalaisia että ulkomaalaisia työntekijöitä. Ulkomaisen työntekijän tulee hakea verotoimistosta henkilötunnusta, jonka yhteydessä hänelle annetaan veronumero. Työntekijän pitää toimittaa veronumero työnantajalle. Uudistuksen on arvioitu tulevan voimaan 1.9.2012. Ennen uudistusta aloitetuilla työmailla on kuusi kuukautta aikaa ottaa veronumerollinen henkilötunnistekortti käyttöön, mutta 1.9.2012 jälkeen aloitetuilla työmailla veronumerot on oltava tunnistekorteissa alusta alkaen. Veronumero on oltava kaikilla henkilöillä, jotka työskentelevät rakennustyömaalla ja joilla on työturvallisuuslain 6. luvun 52 a §:n mukaan oltava työmaalla ollessaan kuvallinen tunnistekortti esillä. Työturvallisuuslain 6. luvun 52 a §:n mukaan kuvallinen tunnistekortti on oltava kaikilla työmaalla työskentelevillä henkilöillä liikkueensa alueella. Tunnistetta ei tarvitse olla henkilöllä, joka tilapäisesti kuljettaa tavaraa työmaalle tai työskennellessä sellaisella työmaalla, jossa rakennusta tai sen osaa korjataan tai rakennetaan rakennuttajana olevan yksityishenkilön omaa käyttöä varten. (Työturvallisuuslaki 738/2002.)

Verohallinnolle tulisi ilmoittaa joka kuukausi verotuksen ja työnantajavelvoitteiden valvonnan näkökulmasta tarpeelliset tiedot työntekijöistä, jotka työskentelevät työ-

maalla sekä itsenäisistä työsuorittajista. Rakennushankkeen päätoteuttajan tulisi ilmoittaa edellä mainitut tiedot Verohallinnolle. (Huhtala & Sorvanto 2011, 24.) Rakentajat varoittavat: käänteinen alv iskee pienyrittäjiin -artikkelin (Kauppalehti 2011) mukaan rakentajat eivät ole iloisia uudesta käännetyistä verovelvollisuudesta. Työmarkkinajohtaja Tapio Karin kertoo artikkelissa, että käänteisen verovelvollisuuden seurauksena monelle yrittäjälle voi tulla yllätyksenä maksuvalmiuden kiristyminen. Maksuvalmius voi kiristyä sen seurauksena, että rakennuspalveluita myyvät yritykset joutuvat laskuttamaan arvonlisäveron verran vähemmän ostajaa, mutta myyjät joutuvat silti maksamaan arvonlisäveroa omien ostojensa yhteydessä. Tarvikehankintoihin sisältyneen arvonlisäveron saa palautuksena vasta noin kahden kuukauden kuluttua.

3 KÄÄNNETTY ARVONLISÄVEROTUS

Seuraavaksi kerron 1.4.2011 käyttöön otetusta rakentamispalveluiden myyntiin sovellettavasta käännetyistä arvonlisäverovelvollisuudesta. Aloitan käsittelemällä käännetyistä verovelvollisuuden taustaa ja soveltamisalaa. Tämän jälkeen kerron millaisia vaatimuksia rakentamispalvelun ostajille on asetettu, jotta rakentamispalvelun myyntiin sovelletaan käännettyä verovelvollisuutta. Esittelen myös rakennuksiin ja pysyviin rakennelmiin kohdistuvat rakentamispalvelut sekä maa- ja vesirakentamisen. Lisäksi käsittelem käännetyistä arvonlisäverovelvollisuuden vaikutuksia asiakirjoihin, raportointiin sekä yrityksen kassavirtaan.

3.1 Käännetyistä verovelvollisuuden tausta

Käännetty arvonlisäverotus perustuu arvonlisäverodirektiivin 199 artiklaan, jonka ensimmäisen kohdan a alakohdan mukaan Euroopan unionin jäsenvaltiot saavat halutessaan määrittää veronmaksuvelvolliseksi verovelvollisen, joka vastaanottaa rakennustyön tai kiinteään omaisuuteen kohdistuvan korjaus-, siivous-, kunnossapito-, muutostai purkamistöiden suorituksen tai sellaisen rakennuskohteen luovutuksen, joka arvonlisäverodirektiivin 14 artiklan kolmannen kohdan mukaan tulkitaan tavaran luovutukseksi. Arvonlisäverodirektiivin 14 artiklan kolmannessa kohdassa kerrotaan, että jäsenvaltiot voivat tulkita tavaran luovutuksena tiettyjen rakennuskohteiden luovutuksen. Arvonlisäverodirektiivin 199 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdan mukaan veronmaksuvelvolliseksi voi määrittää verovelvollisen, joka ottaa vastaan henkilöstö

hoitamaan a alakohdassa mainittuja toimintoja. Arvonlisäverodirektiivin 9 artiklan mukaan verovelvollisella tarkoitetaan toiminnan tarkoituksesta tai tuloksesta riippumatta jokaista, joka harjoittaa itsenäisesti liiketoimintaa. (Neuvoston direktiivi 2006/112/EY 2006.)

Arvonlisäverodirektiivin 199 artiklan toisen kohdan mukaan artiklan ensimmäisessä kohdassa kuvailtua mahdollisuutta sovellettaessa, Euroopan unionin jäsenvaltiot saavat itse määritellä soveltamisalaan sisältyvät tavaroiden ja palveluiden suoritukset ja ne tavaroiden luovuttajat, palveluiden suoritukset sekä vastaanottajien luokat, joihin voidaan soveltaa mainittuja toimenpiteitä. Tannilan ja Aurasen mukaan (2011, 19) arvonlisäverolain 199 artiklan kolmannessa kohdassa kerrotaan, että jäsenvaltiot saavat kohdistaa näitä säännöksiä myös tahoihin, jotka harjoittavat verotonta liiketoimintaa.

Hallituksen esityksen (41/2010) mukaan käännetty arvonlisävelvollisuus on poikkeus yleisestä arvonlisäverojärjestelmän verovelvollisuudesta. Käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden tarkoituksena on parantaa rakennusalalla rehellisten ja epärehellisen verovelvollisten välistä kilpailutilannetta sekä vähentää arvonlisäveron menetystä, joka johtuu aliurakoitsijoiden epärehellisyydestä. Tavarain tai palvelun myyjän on arvonlisäverotuksessa verovelvollinen, eli myyjä joutuu maksamaan myynnistään arvonlisäveroa. Arvonlisäveroa tulee maksaa kaikissa vaihdannan vaiheissa tuotteelle tai palvelulle syntyneestä arvonlisäyksestä. Valtio saattaa menettää osan arvonlisäverosta, jos aliurakointiketjussa pääurakoitsija vähentää aliurakoitsijan laskuttaman arvonlisäveron, mutta aliurakoitsija ei suorita myynnistään arvonlisäveroa. Käännetyn verovelvollisuuden avulla yritetään siis estää sitä, että arvonlisävero jää suorittamatta aliurakoitsijan arvonlisäyksen osalta. Käännettyä verovelvollisuutta sovellettaessa arvonlisävero koko rakennustyön osalta jää pääurakoitsijan maksettavaksi. Pääurakoitsija maksaa arvonlisäveron siis myös aliurakoitsijan arvonlisäyksen osalta ja laskuttaa työn tilaajaa koko rakennustyön osalta verollisena.

Rakentamispalveluiden käänteisellä arvonlisävelvollisuudella tarkoitetaan sitä, että myyjän sijaan rakentamispalvelun myynnistä verovelvollinen on ostaja. Myytävän palvelun tulee olla työvoiman vuokrausta rakentamista varten tai rakentamispalvelua. Palvelun ostajan on oltava elinkeinonharjoittaja, joka muutoin kuin satunnaisesti myy rakentamispalveluita, vuokraa työvoimaa rakentamista varten, myy muutoin kuin sa-

tunnaisesti tietyntylaisia kiinteistöjä tai toimii välimiehenä. (Huhtala & Sorvanto 2011, 15.) Verohallinnon mukaan (2012) Välimiehellä tarkoitetaan elinkeinonharjoittajaa, joka myy edelleen kyseisen palvelun edellä määritetylle elinkeinonharjoittajalle. Käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan vain silloin, kun rakentamispalvelu tai työvoiman vuokraus rakentamispalvelua varten myydään Suomessa. Ostajan asemaa tarkasteltaessa otetaan huomioon ostajan koko toiminta, myös Suomen ulkopuolella tapahtuva. Käännettyä verovelvollisuutta ei sovelleta rakentamispalvelun myyntiin yksityishenkilöille eikä silloin, kun myynnin kohteena ovat tavarat.

Rakentamispalveluihin kohdistuvan käännetyn verovelvollisuuden tarkoituksena on, että aliurakoitsijat eivät enää suorita arvonlisäveroa rakentamispalvelumyynneistään, vaan palvelun ostajan suorittaa veron. Tämä tarkoittaa sitä, että pääurakoitsija suorittaa arvonlisäveron koko urakkahinnan osalta. Käännetyn verovelvollisuuden tarkoituksena on vähentää rakentamiseen liittyvää harmaata taloutta. Käytännössä uudistuksen ansiosta ostaja ei voi enää vähentää arvonlisäveroa, jonka myyjä on laskuttanut, mutta jättänyt tilittämättä valtiolle. Käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan 1.4.2011 ja sen jälkeen aloitettuihin rakentamispalveluihin. (Huhtala & Sorvanto 2011, 15.)

3.2 Käännetyn verovelvollisuuden soveltamisala

Arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n mukaan käännettyä verovelvollisuutta tulee soveltaa, jos myytävä palvelu on kiinteistöön kohdistuvaa rakentamispalvelua, kiinteistöön liittyvän rakentamispalvelun yhteydessä asennetun tavarantoimittamisen tai työvoiman vuokrausta edellä mainittua rakentamispalvelua tai työn yhteydessä asennettavan tavarantoimittamista varten. Lisäksi palvelun ostajan tulee olla elinkeinonharjoittaja, joka muutoin kuin satunnaisesti vuokraa työntekijöitä rakentamispalveluita varten tai myy edellä mainittuja rakentamispalveluita tai hän harjoittaa muutoin kuin satunnaisesti niin kutsuttua omaan lukuun rakentamista tai ostaja toimii niin sanottuna välimiehenä. (Huhtala & Sorvanto 2011, 36 - 37.) Rakentamispalvelun myyntimaan tulee olla Suomi, jotta arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n mukaista käännettyä verovelvollisuutta täytyy soveltaa. Myös kiinteistön, johon rakentamispalvelu kohdistuu, tulee sijaita Suomessa. Ahvenanmaa katsotaan Suomeen kuuluvaksi alueeksi. Kiinteistöllä tarkoitetaan maa-alueita, rakennuksia ja pysyviä rakennelmia tai niiden osia tai yhdistelmää. Kiinteistöön ei katsota kuuluvaksi koneita ja laitteita, jotka palvelevat kiinteis-

töllä harjoitettavaa erityistä toimintaa. Toisin kuin rakentamispalvelun osalta, työvoiman vuokrauksen osalta myyntimaa ratkeaa arvonlisäverotuksen yleisten myyntisääntösten avulla. Työvoiman vuokrauksen myyntimaa on Suomi, jos palvelu luovutetaan Suomessa sijaitsevaan kiinteään toimipaikkaan tai jos palvelua ei luovuteta mihinkään kiinteään toimipaikkaan, ostajan kotipaikka on Suomi. (Huhtala & Sorvanto 2011, 40 - 41.)

Verohallinnon mukaan (2012) käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta sovelletaan kiinteistöön kohdistuviin palveluihin, jotka liittyvät maapohja- ja perustöihin, rakennustyöhön, rakennusasennukseen, työvoiman vuokraukseen rakentamispalveluita varten, rakennussiivoukseen ja rakennuksen viimeistelyyn sekä rakennuskoneiden vuokraukseen, jos vuokraus kohdistuu sekä koneeseen että sen käyttäjään. Arvonlisäverolain 4. luvun 28. §:n mukaan kiinteistöllä voidaan tarkoittaa maa-aluetta, rakennusta tai pysyvää rakennelmaa sekä niiden osaa ja yhdistelmää. Kiinteistöön eivät kuulu sellaiset koneet, laitteet ja kalusteet, jotka palvelevat kiinteistöllä harjoitettavaa erityistä toimintaa. (Arvonlisäverolaki 1501/1993). Verohallinnon mukaan (2012) näiden erityistä toimintaa palvelevien laitteiden huoltoon, korjaukseen tai asennustyöhön ei sovelleta käännettyä verovelvollisuutta. Kiinteistöä määriteltäessä merkitystä ei ole sillä, onko kyseessä esimerkiksi omistus- tai vuokrakiinteistöllä sijaitsevasta rakennelmasta tai rakennuksesta (Huhtala & Sorvanto 2011, 44).

Pysyvillä rakennelmilla on monesti kiinteät perusteet, eikä niitä ole tarkoitettu tilapäiseksi tai siirrettäviksi. Esimerkiksi sähkö-, vesi- ja kaukolämpöverkostot sekä sillat ovat pysyviä rakennelmia. (Verohallinto 2012.) Rakennuksella tarkoitetaan liike-, asuin- tai muussa käytössä olevaa taloa, joka on pystytetty kiinteästi maapohjalle. Rakennuksella on oltava seinät, katto ja kiinteät perustukset, jotta kyse olisi arvonlisäverolain mukaisesta kiinteistöstä. Pysyvänä rakennelmana ei pidetä puistoalueelle rakennettua lumilinnaa. (Huhtala & Sorvanto 2011, 45.) Rakennukseen kiinteästi kuuluvina varusteina ja laitteina pidetään muun muassa hissejä, ilmanvaihto- ja ilmastointijärjestelmiä sekä sähkö-, valaistus- ja lämmitysjärjestelmiä. Näiden ajatellaan lähtökohtaisesti olevan osa kiinteistöä. Tästä huolimatta, jos esimerkiksi ilmanvaihtojärjestelmän katsotaan palvelevan selkeästi kiinteistöllä harjoitettavaa erityistä toimintaa, ilmanvaihtojärjestelmää ei katsota kiinteistön osaksi. Erityisen ja kiinteistön peruskäyttöä palvelevan toiminnan välille voi olla hyvin vaikea vetää rajaa. Periaatteena voisi pitää sitä, että erityistä toimintaa palvelevien koneiden ja laitteiden käytöllä pi-

täisi olla selkeä sekä välitön osa esimerkiksi tuotantotoiminnassa, jotta koneiden tai laitteiden ei katsottaisi olevan osa kiinteistöä. (Huhtala & Sorvanto 2011, 47.)

Käännettyä verovelvollisuutta ei sovelleta tilapäisiin rakennelmiin. Tilapäisiä rakennelmia, joista ei muodostu kiinteistön osia, ovat rakennusaidat, rakennustelineet, nosturit ja työmaan rakennushissit. Näiden asennukseen tai purkamiseen ei siis tule soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. Pysyviä rakennelmia eivät myöskään ole siirrettävät taukotuvat tai toimistot, joten näiden pystytykseen, purkuun tai niihin kohdistuviin sähkö- tai putkiasennuksiin tai muihin vastaaviin työsuorituksiin ei tule soveltaa käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta. (Verohallinto 2012.) Kiinteistöiksi tulkitaan sellaiset maa-alueet, jotka voidaan merkitä itsenäisinä maanmittausyksiköinä kiinteistörekisteriin. Tällaisia maa-alueita ovat tilat ja tontit sekä määräalat ja määräosat. Määräalalla tarkoitetaan rajoiltaan määritettyä, mutta toistaiseksi vielä kantatilastaan erottamatonta osaa. Määräosia syntyy yleensä kiinteistöjen yhteisomistustilanteissa. Määräosan avulla ilmoitetaan, kuinka suuren osuuden omistaja omistaa kiinteistöstä. Yhteisomistajan osuus kiinteistöstä voi olla esimerkiksi puolet eli 1/2. Osana kiinteistöä pidetään myös tilaan kuuluvia osuuksia yhteisistä alueista. Tällaisia alueita ovat muun muassa yhteiset rannat eli osuutta yhteisestä rannasta, pidetään kiinteistön osana arvonlisäverotuksessa. (Huhtala & Sorvanto 2011, 45.)

Kiinteistöllä harjoitettavalla erityisellä toiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jota ei harjoiteta tai edes voitaisi harjoittaa millä tahansa kiinteistöllä. Kiinteistöllä harjoitettava erityinen toiminta vaatii yleensä erityisiä koneita, laitteita tai kalusteita. (Huhtala & Sorvanto 2011, 48.) Kiinteistöön ei katsota kuuluviksi sellaisia koneita, laitteita tai kalusteita, jotka palvelevat kiinteistöllä harjoitettavaa erityistä toimintaa. Tällaisten laitteiden asennustyöhön, korjaamiseen tai huoltoon ei sovelleta käännettyä verovelvollisuutta. Kiinteistöllä harjoitettavaa erityistä toimintaa palvelevina laitteina pidetään esimerkiksi pysäköintihallien pysäköinninvalvontalaitteita, kuten lipukeautomaatit, palvelevat kiinteistöllä harjoitettavaa pysäköintiliiketoimintaa. (Verohallinto 2012.)

Tannilan ja Aurasen mukaan (2011, 23 - 24) käännettyä verovelvollisuutta tulee soveltaa laajasti rakentamisalan palveluihin. Arvonlisäverolain 4. luvun 31 §:n 3 momentin ensimmäisen kohdassa rakentamispalveluiksi on määritelty kiinteistöihin kohdistuvat rakennus- ja korjaustyöt. Lisäksi rakentamispalveluiksi on katsottu asennetun tavaran

luovuttaminen työn yhteydessä. Toisessa momentissa kerrotaan, että rakentamispalveluksi katsotaan myös edellä mainittuihin töihin liittyvä suunnittelu, valvonta sekä muut vastaavat palvelut. Vesi- ja maarakentamista sekä talonrakentamista pidetään rakennustyönä, kun taas rakentamispalveluksi ei katsota sellaista siivousta tai kiinteistönhuoltoa, joka ei kiinteästi liity rakennustyöhön. Käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan ainoastaan arvonlisäverolain 4. luvun 31 §:n 3 momentin ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuihin varsinaisiin rakentamispalveluihin. Toisen momentin suunnittelu ja valvontatehtävät, kuten arkkitehtipalvelut tai rakentamisvalvonta, eivät kuulu käännetyn verovelvollisuuden piiriin. Lisäksi käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan ainoastaan palvelun myyntiin. Rakentamispalvelun myynniksi katsotaan kuitenkin kokonaisuus, jossa rakentamispalvelun yhteydessä asennetaan materiaaleja.

Hallituksen esityksen (41/2010) mukaan käännetyssä verovelvollisuudessa ei aseta myyjälle tai hänen toiminnalleen erityisiä vaatimuksia, joten myyjän määrittely erikseen ei ole tarpeellista. Oleellista käännetyn verovelvollisuuden osalta on, että kyse on arvonlisäverolain 4. luvun 31 §:n 3 momentin ensimmäisen kohdan mukaisesta rakentamispalvelun myynnistä tai henkilöstön vuokrauksesta kyseisiä palveluita varten. Ostajan tulee olla arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n mukainen rakentamispalvelun ostaja. Käännettyä verovelvollisuutta on sovellettava myös tilanteessa, jossa myyjänä toimiva yritys ei toimi säännöllisesti rakennusosalalla, mutta myy edelleen käännetyn verovelvollisuuden alaan kuuluvia rakentamispalveluita ostajalle, joka täyttää käännetyn verovelvollisuuden edellytykset. Jos myyjä ei ole arvonlisäverovelvollinen arvonlisäverolain 2. luvun 3 §:n mukaan, käännettyä verovelvollisuutta ei sovelleta. Vähäistä liiketoimintaa käsittelevän arvonlisäverolain 2. luvun 3 §:n mukaan, jos tilikauden liikevaihto on enintään 8 500 euroa, myyjä ei ole verovelvollinen, jos häntä ei ole merkitty verovelvolliseksi oman ilmoituksensa perusteella.

Hallituksen esityksen (41/2010) mukaan käännettyä verovelvollisuutta tulee soveltaa muun muassa erilaisten rakennusten ja rakennelmien rakentamiseen, korjausrakentamisen sekä perusparannus- että entisöintitöihin, rakennusalueen pohjatyöhön, rakennusasennustöihin, kuten sähköasennukseen, rakentamisen viimeistelytöihin, kuten maalaukseen, rakennuskoneiden vuokraukseen, silloin kun vuokrataan myös koneen käyttäjä sekä työvoiman vuokraukseen edellä mainittuja rakentamispalveluita varten. Vastaavasti käännettyä verovelvollisuutta ei tule soveltaa esimerkiksi rakennuskoneiden vuokraukseen ilman koneen käyttäjää, kiinteistöhoitopalveluihin, viheralueiden

hoitoon ja istutukseen tai arkkitehtipalveluihin, rakennuskonsultointiin tai projektinjohtoon.

3.3 Rakentamispalvelun ostaja

Käännetyn verovelvollisuuden soveltaminen vaatii kahden eri ehdon täyttymistä. Ensimmäisen edellytyksen mukaan tilanteessa on oltava kyse arvonlisäverolain 4. luvun 31 §:n 3 momentin ensimmäisen kohdan mukaisesta rakentamispalvelun myynnistä tai henkilöstön vuokrauksesta kyseisiä rakentamispalveluita varten. Toisen edellytyksen mukaan ostajan tulee olla arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n ensimmäisen momentin mukaisesti elinkeinonharjoittaja, joka myy muuten kuin satunnaisesti rakentamispalveluita tai hän on elinkeinonharjoittaja, joka muutoin kuin satunnaisesti rakentaa tai rakennuttaa hallinnassaan olevalle maa-alueelle rakennuksia tai pysyviä rakennelmia myyntitarkoituksessa tai luovuttaa kiinteistön ennen käyttöönottoa tai silloin, kun perusrakennus- tai uudisrakennustyöt ovat vielä kesken. Toisen momentin mukaan ostaja voi olla myös elinkeinonharjoittaja, joka toimii niin sanottuna välimiehenä eli myy rakentamispalvelun edelleen edellä mainitulle ensimmäisen momentin mukaiselle elinkeinonharjoittajalle. (Huhtala & Sorvanto 2011, 88.) Käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan siis myös rakentamispalvelun myyntiin välimiehelle, jolla ei itsellään ole rakentamispalvelun ostajan asemaa, mutta hän myy kyseisen rakentamispalvelun edelleen taholle, jolla on rakentamispalvelun ostajan asema. Välimiestä koskevan säännöksen tarkoituksena on estää veronkiertoa. (Huhtala & Sorvanto 2011, 117.)

Rakentamispalvelun myyntiin on pakko soveltaa käännettyä verovelvollisuutta silloin, kun rakentamispalvelun ostajana on edellä mainittu arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n mukainen ostaja. Käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan siitä riippumatta, kohdistuuko rakentamispalvelu ostajan omaan kiinteistöön tai ostaako ostaja rakentamispalvelun myydäkseen sen eteenpäin, ellei tilanne koske arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n toisen momentin mukaista ostajaa. Käännettyä verovelvollisuutta on sovellettava myös silloin, kun ostaja vuokraa henkilöstöä rakentamispalveluita varten. Arvonlisäverolaki ei aseta myyjän toiminnalle vastaavalla tavalla edellytyksiä joiden tulisi täytyä, jotta käännteistä verovelvollisuutta sovelletaan. Rakentamispalvelun myyjällä on kuitenkin aina selonottovelvollisuus ostajan asemasta. Myyjän on siis aina riittävää huolellisuutta noudattaen selvitettävä, onko ostaja arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n mukainen rakentamispalvelun ostaja. (Huhtala & Sorvanto 2011, 88 - 89.) Käännetyn

verovelvollisuuden soveltamisen kannalta ei ole merkitystä sillä, kohdistuuko osto ostajan arvonlisäverolliseen vai -verottomaan toimintaan (Huhtala & Sorvanto 2011, 41).

Tannilan ja Aurasen mukaan (2011, 42 - 43) käännetty verovelvollisuus oli tarkoitettu alun perin ainoastaan rakennusyriyten välisiin liiketoimiin, mutta periaatteessa monet muutkin yritykset myyvät muutoin kuin satunnaisesti rakentamispalveluita. Yritysten tulee omatoimisesti selvittää, soveltuuko käänteinen verovelvollisuus heidän ostoihinsa, jotta yritys osaa tarvittaessa pyytää rakentamispalvelun myyjältä arvonlisäverotonta laskua. Esimerkiksi jos yritys myy muutoin kuin satunnaisesti maanrakennustöitä ja teettää omiin toimitiloihinsa lattiasaneerauksen, käännettyä verovelvollisuutta tulee soveltaa lattiasaneerauksen ostoon, koska käännettyä verovelvollisuutta sovellettaessa ei ole merkitystä sillä, aikooko ostaja myydä tämän tietyn ostamansa rakentamispalvelun eteenpäin. Poikkeuksen muodostaa arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n toinen momentti, jonka tarkoituksena on estää veronkiertoa.

Toisen momentin mukaan käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan myös sellaisiin elinkeinonharjoittajiin, jotka toimivat niin sanottuina välimiehinä. Ostaja ei siis itse toimi rakentamispalvelun myyjänä, mutta myy kuitenkin tietyn ostamansa rakentamispalvelun eteenpäin rakennustoimintaa harjoittavalle yritykselle. Ilman kyseistä arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n mukaista toista pykälää, rakentamistoimintaa harjoittavat yritykset voisivat sijoittaa muuta toimintaa harjoittavan yrityksen alihankintaketjun väliin ja saada näin katkaistua käännetyn verovelvollisuuden soveltamisketjun. (Tannila & Auranen 2011, 43.)

Huhtalan ja Sorvannon mukaan (2011, 89) rakennuspalvelujen ostajan tulee olla elinkeinonharjoittaja. Elinkeinoharjoittajaa ei käsitteenä ole määritelty arvonlisäverolaisissa. Arvonlisäverodirektiivin 9 artiklan mukaan verovelvollisella tarkoitetaan toiminnan tarkoituksesta tai tuloksesta riippumatta jokaista, joka harjoittaa itsenäisesti liiketoimintaa. Liiketoiminnaksi tulkitaan kaikki toiminta, jota tuottaja, kauppias ja palvelun suorittaja harjoittavat. Myös luonteeltaan jatkuvassa tulonsaantitarkoituksessa tapahtuva aineellisen tai aineettoman omaisuuden hyödyntäminen katsotaan liiketoiminnaksi. (Neuvoston direktiivi 2006/112/EY 2006.) Huhtalan ja Sorvannon mukaan (2011, 89 - 90) Suomessa on arvonlisäverolakia sovellettaessa pidetty lähtökohtana arvonlisäverodirektiivin 9 artiklan mukaista määritelmää. Suomessa elinkeinonharjoit-

tajalle syntyy verovelvollisen asema silloin, kun hän harjoittaa liiketoimia, jotka kuuluvat arvonlisäverolain alaisuuteen. Verovelvollisena elinkeinonharjoittajana pidetään siis jokaista, joka liiketoiminnan muodossa myy tavaroita tai palveluita. Vastaavasti rakentamispalveluiden käännetyn verovelvollisuuden kannalta ostajana pidetään elinkeinonharjoittajaa, joka myy toiminnassaan rakentamispalveluita tai harjoittaa omaan lukuun rakentamista säännöllisesti tai toimii niin sanottuna välimiehenä. Verosubjektille eli ostajana olevalle elinkeinonharjoittajalle ei ole asetettu oikeudellista muotoa käsitteleviä edellytyksiä, joten ostaja voi olla luonnollinen henkilö eli ihminen tai juridinen henkilö, kuten esimerkiksi osakeyhtiö.

Jotta käännettyä verovelvollisuutta voidaan soveltaa, ostajan on oltava merkitty arvonlisäverovelvollisten rekisteriin. Ostajan asemaa arvioitaessa voidaan ajatella, että jos ostajaa ei ole merkitty arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, ostaja ei itse myy säännöllisesti verollisia rakentamispalveluita tai harjoita omaan lukuun rakentamista. Jos ostajaa ei ole merkitty arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, rakentamispalvelun myyjän tulee lähettää ostajalle arvonlisäverollinen lasku. (Huhtala & Sorvanto 2011, 90.) Kun arvioidaan ostajan kriteerien täyttymistä, huomiota tulee kiinnittää ostajan pääsääntöiseen toimialaan ja toimintaan sekä palvelujen tarjoamisen ja myynnin säännöllisyyteen. Lisäksi huomiota tulee kiinnittää palvelusuoritusten määrään ja laatuun. (Tannila & Auranen 2011, 43.) Ostajan asemaa arvioidessa merkitystä tulee antaa myös esimerkiksi palveluiden markkinoinnille, henkilöstön tehtäväkuville ja muille vastaaville tosiasiallisille olosuhteille. Rakentamispalveluiden satunnaisella myynnillä tarkoitetaan kertaluonteista tai tilapäistä, ei vähäistä tai toistuvaa rakentamista, jota ei ole tarkoitettu jatkuvaksi toiminnaksi. (Huhtala & Sorvanto 2011, 93.) Satunnaisena rakentamispalvelun myyntinä voidaan siis pitää poikkeuksellista ja lyhyen aikavälin sisällä tapahtuvaa rakentamispalveluiden myyntiä, jota ei ole tarkoitettu jatkuvaluonteiseksi toiminnaksi (Huhtala & Sorvanto 2011, 101).

Ostajan koko toiminta sekä Suomessa että ulkomailla, on arvioinnin kohteena. Ostajan aseman arvioinnin yhteydessä tulee huomioida ostajan kaikki rakentamispalveluiden myynnit eli käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvat rakentamispalvelumyynnit sekä muut arvonlisäveroa sisältävät rakentamispalveluiden myynnit. Arviointi suoritetaan Suomen arvonlisäverolain näkökulmasta eli merkitystä ei anneta esimerkiksi sille, sovelletaanko ostajan Ruotsissa tekemiin ostoihin ja myynteihin rakentamispalveluiden käännettyä verovelvollisuutta Ruotsin arvonlisäverolain mukaan.

Jokaisen rakentamispalveluiden ostajan tulee itse määrittellä oma asemansa käännetyn verovelvollisuuden näkökulmasta eli onko ostaja arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n mukainen rakentamispalveluiden ostaja. Myyjä ei ole velvollinen määrittelemään tai ratkaisemaan ostajan asemaa tämän puolesta, vaikka myyjällä on selonottovelvollisuus ostajan asemasta rakentamispalveluiden myynnin yhteydessä. Toimintaa kannattaa tarkastella sekä kuluvan että edellisen tilikauden osalta, jos yritys toimii jollain muulla alalla kuin rakennusalalla. Rakennusalan yritysten osalta toimintaa tarkastellaan nykytilanteen kannalta. (Huhtala & Sorvanto 2011, 93 - 94.)

Asiaan kuuluvaa huolellisuutta noudattaen rakentamispalvelun myyjän tulee selvittää, täyttääkö ostaja laissa asetetun edellytyksen. Jos myyjä on epävarma ostajan asemasta, hänen tulee pyytää ostajalta selvitys asiasta. Rakentamispalvelun myyjä on siis aina velvollinen selvittämään, täyttääkö rakentamispalvelun ostaja arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:ssä ostajalle asetetut edellytykset. Käännetyn verovelvollisuuden soveltamisen kannalta merkitystä ei ole myyjän toimialalla tai sillä, onko myyjän näkökulmasta kyse vain rakentamispalvelun edelleen veloittamisesta tai yksittäisen rakentamispalvelun myynnistä. (Huhtala & Sorvanto 2011, 99.) Edelleenveloittamisella tarkoitetaan sitä, että yritys on saanut omalla nimellään laskun, joka todellisuudessa kuuluu toiselle yritykselle. Esimerkiksi teollisuusyritys edelleenveloittaa eli laskuttaa omissa nimissään muodostuneita, mutta todellisuudessa tytäryhtiölle kuuluvia rakentamispalveluita tytäryhtiöltään. Teollisuusyrityksen kannalta kyse on siis rakentamispalvelun ostosta ja oston edelleenveloittamisesta tytäryhtiöltä. (Huhtala & Sorvanto 2011, 104 - 105.)

3.4 Rakennukset, pysyvät rakennelmat sekä maa- ja vesirakentaminen

Verohallinnon ohjeen mukaan (2012) rakentamisen voi jakaa kolmeen eri osaan. Nämä osat ovat talonrakentaminen, maa- ja vesirakentaminen sekä erikoistunut rakennustoiminta. Rakennusten purku, rakentamisen viimeistelytyöt, rakennuspaikan valmistelutyöt sekä rakennusasennus, kuten kattotyöt, kuuluvat erikoistuneeseen rakennustoimintaan. Huhtalan ja Sorvannon mukaan (2011, 51) talonrakentamiseen luetaan kaikenlaisten rakennusten rakentaminen, kuten uudis- ja korjausrakentaminen, perusparannus- ja entisöintityöt sekä tehdasvalmisteisten rakennusten ja rakennusten osien pystyttäminen rakennuspaikalla. Talonrakentamiseen kuuluvat sekä asuin- että muidenkin rakennusten ja pysyvien rakennelmien rakentaminen. Talonrakentamista ovat

siis muun muassa omakoti-, rivi- ja kerrostalojen sekä vapaa-ajan asuntojen ja niiden käyttöön liittyvien rakennusten, kuten rantasaunan rakentaminen. Talonrakentamiseen kuuluvat muun muassa myös pysyviksi tai pitkäaikaisiksi tarkoitettujen autokatosten ja leikkimökkien sekä sairaaloiden, tehtaiden ja koulujen rakentaminen. Rakentamispalveluna pidetään myös rakennussiivousta. Käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan uusien ja kunnostettujen asuntojen ja talojen sekä muiden vastaavien kohteiden siivoamiseen ennen kohteen käyttöönottoa. Lisäksi käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan rakentamisen aikana tapahtuvaan siivoukseen. Kiinteistöön kohdistuvana rakentamispalveluna ei kuitenkaan pidetä pelkkää rakennusjätteen poiskuljetusta. Pelkkään rakennusjätteen poiskuljetukseen ei sovelleta käännettyä verovelvollisuutta.

Käännettyä verovelvollisuutta ei sovelleta pelkän tavaran myyntiin rakennustyömaalle. Rakentamispalvelun myynniksi katsotaan kuitenkin tilanne, jossa tavaroita luovutetaan osana rakentamispalvelua. Rakentamispalveluksi tulkitaan siis esimerkiksi ikkunoiden ja ovien myynti asennettuna. Jos ikkunat myydään ilman asennusta rakennusmaalle, kyse on tavaran myynnistä, johon ei sovelleta käännettyä verovelvollisuutta. (Tannila & Auranen 2011, 32 - 33.) Betonin myynti tulkitaan tavaran myynniksi, jos betoni myydään kuljetettuna ja purettuna autosta kohteeseen. Betonin myynti muuttuu kuitenkin rakentamispalvelun myynniksi, jos betonin myyjä levittää tai tasoittaa betonin, tekee valukallistuksia tai muutoin ottaa osaa purkamisen jälkeisiin, betoniin kohdistuviin rakennustöihin. Vastaavasti tulkitaan myös esimerkiksi kevytsoran ja puhallusvillan toimitus. (Huhtala & Sorvanto 2011, 53 - 54.)

Maa- ja vesirakentamista ovat maa- ja vesirakentamisen erilaisten kohteiden rakennustyöt, kuten uudisrakentaminen, peruskorjaus-, laajennus- ja muutostyöt sekä tehdasvalmisteisten rakenteiden ja rakennelmien pystyttäminen rakennuspaikalla. Tällaisia rakentamispalveluita ovat muun muassa moottoriteiden, katujen, siltojen, satamien, tunneleiden, metrolinjojen, tekoaltaiden sekä kastelu- ja viemärijärjestelmien rakentaminen, peruskorjaus ja kunnostus. (Huhtala & Sorvanto 2011, 64.)

Koneiden ja laitteiden vuokraus käyttäjineen tulkitaan arvonlisäverotuksessa sen palvelun myynniksi, joka laitteella tai koneella tehdään. Jos vuokrattu koneenkäyttäjä käyttää konetta rakentamiseen, kyse on rakentamispalvelun myynnistä. Jos kone vuokrataan ilman käyttäjää, kyse ei ole rakentamispalvelun myynnistä. (Huhtala & Sorvanto 2011, 56.) Työvoiman vuokrausta pidetään vuokrattavan henkilön työpanok-

sen luovuttamisena toiselle yritykselle. Jos työvoimaa vuokrataan rakentamispalveluita varten, vuokraukseen tulee soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. Vuokrattu työntekijä saattaa kuitenkin tehdä erilaisia työtehtäviä, joista osa on esimerkiksi rakentamista ja osa jotain muuta. Työntekijä saattaa rakentamisen lisäksi pystyttää esimerkiksi rakennustelineitä. Koska rakennustelineitä ei pidetä pysyvinä rakennelminä, niiden pystyttäminen ei ole rakentamispalvelua. Työntekijän työn pääsuorite ratkaisee kuitenkin tilanteen verokohtelun, joten jos työntekijä pääasiassa suorittaa rakentamispalveluja, vuokraukseen tulee soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. (Tannila & Auranen 2011, 39 - 40.)

3.5 Vaikutukset asiakirjoihin

Ostaja ja myyjä voivat etukäteen sopia erilaisten sopimuslausekkeiden avulla siitä, kuinka toimitaan esimerkiksi vero- tai muiden kuluriskien jakamisessa jos osapuolet eivät ole varmoja siitä, tuleeko käännettyä verovelvollisuutta soveltaa vai ei. Muita kuluriskejä voivat olla esimerkiksi verojen viivästysseuraamukset. Rakennuspalveluita myydessä tai vuokratessa henkilöstöä rakentamista varten, myyjän kannattaa vaatia sopimukseen ostajan vakuutus asemastaan. Ostajan vakuutuksella omasta asemastaan tarkoitetaan sitä, onko ostaja omasta mielestään arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n mukainen rakentamispalvelun ostaja. Jos käännetyn verovelvollisuuden edellytykset täyttyvät, säännösten soveltaminen on pakollista. Ostajan ja myyjän väliset sopimuslausekkeet voivat olla hyödyllisiä silloin, jos Verohallinnolla on erilainen näkemys osapuolten kanssa siitä, tuleeko käännettyä verovelvollisuutta soveltaa. Jos Verohallinnon mielestä myyntiin olisi tullut soveltaa rakentamispalveluiden käännettyä verovelvollisuutta, mutta osapuolet eivät ole näin toimineet, Verohallinto voi laittaa ostajan jo vähentämän arvonlisäveron maksuun, koska myyjän olisi tullut soveltaa palvelun myyntiin käännettyä verovelvollisuutta ja ostajan saamassa laskussa ollut arvonlisävero ei näin ollut vähennyskelpoinen. Tällaisen tapauksen yhteydessä on ostajan etu, jos sopimuksessa lukee että myyjä palauttaa laskuttamansa arvonlisäveron, jos myyntiin olisi tullut soveltaa käännteistä verovelvollisuutta. (Huhtala & Sorvanto 2011, 168 - 169.)

Huhtalan ja Sorvannon mukaan (2011, 170 - 171) ostaja kannattaa velvoittaa ilmoittamaan mahdollisesti asemassaan tapahtuvista muutoksista sopimuslausekkeen avulla. Osapuolet voivat etukäteen sopia mahdollisista seuraamuksista, jotka aiheutuvat so-

pimuslausekkeen rikkomisesta. Jos ostaja ja myyjä soveltavat väärin arvonlisäverolakia, heidän kannattaa pyrkiä välttämään veron maksuunpano arvonlisäverolain 19. luvun 178 §:n mukaisen kuittaussitoumuksen avulla. Osapuolten ei kannata etukäteen sopia kuittaussitoumuksen käytöstä tarvittaessa, koska tämä voi vaikuttaa siihen suostuuko Verohallinto kuittausmenettelyyn.

Huhtala ja Sorvanto kertovat (2011, 194 - 195) että kuittausmenettelyn tarkoituksena on, että ostaja antaa myyjälle kuittaussitoumuksen jossa ostaja ilmoittaa luopuvansa oikeudestaan arvonlisäveron palautukseen ja myyjä antaa tämän sitoumuksen veroviranomaisille. Kuittaussitoumuksen perusteella veroviranomaiset saattavat jättää määräämättä myynnin veron. Tällainen tapaus voi olla kyseessä silloin, jos osapuolet ovat virheellisesti soveltaneet käänteistä verovelvollisuutta tilanteessa, johon se ei veroviranomaisen mukaan sovellu. Kuittausmenettelyn perusteena on välttää turhien ja epätarkoituksenmukaisten verojen maksuunpano. Kuittausmenettelyn edellytyksenä on, että ostajalla on oikeus arvonlisäveron palautukseen myyjälle määrättävästä verosta. Juuri näissä tapauksissa veron maksuunpano olisi epätarkoituksenmukaista, koska veroviranomaiselle ei jäisi mitään. Kuittaussitoumuksen soveltaminen edellyttää aina verotuksen tasapuolisuutta sekä sitä, että mikään muu syy ei vaadi veron määräämistä. Jos ostaja on kuluttaja-asemassa oleva ostaja tai esimerkiksi valtio, joka ostaa tavaran tai palvelun vähennykseen oikeuttamattomaan tarkoitukseen, kuittaussitoumusmenettelyä ei voi soveltaa.

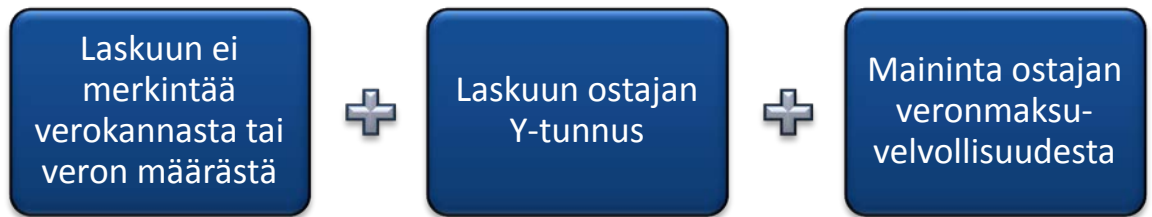
Vastaavasti silloin, kun myyntiin olisi tullut soveltaa käännettyä verovelvollisuutta, mutta osapuolet ovat käsitelleet myynnin aiheetta arvonlisäverovelvollisena, myyjä voi antaa ostajalle kuittaussitoumuksen, jotta ostajan ei välttämättä tarvitsisi maksaa jälkikäteen aiheettomasti vähentämänsä arvonlisäveroa. Kuittaussitoumuksessa myyjän tulee ilmoittaa, että hän on käsitellyt myynnin arvonlisäverovelvollisena, maksanut myynnistä arvonlisäveron sekä luopuvansa oikeudestaan saada takaisin aiheettomasti maksamansa arvonlisäveron. Kuittaussitoumus on muodoltaan vapaa, mutta siitä tulisi tulla ilmi selkeästi kuittaustahto sekä yksilöity liiketoimi tai liiketoimet, joista vaaditaan kuittausta. Kuittaussitoumuksen hyväksyminen on aina veroviranomaisten harkinnan varassa. (Huhtala & Sorvanto 2011, 195.)

Tilaus- ja tarjousasiakirjoja laadittaessa ostajan ja myyjän tulisi olla selvillä siitä, onko ostaja arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n mukainen rakentamispalveluiden ostaja. Tila-

usasiakirjaan tulee laittaa maininta käänteisen verovelvollisuuden soveltamisesta tai soveltamatta jättämisestä. Tilausasiakirjassa voi olla esimerkiksi maininta, että ostaja säännöllisesti myy rakentamispalveluita, joten rakentamispalveluostoihin sovelletaan käännettyä verovelvollisuutta. Vastaavasti voidaan mainita, ettei ostaja ole arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n mukainen rakentamispalveluiden ostaja, joten käännettyä verovelvollisuutta ei sovelleta tilaukseen. Tarjousasiakirjojen osalta käänteisen arvonlisäverotuksen soveltaminen vaikuttaa tarjoussummiin sekä tarjouksen antajan kassavirran suunnitteluun. Elinkeinoharjoittajien toimintaa usein helpottavat valmiiksi huolellisesti laaditut tilaus- ja tarjousasiakirjapohjat, joita muokataan aina tarvittaessa tapauskohtaisesti. (Huhtala & Sorvanto 2011, 171)

Tannilan ja Aurasen mukaan (2011, 78) käännetty arvonlisäverotus vaikuttaa laskumerkintävaatimukseen. Jollei toisin osoiteta, rakennuspalveluiden myynti on verollista. Myyjän tehtävänä on antaa ostajalle lasku myydystä rakennuspalvelusta. Myyjä myös vastaa antamansa laskun oikeellisuudesta. Myyjällä ei välttämättä ole hallussaan tarvittavasti tietoa ostajan toiminnasta, joten ostajan tulee antaa myyjälle tietoa omasta asemastaan rakennuspalveluiden ostajana. Huhtalan ja Sorvannon mukaan (2011, 171 - 172) myyjän tulee tarvittavaa huolellisuutta noudattaen selvittää onko ostaja arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n mukainen rakennuspalvelun ostaja. Ostajan kannattaa kuitenkin aina tarkkailla sitä, ettei vahingossa hyväksy myyjän lähettämää verollista laskua. Jos myyjä lähettää ostajalle verollisen laskun, ostajan tulee pyytää myyjältä uusi korjattu lasku. (Tannila & Auranen 2011, 78.)

Jos rakentamispalvelun myyntiin ei sovelleta käännettyä verovelvollisuutta, myynnistä tehdään täysin normaalisti verollinen lasku joka täyttää laskumerkintävaatimukset. Silloin kun rakentamispalvelun myyntiin sovelletaan käännettyä verovelvollisuutta, laskuun ei tule laittaa merkintää verokannasta tai veron määrästä. Ostajan tehtävänä on laskea laskun perusteella arvonlisäveron määrä, jonka hän ilmoittaa ja maksaa. Laskuun tulee laittaa ostajan arvonlisäverotunniste, joka suomalaisilla ostajilla on Y-tunnus, sekä maininta ostajan veronmaksuvelvollisuudesta. Verottomaan laskuun tulee myös merkitä verottomuuden syy. (Tannila & Auranen 2011, 78 - 79.) Kuviossa 3 on esitetty käännetyyn verovelvollisuuden mukanaan tuomat laskumerkintävaatimukset.

KUVIO 3. Käännetyn verovelvollisuuden vaikutukset laskumerkintöihin

Huhtalan ja Sorvannon mukaan (2011, 172) ostajan verovelvollisuuden voi merkitä laskuun esimerkiksi sanallisesti viittaamalla käännettyyn verovelvollisuuteen, arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:ään tai Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivin 2006/112/EY artiklaan 199. Lisäksi laskun on täytettävä arvonlisäverolain 22. luvun 209 b §:ssä määritellyt yleiset laskumerkintävaatimukset. Laskusta on nähtävä laskun antamispäivä, myyjän ja ostajan nimi ja osoite, myyjän ja ostajan arvonlisäverotunnisteet, myydyn palvelun laajuus ja luonne, palvelun suorituspäivä tai ennakkomaksun päivämäärä, veron peruste, veroton yksikköhinta sekä mahdolliset hyvitykset ja alennukset, jos niitä ei ole huomioitu jo yksikkö hinnassa. Laskuun on laitettava myös sen yksilöivä juokseva tunniste, joka voi perustua yhteen tai useampaan sarjaan.

3.6 Vaikutukset raportointiin ja kassavirtaan

Tannilan ja Aurasen mukaan (2011, 79 - 80) kausiveroilmoituksella tulee ilmoittaa käännetyn verovelvollisuuden alaiset rakentamispalveluiden myynnit ja ostot. Ostajan tulee ilmoittaa omalla rivillään kausiveroilmoituksessa ostoistaan tilitettävä arvonlisävero. Kausiveroilmoituksen malli on liitteenä 1. Kausiveroilmoituksen kohdassa 319 Rakentamispalveluiden myynnit, myyjän tulee ilmoittaa rakennuspalveluiden myynnit, joihin on sovellettu käännettyä verovelvollisuutta. Vastaavasti ostajan tulee ilmoittaa kohdassa 320 Rakentamispalvelun ostot, käänneisen verovelvollisuuden alaiset rakennuspalveluiden ostot arvonlisäverottomana. Ostajan tehtävänä on myös las-

kea yhteen rakentamispalvelujen ostoista maksettava vero 23 prosentin verokannan mukaisesti. Tämän jälkeen ostaja ilmoittaa veron määrän kausiveroilmoituksen kohdassa 318 Vero rakentamispalveluiden ostoista. Käännetyn verovelvollisuuden takia maksettava vero voidaan laittaa myös kohtaan 307 Kohdekuukauden vähennettävä vero, jos hankinnat kuuluvat ostajan vähennykseen oikeuttavaan käyttöön.

Jos rakentamispalvelun myyntiin ei sovelleta käännettyä verovelvollisuutta, myynnin verot ilmoitetaan kausiveroilmoituksessa täysin normaalisti kohdassa 301 23 prosentin vero. Myös ostajan tulee ilmoittaa vähennykseen oikeuttava veron määrä normaaliin tapaan kausiveroilmoituksella, jos rakentamispalvelun ostossa ei ole kyse käänteisen verovelvollisuuden soveltamisesta. Jos ostajan ostot tulevat vähennykseen oikeuttavaan käyttöön, ostajan tulee ilmoittaa kausiveroilmoituksella ostovähennyksensä kohdassa 207 Kohdekuukauden vähennettävä vero. (Tannila & Auranen 2011, 80.)

Käänteisen verovelvollisuuden alaiset verottomat myyntilaskut tulee kirjanpidossa kirjata omalle myyntitililleen tai erottaa muista myynneistä jollakin toisella tavalla, kuten esimerkiksi omalla alv-koodilla. Samalla tavoin tulee myös eritellä ostot, jotka ovat käännetyn verovelvollisuuden alaisia. Käännetyn verovelvollisuuden alaiset ostot tulee siis erottaa muista yrityksen ostoista esimerkiksi kirjaamalla käännetyn verovelvollisuuden alaiset ostot omalle ostotililleen. Käännetyn verovelvollisuuden alaisten ostojen ja myyntien erottelu muista ostoista ja myynneistä on tärkeää, jotta arvonalisäveroraportointi tapahtuisi oikein. Käänteisen verovelvollisuuden alaisille ostolaskuille yritysten on tullut muodostaa vähintään kaksi uutta kirjanpidon tiliä. (Tannila & Auranen 2011, 83 - 84.) Huhtalan ja Sorvannon mukaan (2011, 175) yritys tarvitsee kirjanpitoonsa ostolaskujaan varten vähintään kaksi eri tiliä tai kirjanpitokoodia. Yhden ostolaskujen kirjanpitotilin tai -koodin yritys tarvitsee sellaisille ostolaskuille, jotka ovat kokonaan tai osittain vähennyskelpoisia. Toisen kirjanpitokoodin tai -tilin yritys tarvitsee niille ostolaskuille, joista yrityksellä ei ole vähennysoikeutta.

Huhtalan ja Sorvanto kertovat (2011, 175) kuntien tarvitsevan edellä mainittujen kahden ostolaskuille tarkoitetun kirjanpitotilin tai -koodin lisäksi kolmannen kirjanpitotilin tai -koodin sellaisia rakennuspalveluostoja varten, joista kunnalla on kuntapalautusoikeus. Arvonlisäveron määrä, joka oikeuttaa kuntapalautukseen, ilmoitetaan kausiveroilmoituksen kohdassa 307 Kohdekuukauden vähennettävä vero. Kuntien tulee pitää kuntapalautukseen oikeuttavat rakennuspalveluostot kirjanpidossaan erillään kaikista

muista ostoista, myös muista rakennuspalveluostoista. Arvonlisäverolain 12. luvun 130 §:n mukaan niin sanotulla kuntapalautuksella tarkoitetaan sitä, että kunnalla on oikeus saada tiettyjen hankintojensa ostohintaan sisältyvä arvonlisävero palautuksena (Arvonlisäverolaki 1501/1993).

Huhtalan ja Sorvannon mukaan (2011, 182 - 183) verovelvollinen voi arvonlisäverolain 10. luvun 102 §:n perusteella vähentää tavaroiden ja palveluiden ostoihin sisältyvän arvonlisäveron, jos ostot on tehty verollista liiketoimintaa varten. Rakentamispalveluiden myynti ei ole verotonta, vaikka myyjä laskuttaa rakennuspalvelun myynnistä ostajaa käänteisen verovelvollisuuden säännösten mukaisesti arvonlisäverottomalla laskulla. Ostaja suorittaa arvonlisäveron rakentamispalvelun myynnistä. Rakentamispalvelun myyjä voi vähentää normaalilla tavalla arvonlisäveron niiden hankintojen osalta, jotka on tehty rakentamispalvelun myyntiä varten. Yrityksen kassavirtaan voi vaikuttaa arvonlisäveron suorittamis- ja vähentämisajankohta. Käänteinen arvonlisäverovelvollisuus kannattaa ottaa huomioon yrityksen kassavirrassa ja kassavirtaa suunniteltaessa. Kassavirran muutos liittyy kiinteästi siihen, missä roolissa ja missä kohtaa urakointiketjua yritys toimii.

Aliurakoitsijan kannalta käänteinen verovelvollisuus vaikuttaa negatiivisesti kassavirtaan ja vastaavasti muutos on positiivinen pääurakoitsijan kassavirtaan (Huhtala & Sorvanto 2011, 183). Pääurakoitsijan kassavirta on Tannilan ja Aurasen mukaan (2011, 85) positiivinen, koska pääurakoitsija ei maksa enää urakkaan liittyvistä käänteisen verovelvollisuuden alaisista ostoista arvonlisäveroa aliurakoitsijoille. Vaikutus pääurakoitsijan kassavirtaan on positiivinen, koska pääurakoitsijan ei tarvitse enää rahoittaa arvonlisäveron suorittamista. Veronmaksuvelvollisuutta ei varsinaisesti muodostu, koska käänteisen verovelvollisuuden alaisista ostoista suoritettavan veron saa lukea hyväksi saman kuukauden kausiveroilmoituksella. Huhtalan ja Sorvannon mukaan (2011, 183) pääurakoitsija myy loppuasiakkaille rakentamispalvelut verollisena, jos loppuasiakkaalla ei ole ostajan asemaa. Näin pääurakoitsijan myynnit ovat arvonlisäverollisia ja ostot arvonlisäverottomia.

Myynnin arvonlisävero voi olla myyjän vapaasti käytettävissä jopa kahden kuukauden ja 12 päivän ajan. Esimerkiksi myynnin arvonlisäverovelvollisuuden suoritusvelvollisuus muodostuu kesäkuun ensimmäisenä päivänä, jos asiakkaan maksama ennakkomaksu on tullut myyjälle tuona päivänä. Ennakkomaksun arvonlisävero tulee tällöin

kohdistaa kesäkuulle. Myyjän on annettava kesäkuun kausiveroilmoitus ja maksettava kesäkuulta suoritettava myynnin arvonlisävero viimeistään 12. päivänä elokuuta. Jos yrityksen myynnit ovat kokonaisuudessaan tai suurimmalta osin käännetyn verovelvollisuuden alaisia, muutos yrityksen kassavirtaan on negatiivinen. Tämä on seurausta siitä, että yrityksellä on arvonlisäveron vähennykseen oikeuttavia hankintoja, mutta yrityksen myynnit ovat pääosin käännetyn verovelvollisuuden alaisia myyntejä, joten yritykselle ei muodostu käytännössä suoritettavaa arvonlisäveroa. Yritys saa siis kuukausittain arvonlisäverosaatavaa, jonka saaminen takaisin kestää yleensä muutaman viikon. Jos yrityksen arvonlisäverosaaminen ei ole selvä ja perusteltu, palautuksen saaminen voi viedä pidempään. Arvonlisäverosaatavan saamiseen takaisin vaikuttaa se, milloin yritys on toimittanut kausiveroilmoituksen veroviranomaisille. Ennen saatavan palauttamista veroviranomaiset voivat haluta lisäselvityksiä asiasta. (Huhtala & Sorvanto 2011, 184 - 186.)

Hallituksen esityksen mukaan (41/2010) käännetty verovelvollisuus aiheuttaa yrityksille lisäkustannuksia mahdollisen lisähenkilökunnan palkkamenojen ja palkkamenojen sivukulujen, tilitoimiston lisäveloitusten, konsultti- ja neuvontakulujen ja muiden hallinnonkulujen muodossa. Muita hallinnon kuluja ovat tässä tapauksessa esimerkiksi tilintarkastuskulut. Kulujen lisäys on huomattavasti suurempi suurilla ja keskisuurilla yrityksillä kuin pienillä yrityksillä.

4 TUTKIMUS MUUTOKSEN VAIKUTUKSISTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli hankkia tutkimustietoa 1.4.2011 käyttöön otetun rakentamispalveluiden käännetyn verovelvollisuuden vaikutuksista pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka arvonlisäverotuksen muuttuminen käänteiseksi on vaikuttanut kolmeen tilitoimisto X:n rakennusalalla toimivaan asiakkaaseen. Pyrin tutkimukseni avulla selvittämään myös, miten tilitoimisto X:n asiakkaat ovat suhtautuneet muutokseen. Lisäksi tutkin sitä, kuinka tilitoimisto X:ssä valmistauduttiin arvonlisäverotuksen muuttumiseen käänteiseksi ja kuinka muutos on näkynyt asiakasyritysten kirjanpidossa. Tilitoimisto X:ään kohdistuneen tutkimuksen avulla halusin myös selvittää, kuinka rakennusalalla toimivien yritysten kirjanpitoa hoitavat henkilöt valmistautuivat arvonlisäverovelvollisuuden muuttumiseen käänteiseksi.

Toimeksiantajanani toimi tilitoimisto X, joka on erilaisia tilitoimistopalveluita tarjoava osakeyhtiö. Tilitoimisto X hoitaa pienten ja keskisuurten yritysten taloushallintoa. Tutkimuskohteinani oli kolme tilitoimisto X:n asiakasta. Asiakas A on osakeyhtiö, jonka toimialana on rakennussaneeraus. Asiakkaat B ja C ovat osakeyhtiöitä, joiden toimialana on asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen. Asiakkailla A ja B on ollut myyntejä ja ostoja, joihin on tullut soveltaa käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta. Asiakkaalla C on ollut ainoastaan käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvia myyntejä. Asiakkaat A ja B hoitavat itse laskutustaan. Tilitoimisto X hoitaa asiakas C:n laskutuksen. Haastattelin tilitoimisto X:ssä asiakkaiden A, B ja C kirjanpitoa hoitavia henkilöitä siitä, kuinka tilitoimistossa valmistauduttiin ja kuinka itse kirjanpitäjät valmistautuivat arvonlisäverotuksen muuttumiseen käännteiseksi.

Asiakas A:lla on käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvia alihankintatöitä kaikista myynneistään suhteellisen vähän, koska monet myynneistä kohdistuvat yksityisille kuluttajille ja vakuutusyhtiöille. Käännettyä verovelvollisuutta ei tule soveltaa rakentamispalvelun myyntiin yksityiselle kuluttajalle, jos hän ei myy ostamaansa palvelua edelleen, vaan se jää hänen omaksi hyödykseen. Asiakas A laskuttaa siis vakuutusyhtiöitä ja yksityisiä kuluttajia, joihin ei sovelleta käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta. Asiakas B on pääurakoitsija, jolla on ollut enemmän käännetyn verovelvollisuuden alaisia ostoja ja myyntejä. Asiakas C:llä on ollut ainoastaan käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvia myyntejä, koska yritys toimii aliurakoitsijana isoille rakennusalan yrityksille.

Seuraavaksi kerron yleisesti tutkimusmenetelmistä sekä opinnäytetyössäni käyttämästäni tutkimusmenetelmästä. Tämän jälkeen käsittelen tutkimukseni reliabiliteettia ja validiteettia. Lopuksi kerron tutkimusaineistostani. Pyrin kuvailemaan mahdollisimman tarkasti kuinka keräsin ja analysoin aineiston, johon tutkimukseni perustuu.

4.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmät voidaan jakaa kvantitatiiviseen ja kvalitatiiviseen eli määrälliseen ja laadulliseen menetelmään. Määrällisen tutkimusmenetelmän tarkoituksena on selvittää lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Tutkimus edellyttää usein tarpeeksi kattavaa ja suurta tutkimusaineistoa. Aineistoa kerätään monesti stan-

dardoitujen kysymyslomakkeiden avulla. Saatuja tuloksia on tarkoitus pyrkiä yleistämään tilastollisen päättelyn avulla. Määrällisessä tutkimusmenetelmässä erilaisten asioiden kuvaamiseen käytetään numeerisia suureita ja saatuja tuloksia voidaan havainnollistaa erilaisten taulukoiden ja kuvioiden avulla. Kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän tarkoituksena on usein pyrkiä selvittämään myös asioiden välisiä riippuvuuksia tai muutoksia, joita on tapahtunut tutkittavassa ilmiössä. Kvantitatiivinen tutkimusmuoto ei kerro asioiden syitä, mutta tuo esiin vallitsevan tilanteen. (Heikkilä 2010, 16.)

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä yrittää ymmärtää itse tutkimuskohdetta selittäen sen käyttäytymisen ja päätösten syitä. Laadullisessa tutkimuksessa käsitellään ainoastaan muutamaa tapausta, jotka on tarkoitus tutkia mahdollisimman tarkasti. Tutkimuskohteet valitaan monesti harkinnanvaraisesti ja laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei ole tehdä tilastollisia yleistyksiä. Kvalitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan yleensä tietoa, joka vastaa kysymyksiin miksi, miten ja millainen. Tarkoituksena on ilmiön ymmärtäminen niin sanotusti pehmeän tiedon pohjalta. Laadullinen tutkimusmenetelmä käyttää hyväkseen psykologian ja muiden käyttäytymistieteiden oppeja. Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän tavoitteena on muun muassa selvittää tutkimuskohteen arvoja, asenteita, tarpeita ja odotuksia, joita voidaan hyödyntää esimerkiksi markkinointi suunniteltaessa. Laadullinen tutkimusmenetelmä soveltuu hyvin myös vaihtoehtojen etsimiseen, toiminnan kehittämiseen ja sosiaalisten ongelmien tutkimiseen. Laadullinen tutkimuksen avulla voidaan luoda virikkeitä jatkotutkimuksille. (Heikkilä 2010, 16 - 17.)

Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän mukaan tutkija on vuorovaikutuksessa tutkimuskohteensa kanssa. Tämän perusteella kaikki haastattelut ovat haastattelijan ja haastateltavan yhteistyön tulosta. Toisaalta haastattelijan tulisi olla mahdollisimman objektiivinen. Objektiivisuudella tarkoitetaan tässä, että haastattelija ei anna omien näkemystensä tai mielipiteidensä vaikuttaa tutkimukseen. Haastattelija ei saa yrittää johdattaa haastateltavaa siten, että haastattelija saisi kysymyksiinsä esimerkiksi tietynlaisia vastauksia. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 23.) Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen luokittelu, päättely ja tulkinta ovat perusteeltaan samoja. Kvantitatiiviset analyysit ovat yksiselitteisempiä kuin laadullisen tutkimuksen analyysit ja määrällinen tutkimus jakaantuu laadullista tutkimusta selkeämmin toisistaan erottuviin vaiheisiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston keruu, käsittely ja johtopäätösten teko kytkeytyvät

tiivimmin toisiinsa. Laadullista tutkimusmenetelmää käytettäessä tutkijan tulee tehdä tulkintoja jo aineistoa kerätessään. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa tutkija saattaa vielä analysointivaiheessa muistaa jonkin tärkeän seikan, jota hän ei huomannut tai muistanut kirjoittaa muistiin aineistoa kerätessään. (Heikkilä 2010, 17 - 18.)

Yleisin haastattelulaji on lomake- eli strukturoitu haastattelu, jossa haastattelu tapahtuu lomakkeen avulla. Lomakehaastattelu sopii käytettäväksi esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa tarkoituksena on testata aiemmin saatujen kvalitatiivisten tulosten yleistettävyyttä. Strukturoimattomassa haastattelussa hyödynnetään avoimia kysymyksiä, joiden avulla haastattelija voi syventää haastateltavan vastauksia. Haastattelut ovat kuin keskusteluja, joissa edellinen vastaus saa aikaan seuraavan kysymyksen. Avoimelle haastattelulle on ominaista, että aiheen määrittely on väljää ja siirtyminen aiheesta toiseen tapahtuu täysin haastateltavan ehdoilla. Lomakehaastattelun ja strukturoimattoman haastattelun välissä on tavallaan puolistrukturoitu haastattelu, jota kutsutaan myös teemahaastatteluksi. Teemahaastattelulle on ominaista, että ainoastaan jokin haastattelun näkökulma on niin sanotusti lyöty lukkoon. Teemahaastattelussa haastatteluun otetaan siis jokin teema, jota noudatetaan keskustelussa koko haastattelun ajan. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 44 - 48.)

Teemahaastattelu lähtee siitä oletuksesta, että yksilön kaikkia kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita voidaan tutkia tämän haastattelumenetelmän avulla. Teemahaastattelussa on oleellista, että haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa sen sijaan, että haastattelu etenisi yksityiskohtaisten kysymysten avulla. Tämän ansiosta haastateltavan näkemys asiasta voi tulla paremmin ilmi, kun haastattelu tavallaan vapautuu tutkijan näkökulmasta. Teemahaastattelussa keskeisiä ovat ihmisten tulkinnat asioista sekä merkitykset, joita he antavat asioille. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48.) Laadullista tutkimusta varten tulisi haastatella niin montaa henkilöä kuin on välttämätöntä tarvittavan tiedon saamiseksi. Tutkimuksen tarkoituksesta riippuu, kuinka montaa henkilöä tutkimusta varten tulisi haastatella. Tutkijan kannattaa suunnitella aina huolellisesti kuinka monta henkilöä tai ryhmää valitaan tutkimuksen kohteeksi. Laadullista tutkimusta tehdessä tulee myös harkita tarkkaan keitä tulee haastatella ja mikä osa aineistosta on oleellista kyseisen tutkimuksen kannalta. Kvalitatiivisen tutkimuksen yhteydessä puhutaan yleensä otoksen sijaan harkinnanvaraisesta näytteestä, koska tarkoituksena ei ole tilastollisten yleistysten teko, vaan tarkoitus ymmärtää jotakin tapahtumaa tarkemmin, saada tietoa jostain tietystä ilmiöstä tai etsiä uusia teoret-

tisia näkökulmia ilmiöihin ja tapahtumiin. Yhteen tai muutamaankin kohteeseen syvennyminen antaa mahdollisuuden yksityiskohtien tutkimiseen. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 58 - 59.) Tavallisin tapa tehdä haastatteluja on yksilöhaastattelu (Hirsjärvi & Hurme 2000, 61). Puhelinhaastattelu soveltuu parhaiten strukturoituihin haastatteluihin, koska puhelinhaastattelun aikana ei voi nähdä haastateltavan reaktioita, eleitä tai ilmeitä. Lisäksi haastattelija ei voi tietää, keskittyykö haastateltava haastatteluun vai tekeekö hän samalla jotain muuta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 64.)

Laadullisen tutkimuksen avulla tutkitaan siis asioiden syy- ja seuraussuhteita, joita on hyvin hankala tutkia määrällisen tutkimusmenetelmän avulla. Kyse on siis siitä, miksi jokin asia on niin kuin se on, sekä miten tähän tilanteeseen on päädytty. Esimerkiksi arvonlisäverotus on muutettu käänteiseksi, koska tarkoituksena on vähentää harmaata taloutta rakennusalaalla. Tässä tapauksessa rakennusalan käännetyn verovelvollisuuden syy on harmaa talous ja seurauksena ostaja joutuu tilittämään arvonlisäveron valtiolle myyjän sijaan. Käytin tutkimuksessani laadullista tutkimusmenetelmää, koska tarkoitukseni oli perehtyä mahdollisimman hyvin muutamaankin rakennusalan yritykseen. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä sopii opinnäytetyöhöni, koska tutkin ilmiön eli käännetyn verovelvollisuuden syitä ja seuraamuksia. Tarkoitukseni on tutkia kuinka arvonlisäveron muuttuminen käänteiseksi on vaikuttanut tilitoimisto X:n asiakkaisiin A, B ja C. Tutkin myös sitä, kuinka tilitoimisto X:ssä valmistauduttiin käännettyyn verovelvollisuuteen ja kuinka käännetty verovelvollisuus on näkynyt asiakasyritysten kirjanpidossa.

Tutkimuskohteikseni valittiin kaksi yritystä, joilla on käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvia myyntejä ja ostoja sekä yksi yritys, jolla on ainoastaan käännetyn verovelvollisuuden alaisia myyntejä. Yritys, jolla on ollut ainoastaan käännetyn verovelvollisuuden alaisia myyntejä, otettiin mukaan tutkimukseen tutkimusaineiston määrän lisäämiseksi ja vertailun vuoksi. Halusin selvittää sitä, vaikuttaako käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvien ostojen puuttuminen siihen, kuinka asiakas suhtautuu käännettyyn verovelvollisuuteen. Olin haastattelujen, kuten koko tutkimuksen ajan, mahdollisimman objektiivinen eli en antanut omien mielipiteideni tai näkemysten vaikutusta tutkimukseen. Haastattelujen aikana en yrittänyt millään tavalla johdatella haastateltavia esimerkiksi vastaamaan tietyllä tavalla. Haastatteluni teemana olivat käännetyn verovelvollisuuden vaikutukset, joita yritettiin selvittää erilaisten kysymysten avulla. Teemahaastattelun luonne tuli esiin varsinkin

asiakas C:n haastattelun yhteydessä, koska esitin hänelle kysymyksiä aivan eri järjestyksessä kuin asiakkaille A ja B. Lisäksi en voinut esittää asiakas C:lle kaikkia kysymyksiä, koska asiakkaalla on ollut ainoastaan käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvia myyntejä. Tilitoimisto X:n kirjanpitäjille pitämäni haastattelun teemana olivat käännetty arvonnisäverovelvollisuus ja sen vaikutukset tilitoimistoon ja asiakasyritysten kirjanpitoon.

4.2 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Haastatteluaineiston laatu vaikuttaa siihen, kuinka luotettavaa aineisto on. Haastatteluaineisto ei ole laadullinen esimerkiksi tilanteessa, jossa vain osaa haastateltavista on haastateltu tai käytettyjen tallenteiden kuuluvuus on huono. Haastattelin tutkimustani varten kolmea tilitoimisto X:n asiakasta ja kahta asiakkaiden kirjanpitoa hoitavaa kirjanpitäjää. En käyttänyt haastatteluissa apuna tallentavia laitteita. Reliabiliteetin ja validiteetin käsitteet liittyvät siihen, että tutkijalla on mahdollisuus päästä käsiksi objektiiviseen todellisuuteen ja totuuteen. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 185.) Tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan, että tutkimus on suoritettu tieteelliselle tutkimukselle asetettujen vaatimusten mukaisesti. Tutkimuksen luotettavuutta mitataan validiteetilla ja reliabiliteetilla. Tutkimusaineiston laatuun voivat vaikuttaa muun muassa käsittelyvirheet tai tulkintavirheet. (Heikkilä 2010, 185.)

Periaatteessa tulkintavirheet ovat voineet vaikuttaa tutkimusaineistoni laatuun, jos olen ymmärtänyt väärin sen, mitä haastattelemani henkilö on sanonut tai mitä hän on sanomisellaan tarkoittanut. Pyrin välttämään tulkintavirheitä tutkimukseni aikana täydentävien ja täsmentävien kysymysten avulla. Jos olisin joutunut tilanteeseen, jossa en olisi ymmärtänyt mitä haastateltava tarkoitti, olisin pyytänyt häntä selittämään näkökulmaansa tarkemmin. En usko, että ymmärsin haastattelujen aikana mitään väärin. Haastatteluni keskittyivät tiettyihin teemoihin, joiden ympärillä keskustelut pyörivät. Haastattelujeni pääteemana olivat käännetyn verovelvollisuuden vaikutukset rakennuslalla toimivaan yritykseen.

Reliabiliteetilla tarkoitetaan, että tutkittaessa kahdella eri tutkimuskerralla samaa henkilöä, saadaan sama tulos. Periaatteessa ihmiselle on kuitenkin ominaista ajassa tapahtuva muutos, joten varsinkin muuttuvia ominaisuuksia tutkittaessa, tästä tutkimustuloksiin kohdistuvasta määritelmästä on luovuttava. Toisen määrittelytavan mukaan

voidaan ajatella, että tutkimustulos on reliabeli, jos saman tuloksen saa kaksi eri tutkijaa. Tämä on kuitenkin hankalaa, koska yksilöt tekevät tulkintojaan kohteesta omien kokemustensa perusteella. On hyvin epätodennäköistä, että kaksi tutkijaa ymmärtäisi kolmannen henkilön sanoman asian täysin samalla tavoin. Reliabelius olisi ehkä parempi tässä tapauksessa määritellä niin, että vähintään kaksi tutkijaa päätyy keskustelun avulla yksimielisyyteen. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 186.)

Kolmannen määritelmän mukaan reliabelius voidaan ymmärtää siten, että kahden rinnakkaisen tutkimusmenetelmän avulla saadaan samanlainen tulos. Täsmälleen samanlaisen tuloksen saaminen on kuitenkin hankalaa, koska ihmisten käyttäytyminen riippuu aina ympäristöstä ja asiayhteydestä ja vaihtelee ajan ja paikan mukaan. Mahdollisia eroja voi tulkita kuitenkin muuttuneiden tilanteiden seurauksena sen sijaan, että eroja tulkittaisiin menetelmän heikkoutena. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 186.) Heikkilän mukaan (2010, 187) Reliabiliteetilla tarkoitetaan kykyä tuottaa tuloksia, jotka eivät ole sattumanvaraisia. Jos sama tilastoyksikkö voidaan mitata monesti, voidaan sanoa että tutkimuksella on sisäistä reliabiliteettia. Ulkoisessa reliabiliteetissa mittaukset voidaan toistaa myös monissa muissa tutkimuksissa ja tilanteissa.

Tutkimukseni voi tarvittaessa toistaa ja uskon, että jos tutkimus kohdistetaan samoihin henkilöihin, tulokset tulevat olemaan hyvin samankaltaisia. Tähän voi tietysti vaikuttaa tutkimusten teon aikaväli, koska ihmisten näkemykset asioista muuttuvat ajan kuluessa. Haastattelemillani henkilöillä oli käännettyyn verovelvollisuuteen liittyvistä asioista vahvat ja selkeät mielipiteet. En usko, että nämä mielipiteet muuttuvat kovin herkästi. Käännetty verovelvollisuus otettiin käyttöön 1.4.2011 eli muutoksesta on kulunut vasta hieman yli vuosi, mutta rakennusosalalla toimivat henkilöt ovat varmasti ehtineet saada selkeän käsityksen siitä, mitä käännetty verovelvollisuus on käytännössä tarkoittanut omalta kannalta.

Validiteetin avulla määritellään, kuinka hyvin onnistuttiin mittaamaan sitä, mitä oli tarkoitus mitata. Tähän vaikuttaa oleellisesti se, kuinka onnistuneita käytetyt kysymykset ovat olleet tutkimusongelman kannalta. Kun puhutaan sisäisestä validiteetista, tarkoitetaan sitä, kuinka hyvin aineiston mittaukset vastaavat tutkimuksen teoriaosassa esitettyjä väitteitä. Ulkoisessa validissa on kyse siitä, että kaikki muutkin mahdolliset tutkijat tulkitsevat samat tutkimustulokset samalla tavoin kun tutkimuksen tekijä eli kyse on tutkimustulosten yleistettävyydestä. (Heikkilä 2010, 185 - 186.) Validius voi-

daan jakaa tutkimusasetelmavaliiditeen ja mittausvalidiuteen, kuten ennustevalidiuteen. Ennustevalidiudella tarkoitetaan, että tietyn tutkimuskerran avulla voidaan ennustaa seuraavien tutkimuskertojen tulos. Kyse on siis tulevaisuutta käsittelevästä todennäköisyyslausumasta eli jos nyt tapahtuu X, jollakin tietyllä todennäköisyydellä tulee tapahtumaan Y. Tutkimusvalidiuden voi jakaa neljään eri osaan. Nämä osat ovat tilastollinen validius, rakennevalidius sekä sisäinen ja ulkoinen validius. Tilastollinen validius liittyy niin kiinteästi määrälliseen tutkimukseen, että se ei ole oleellinen laadullisen tutkimuksen näkökulmasta. Rakennevalidius liittyy siihen, koskiko tutkimus sitä, mitä sen oletettiin koskevan eli käytettiin tutkimuksessa käsitteitä, jotka kuvaavat tutkittavaa ilmiötä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 186 - 187.)

Onnistuin tutkimukseni avulla mittaamaan sitä mitä oli tarkoituskin eli käännetyn verovelvollisuuden vaikutuksia. Mielestäni haastattelujeni kysymykset olivat onnistuneita tutkimukseni kannalta, koska kysymykset toivat esiin keskeisiä asioita käännetyn verovelvollisuuden vaikutusten näkökulmasta. Tutkimustuloksiani ei voi yleistää koskemaan kaikkien pienten ja keskisuurien rakennusalaalla toimivien henkilöiden mieltä ja näkemyksiä. Periaatteessa esimerkiksi osto- tai myyntilaskuissa käytettäviä merkintöjä käännetystä verovelvollisuudesta voi mielestäni yleistää, koska laskumerkintävaatimukset tulevat suoraan arvonnisäverolaista ja monet käyttävät todennäköisesti laskutuksessaan hyvin samankaltaisia merkintöjä käännetystä verovelvollisuudesta. Asia on näin ainakin tutkimusaineistoni mukaan. Osa tutkimustuloksistani on yleistettävissä.

4.3 Aineisto, sen kerääminen ja analysointi

Laadullisessa tutkimuksessa aineisto on yleensä tekstimuotoista ja aineisto kerätään vähemmän strukturoidusti kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Kvalitatiivisen tutkimuksen aineisto voi olla kerätty vain kyseistä tutkimusta varten. Aineisto voi kuitenkin olla myös muuta tarkoitusta varten tuotettua kirjallista, kuvallista tai äänimateriaalia. Laadullisen tutkimuksen valmiita aineistoja ovat kirjeet, päiväkirjat ja omaelämäkerrat. Perinteisten lomakehaastattelujen lisäksi tietoa kerätään tutkimusta varten yleensä avoimilla keskustelunomaisilla haastatteluilla, tiettyyn aihepiiriin liittyvillä teemahaastatteluilla tai 4 - 8 henkilön ryhmäkeskusteluilla. Haastatteluille on ominaista osapuolten välinen vuorovaikutus, jossa kumpikin osapuolista vaikuttaa toiseen. Osallistuvalla havainnoinnilla tarkoitetaan, että tutkija kerää aineistoa tekemällä ha-

vaintoja ja ottamalla osaa itse jollakin tavalla tutkimansa yhteisön toimintaa. (Heikkilä 2010, 17.)

Tutkimuskohteikseni valittiin kaksi rakennusalan yritystä, joilla on ollut käänteisen verovelvollisuuden alaisuuteen kuuluvia myyntejä ja ostoja. Kolmanneksi tutkimuskohteikseni valikoitui yritys, jolla on ollut ainoastaan käänteisen verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvia myyntejä. Lisäksi haastattelin tilitoimisto X:ssä kahta kirjanpitäjää, jotka hoitavat rakennusalan yritysten kirjanpitoa. Keräsin aineistoni haastattelevalle asiakasyritysten omistajia. Haastattelin kasvotusten toista asiakasyritys A:n omistajista. Esitin haastateltavalle kaikki liitteessä 3 olevat kysymykset. Kysymyksiin ei ollut valmiita vastausvaihtoehtoja. Näiden lisäksi esitin hänellä lisäkysymyksen ennalta suunniteltujen kysymysten ulkopuolelta. Lisäkysymykseni liittyi kysymykseen yhdeksän, jonka tarkoituksena oli selvittää, onko asiakas vahingossa lähettänyt ostajalle arvonlisäverollisen laskun vaikka rakentamispalvelun myyntiin olisi tullut soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. Lisäkysymykseni käsitteli sitä, oliko virheellisen laskun lähettämisen jokinlaisia seurauksia, kuten laskun maksun viivästyminen. Esitin lisäkysymyksen hänelle, koska hän kertoi lähettäneensä kerran vahingossa arvonlisäverollisen laskun vaikka laskuun olisi tullut soveltaa käännettyä verovelvollisuutta.

Haastattelin asiakas B:n omistajaa puhelimitse. Olin sopinut haastattelusta asiakas B:n omistajan kanssa, mutta hän joutui perumaan tapaamisen työkiireidensä takia, joten puhelinhaastattelu vaikutti lopulta parhaalta vaihtoehdolta. Esitin hänelle kaikki ennalta valmistelemani kysymykset. Haastattelun kysymykset ovat liitteessä 3. Kyse ei ollut mielestäni kuitenkaan varsinaisesti puhelinhaastattelusta, koska olin tavannut haastateltavan ja keskustellut hänen kanssaan aiheesta jo etukäteen. En nähnyt haastateltavan reaktioita haastattelun aikana mutta uskon, että haastattelu on vertailukelpoinen muiden haastattelujen kanssa. Pysin haastattelemaan asiakas B:tä mahdollisimman samalla tavoin kuin asiakkaita A ja C, vaikka haastattelu tapahtui puhelimen välityksellä. Haastattelin myös toista asiakas C:n omistajista. Haastattelin häntä kasvotusten. Esitin asiakas C:n omistajalle ainoastaan rakentamispalvelun myyjälle soveltuvat kysymykset ennalta valmistelluista kysymyksistä. Asiakas C:lle esitettiin liitteessä 3 olevista kysymyksistä kaikki muut paitsi kysymykset 8 ja 11. Lisäksi kysymykset 9 ja 10 esitettiin sekä asiakas C:n omistajalle, että asiakkaan kirjanpitoa hoitavalle kirjanpitäjälle, koska tilitoimisto X hoitaa asiakkaan C laskutusta.

Kysyin asiakas C:ltä myös hänen näkemystään uuden veronumerojärjestelmän käyttöön otosta, koska haastattelun aikana tuli ilmi, että hänen mielestään rakennusalan harmaa talous johtuu suurelta osin pimeän ja ulkomaalaisen työvoiman käytöstä. Pimeällä työnteolla tarkoitetaan työskentely ilman verokorttia ja siten että verottaja ei saa tietää henkilön ansaitsemista palkkatuloista. Palkkatulosta ei makseta tällöin tuloveroja. Tilitoimisto X:ssä haastattelin asiakasyritys A:n, B:n ja C:n kahta kirjanpitäjää. Esitin kirjanpitäjille kasvotusten neljä ennalta valmisteltua kysymystä, joihin ei ollut valmiita vastausvaihtoehtoja. Toteutin haastattelun siten, että molemmat kirjanpitäjistä olivat yhtä aikaa vastaamassa kysymyksiin ja haastattelusta muodostui lyhyt keskustelu aiheesta, jonka avulla sain vastaukset kysymyksiini. Tilitoimiston kirjanpitäjille pitämäni haastattelun kysymykset ovat liitteessä 4. Haastattelin asiakasyritysten A ja C omistajia tilitoimisto X:n toimitiloissa. Suoritin haastattelut huhtikuun 2012 alussa.

Tutkimukseni aineisto koostuu käsinkirjoitetuista haastatteluista. Aineistoni on siis tekstimuodossa. Tein haastattelujen aikana muistiinpanoja ja aina jokaisen haastattelun jälkeen kirjoitin haastattelun auki paperille. Sain aineistoa tutkimustani varten myös havainnoinnin avulla, kun näin haastattelun aikana kuinka haastateltavat reagoivat eri asioihin. Mielestäni haastattelin tutkimukseni kannalta oikeita henkilöitä, koska haastattelemani henkilöt ovat työnsä kautta jatkuvasti tekemisissä käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden kanssa. Valmistelin asiakkaiden haastatteluja varten 16 kysymystä, jotka käsittelivät käännettä verovelvollisuutta ja sen mukanaan tuomia mahdollisia vaikutuksia. Kaikille haastateltaville esitettiin soveltuvin osin samat kysymykset hieman eri sanoin ja eri järjestyksessä. Mielestäni oli tärkeämpää keskustella haastateltavan kanssa ennalta päätetyistä aiheista, kuin seurata valmiita kysymyksiä alkuperäisessä järjestyksessä. Haastatteluni oli siis puolistrukturoitu teemahaastattelu, jonka tarkoituksena oli keskustella haastateltavien kanssa käännetystä verovelvollisuudesta ja sen vaikutuksista. Lisäksi halusin selvittää kuinka, asiakkaat ovat suhtautuneet käännetyn verovelvollisuuden käyttöön ottoon.

Teemahaastattelulla tarkoitetaan, että keskustelin kaikkien haastateltavien kanssa samoista asioista, mutta keskustelu oli muilta osin suhteellisen vapaa eli keskustelu ei noudattanut haastattelujen aikana mitään selkeää ennalta määrättyä kaavaa. Haastattelun teemat takaavat sen, että kaikkien haastateltavien kanssa keskustellaan suurin piirtein samoista asioista. Esitin asiakkaille ennalta valmistelemiani kysymyksiä hieman

eri järjestyksessä. Olen kerännyt aineistoni vain tätä tutkimusta varten. Tutkimukseni toteutukseen ei liittynyt valmiita aineistoja, kuten kirjeitä tai päiväkirjoja. Sain aineistoa myös havainnoinnin avulla. Haastattelin tilitoimisto X:n asiakkaita yksilöhaastatteluna, eli haastattelin jokaista kolmesta asiakkaasta eri aikaan. Tilitoimisto X:ssä haastattelin kerralla kahta kirjanpitäjää, jotka hoitavat asiakkaiden A, B ja C kirjanpitoa. Myös kirjanpitäjille tekemäni haastattelu oli luonteeltaan puolistrukturoitu teema-haastattelu, johon olin valmistellut neljä kysymystä. Asiakas B:n puhelimitse toteutetun haastattelun osalta en tiedä keskittyikö hän haastatteluun vai tekikö hän samalla jotain muuta, mutta haastattelun aikana kuulosti ainakin siltä, että hän keskittyi haastatteluun. Suunnittelin huolellisesti etukäteen kaikki haastattelut. Asiakas B:n haastattelu ei mennyt aivan suunnitelmien mukaisesti, mutta mielestäni haastattelu puhelimen välityksellä onnistui hyvin.

Tutkimusaineiston analyysimenetelmät voidaan jakaa laskemiseen, asteikointiin, teemoitteluun, yhteyksien tarkasteluun sekä kehityskulun tarkasteluun. Laskemisella tarkoitetaan, että aineistosta lasketaan, kuinka monta kertaa jokin tietty ilmiö esiintyy. Laskemisen tulos voidaan ilmoittaa tekstissä tai esimerkiksi yksinkertaisessa taulukossa. Asteikoinnilla tarkoitetaan, että tapaukset voidaan ryhmitellä tietyn ominaisuuden mukaan. Ryhmittely voi tapahtua esimerkiksi luokittelulla, joka on järjestetty ulottuvuudella paremmasta huonompaan. Teemoittelulla tarkoitetaan, että analysointi tapahtuu aineistosta yhteisesti esille nousevien piirteiden mukaisesti. Teemoittelulle on ominaista, että se perustuu tutkijan omiin tulkintoihin haastateltavien sanomisista. Yhteyksien tarkastelu voidaan jakaa tyypittelyyn ja ääriryhmiin. Tyypittelyllä tarkoitetaan, että tapauksia analysoimalla yritetään määritellä, kuinka tapaukset voitaisiin jakaa ryhmiin tiettyjen yhteisten piirteiden avulla. Ääriryhmillä tarkoitetaan, että muodostetaan yhden tai useamman ominaisuuden perusteella kaksi toisilleen vastakkaisista ryhmää. Kehityskulun tarkastelun tarkoituksena on etsiä tutkimusaineistosta erilaisia ajallisia seuraantoja. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 172 - 177.)

Tutkija voi luoda haastattelun sisällöstä kertomuksen, vaikka itse haastattelussa ei sellaista varsinaisesti ole. Tämä tarkoittaa aineiston analysointia juonellisuuden näkökulmasta eli tekstin ajallista ja sosiaalista järjestelmistä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 137.) Analysoin aineistoani asiakasyritysten haastattelun osalta teemoittelun avulla eli keräsin aineistostani esiin ominaisuuksia, jotka liittyvät kiinteästi toisiinsa. Analysoin aineistoa myös yhteyksien tarkastelun avulla. Käytin yhteyksien tarkasteluun tyypitte-

lyä. Tilitoimisto X:n kirjanpitäjille pitämäni haastattelun analysoin yhteyksien tarkastelun avulla. Käytin tyypittelyä asiakasyritysten ja tilitoimisto X:n kirjanpitäjien haastattelujen tulosten vertailuun soveltuvilta osin. Aloitin tutkimusaineistoni analysoinnin jakamalla aineiston teema-alueittain ja etsimällä yhteisiä piirteitä. Haastattelujeni pääteemana olivat käännetyt verovelvollisuuden vaikutukset rakennusalalla toimiviin yrittäjiin. Lisäksi haastatteluni painottui osto- ja myyntilaskuihin sekä muun muassa siihen, kuinka käännetyt verovelvollisuuden käyttöön ottoon valmistauduttiin. Haastatteluiden teemat ovat nähtävillä kysymyksistä, jotka ovat liitteissä 3 ja 4. Teemoja ei ole erikseen selostettu haastattelukysymysten yhteydessä, mutta kysymykset etevät aihealueittain.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää sitä, kuinka arvonlisäverovelvollisuuden muuttuminen käänteiseksi on vaikuttanut kolmeen tilitoimisto X:n asiakkaaseen, jotka toimivat rakennusalalla. Tutkimukseni avulla halusin selvittää ensin valmistautuivatko asiakasyritykset arvonlisäverovelvollisuuden muuttumiseen käänteiseksi ja ovatko he kokeneet valmistautumisensa olleen riittävää. Tämän jälkeen yritin selvittää, onko verovelvollisuuden muuttuminen käänteiseksi näkynyt jollakin tavalla yrityksen toiminnassa. Yritin selvittää muutoksen mahdollisia vaikutuksia kustannuksiin ja työmäärään. Oleellista oli myös tutkia muutoksen vaikutuksia yritysten kassavirtoihin. Tutkimukseni kannalta oli myös oleellista selvittää kuinka asiakasyritykset ovat suhtautuneet arvonlisäverovelvollisuuden muuttumiseen käänteiseksi ja millaisia vaikutuksia muutoksella heidän mielestään on ollut.

Halusin tutkimukseni avulla selvittää, ovatko asiakasyritykset olleet eri mieltä ostajan tai myyjän kanssa siitä, tuleeko rakentamispalvelun myyntiin soveltaa käännettyä verovelvollisuutta vai ei. Selvitin tutkimukseni avulla myös, kuinka yleisiä käännettyyn arvonlisäverovelvollisuuteen liittyvät virheelliset laskumerkinnät ovat. Lisäksi halusin tutkia, onko yrityksissä koettu vaikeaksi hahmottaa sitä, milloin käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan rakennuspalveluiden myyntiin. Haastattelin toimeksiantajani luona myös asiakasyritysten kirjanpitoa hoitavia kirjanpitäjiä. Tarkoituksena oli selvittää, kuinka arvonlisäverovelvollisuuden muuttuminen käänteiseksi näkyi tilitoimistossa. Seuraavaksi kerron tarkemmin haastattelujeni tuloksista. Käsittelen ensin raken-

nusalan yrittäjien A:n, B:n ja C:n haastattelujen tuloksia. Tämän jälkeen kerron tarkemmin tilitoimisto X:n kirjanpitäjille tehdyn haastattelun tuloksista.

5.1 Muutoksen vaikutukset rakennusalan yrittäjiin A, B ja C

Tutkimuskohteena olleilla A ja B asiakkaalla on ollut sekä ostoja että myyntejä, joihin on tullut soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. Asiakas C:llä on ollut ainoastaan käännetyn verovelvollisuuden alaisia myyntejä. Selvitin tutkimukseni avulla, kuinka asiakasyritykset valmistautuivat käänteisen verovelvollisuuden käyttöönottoon. Asiakas A ei mielestään varsinaisesti valmistautunut arvonlisäverotuksen muuttumisen käänteiseksi. Hän kertoi valmistautuneensa jonkin verran muutokseen ottamalla asioista itse selvää. Asiakas A tutustui siis itsenäisesti käännettyyn verovelvollisuuteen. Asiakas B ei valmistautunut käännetyn verovelvollisuuden käyttöönottoon millään tavalla. Asiakas C kertoi ensin, ettei valmistautunut käännettyyn verovelvollisuuteen. Hetkeä myöhemmin hän kuitenkin kertoi tutustuneensa käännettyyn verovelvollisuuteen etukäteen lukemalla aineistoa, jossa kerrottiin käännetystä arvonlisäverovelvollisuudesta. Lisäksi tilitoimisto X:ssä kerrottiin käännetystä verovelvollisuudesta.

Tämän jälkeen selvitin sitä, valmistautuiko asiakas omasta mielestään tarpeeksi hyvin arvonlisäverotuksen muutokseen vai olisiko hänen tullut valmistautua paremmin. Asiakas A piti omaa valmistautumistaan riittävänä. Asiakas B:n osalta selvitin myös, miksi hän ei pitänyt tarpeellisena valmistautua käännettyyn verovelvollisuuteen. Asiakas B ei pitänyt oma-aloitteista asiaan perehtymistä tarpeellisena, koska hänen mielestään tilitoimisto tietää miten käännetyn verovelvollisuuden suhteen tulee toimia. Asiakas B:n mukaan tilitoimisto hoitaa tarvittaessa käännettyyn verovelvollisuuteen liittyvät asiat. Asiakas C kertoi, että hän ei varsinaisesti valmistautunut arvonlisäverovelvollisuuden muuttumiseen käänteiseksi, koska tilitoimisto X hoitaa asiakas C:n laskutuksen. Asiakas C:llä ei ole käännetyn verovelvollisuuden alaan kuuluvia ostolaskuja.

Haastattelun aikana yritin saada selville onko käännetty verovelvollisuus lisännyt asiakasyritysten työmäärää. Jos asiakas koki työmäärän lisääntyneen merkittävästi, yritin saada selville näkyykö tämä erityisesti jollakin toiminnan osa-alueella. Asiakas A:n mukaan työn määrä ei ole lisääntynyt suoranaisesti käännetyn verovelvollisuuden seurauksena. Asiakas A:n mielestä esimerkiksi laskuttamiseen ei mene sen enemmän aikaa kuin ennenkään. Töitä on ollut yleisesti aiempaa enemmän. Asiakas B:n mieles-

tä käännetty verovelvollisuus on lisännyt työmäärää. Käännetty verovelvollisuus tekee hänen mielestään kaikesta vaikeampaa. Asiakasyritys B:n työmäärä on lisääntynyt käännetyin verovelvollisuuden seurauksena yleisesti, koska haastateltavan mielestä kaikkeen toimintaan menee entistä enemmän aikaa. Muutoksen takia muun muassa laskuttamiseen, sopimusten tekoon ja kirjanpitoon menee entistä enemmän aikaa. Rakentamispalvelun tuottamiseen ei mene käännetyin verovelvollisuuden takia enempää aikaa. Asiakas C ei ole kokenut, että työmäärä olisi lisääntynyt käännetyin verovelvollisuuden takia. Sopimusten tekoon ei ole mennyt aiempaa enemmän aikaa. Asiakas C:n kirjanpitäjän mukaan laskutukseen ei mene aiempaa enemmän aikaa.

Neljännän kysymyksen avulla pyrin selvittämään, kuinka käänteisen verovelvollisuuden käyttöönotto on vaikuttanut yrityksen kustannuksiin. Samalla selvitettiin onko kustannusten mahdollinen nousu kohdistunut erityisesti tiettyihin toiminnan osa-alueisiin, kuten kirjanpitoon. Asiakas A:n kustannukset ovat nousseet käännetyin verovelvollisuuden takia. Kustannusten nousu näkyy erityisesti juuri kirjanpidossa. Haastateltavan mielestä kirjanpidon kustannukset ovat nousseet, koska käännetyin verovelvollisuuden seurauksena kirjanpitoon menee todennäköisesti aiempaa enemmän aikaa. Yrityksen kustannusten kasvuun vaikuttaa kuitenkin myös yleinen kustannustason nousu. Asiakas B:n mukaan kustannukset ovat nousseet käännetyin verovelvollisuuden käyttöönoton takia, koska yrityksen henkilöstön työtunnit ovat lisääntyneet. Työmäärän lisääntyminen on aiheuttanut kustannusten nousua. Tämä näkyy myös kirjanpidon osalta kustannusten kasvuna, kun kirjanpitoon menee aiempaa enemmän aikaa. Asiakas C:n mielestä yrityksen kustannukset eivät ole nousseet käännetyin verovelvollisuuden seurauksena.

Viidennen kysymyksen tarkoituksena oli selvittää, onko asiakkaan ollut vaikea hahmottaa, milloin käännettyä verovelvollisuutta tulee soveltaa rakennuspalvelun ostoon tai myyntiin. Asiakas A:lla ei ole ollut vaikeuksia ymmärtää milloin käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan. Hän kertoi, että käännetyin verovelvollisuuden soveltamisen osalta kaikki on ollut hyvin selvää. Kun ostaja täyttää arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n vaatimukset, myyntiin sovelletaan käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta. Vastavasti silloin kun itse on arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n mukainen rakentamispalvelun ostaja, ostoon tulee soveltaa käännettyä verovelvollisuutta eli myyjältä pitää saada arvonlisäveroton lasku. Asiakas B on kokenut vaikeaksi hahmottaa milloin käännettyä verovelvollisuutta tulee soveltaa. Hänen mielestään on ollut vaikea hahmottaa sitä,

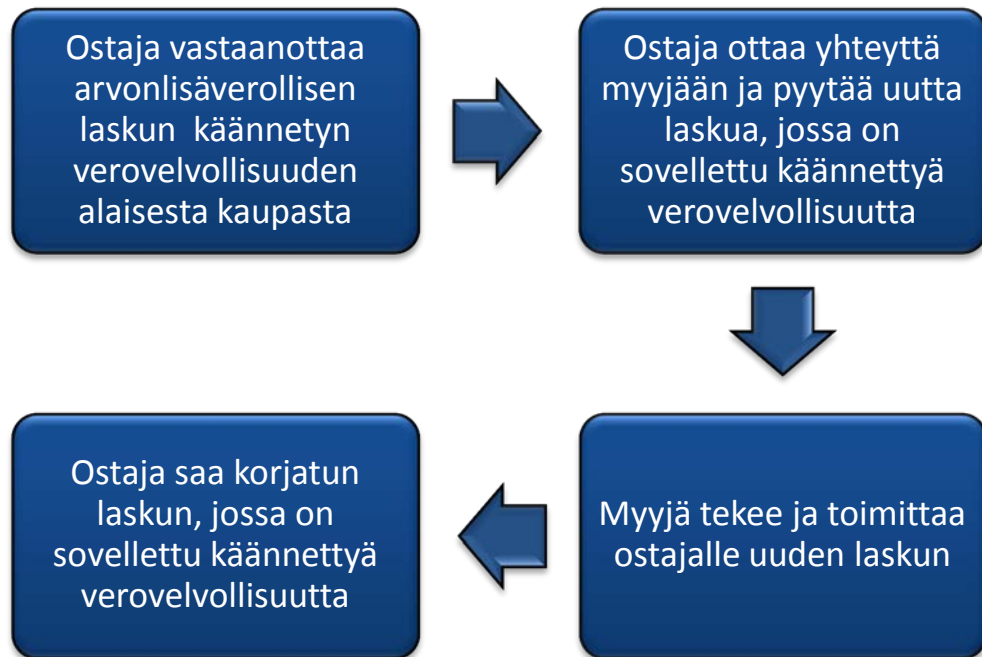
milloin ostaja on arvonlisäveron 2. luvun 8 c §:n mukainen rakentamispalvelun ostaja. Asiakas C:n ei ole ollut vaikea hahmottaa sitä, milloin käännettyä verovelvollisuutta tulee soveltaa rakentamispalvelun myyntiin. Hänestä asia on ollut hyvin selvä.

Kuudennen kysymyksen avulla haluttiin selvittää onko asiakas ollut tilanteessa, jossa hän on ollut ostajan tai myyjän kanssa eri mieltä siitä, tuleeko tilanteessa soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. Asiakas A kertoi olleensa muutaman kerran tällaisessa tilanteessa. Hän kertoi, että pienten alihankkijoiden on tuntunut olevan vaikea ymmärtää miksi ja milloin myyntiin on sovellettava käännettyä verovelvollisuutta. Välillä on vaikuttanut siltä, että pienten alihankkijoiden kirjanpitäjätäkään eivät ymmärrä mitään käännetyn verovelvollisuuden soveltamisesta. Hän on kokenut, että välillä on saanut niin sanotusti vääntää rautalangasta yrittäjille sen että kauppaan on sovellettava käännettyä verovelvollisuutta. Asiakas B on ollut tilanteessa, jossa hän oli eri mieltä myyjän kanssa siitä, tuleeko kauppaan soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. Tilanne ratkesi kuitenkin ilman erityisiä ongelmia. Asiakas C ei ole ollut tilanteessa, jossa hän olisi ollut rakentamispalvelun ostajan kanssa eri mieltä siitä, tuleeko käännettyä verovelvollisuutta soveltaa kauppaan. Hän uskoo tämän johtuvan siitä, että ostajina ovat olleet suuret yritykset, jotka ovat olleet hyvin selvillä omasta asemastaan rakentamispalvelun ostajina.

Seuraava kysymys liittyi tilanteeseen, jossa verottaja olisi ollut jälkikäteen asiakkaan kanssa eri mieltä siitä, olisiko kauppaan tullut soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. Kukaan asiakkaista ei ole ollut tällaisessa tilanteessa. Asiakas A arvioi, ettei tällaisia tilanteita todennäköisesti ole tullut vielä kovin monelle vastaan, koska käännettyä verovelvollisuutta on sovellettu vasta niin vähän aikaa. Hän ei usko joutuvansa tällaiseen tilanteeseen, koska hän on erittäin hyvin perillä siitä milloin käännettyä verovelvollisuutta tulee soveltaa ja milloin ei.

Kahden seuraavan kysymyksen avulla halusin selvittää, kuinka yleisiä virheelliset laskut ovat. Kahdeksannen kysymyksen avulla tutkittiin, onko asiakas ostajan asemassa ollessaan saanut arvonlisäverollisia laskuja vaikka kauppaan olisi tullut soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. Asiakas A kertoi saaneensa muutaman kerran arvonlisäverollisena käännetyn verovelvollisuuden alaisuuteen kuuluvia laskuja. Hän kertoi ottaneensa välittömästi yhteyttä myyjään. Hän oli pyytänyt myyjältä uutta laskua, jossa on sovellettu käännettyä verovelvollisuutta. Eli ostaja pyysi myyjältä arvonlisävero-

tonta laskua. Asiakas B on myös saanut arvonlisäverollisia laskuja vaikka kyseisessä tilanteessa olisi tullut soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. Hän otti yhteyttä myyjään, joka toimitti hänelle uuden laskun. Kuvioista 4 näkee kuinka asiakas A ja B toimivat vastaanottaessa arvonlisäverollisen laskun tilanteessa, jossa kauppaan olisi tullut soveltaa käännettyä verovelvollisuutta.

KUVIO 4. Ostaja saanut ostolaskun virheellisesti arvonlisäverollisena

Yhdeksännen kysymyksen avulla selvitettiin vastaavasti sitä, onko asiakas myyjän asemassa ollessaan vahingossa lähettänyt ostajalle arvonlisäverollisen laskun vaikka kauppaan olisi tullut soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. Asiakas B ei muistanut, että tällaista tilanne olisi tullut vielä vastaan. Asiakas A kertoi, että ostajalle on kerran lähetetty vahingossa arvonlisäverollinen lasku, vaikka laskuun olisi tullut soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. Asia huomattiin nopeasti ja ostajalle saatiin lähetettyä oikeanlainen käännettyä verovelvollisuutta soveltava lasku. Kysyin asiakas A:lta, oliko tilanteesta jonkinlaisia seuraamuksia, kuten laskun maksun viivästymistä. Asiakas A kertoi, että tilanteesta ei tullut minkäänlaisia seuraamuksia. Ostaja maksoi laskun ajallaan. Asiakas C:n laskutusta hoitaa tilitoimisto X, joten kysymys esitettiin asiakas C:n kirjanpitäjälle. Asiakas C:n kirjanpitäjä kertoi, että virheellisiä laskuja ei ole koskaan lähetetty. Virheellisiä laskuja ei ole lähtenyt, koska asiakas C:n ostajina toimivat suuret rakennusalan yritykset ovat hyvin selvillä omasta asemastaan rakentamispalveluiden ostajina eli siitä, tuleeko myyntiin soveltaa käännettyä verovelvollisuutta vai ei.

Selvitin haastattelujen avulla, millaisia laskumerkintöjä asiakkaat käyttävät viitataan lähettämissään käänteisen verovelvollisuuden alaisissa myyntilaskuissa ostajan verovelvollisuuteen. Asiakas A kertoi käyttävänsä sanallista viittausta ostajan käännettyyn verovelvollisuuteen. Hän kertoi laittavansa myyntilaskuihin merkinnän arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n soveltamisesta. Asiakas B kertoi käyttävänsä myyntilaskuissa ohjeiden mukaisia merkintöjä ostajan verovelvollisuudesta. Hän merkitsee myyntilaskuun, että käännetyyn verovelvollisuuden seurauksena lasku on arvonlisäveroton. Lisäksi hän viittaa sanallisesti arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n ja merkitsee laskuun ostajan Y-tunnuksen. Asiakas C:n myyntilaskuissa on merkintä käännetyyn verovelvollisuuden soveltamisesta ja viittaus arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n. Lisäksi laskuun on merkitty ostajan Y-tunnus.

Seuraavan kysymyksen avulla halusin selvittää, onko asiakkaan saamissa käänteisen verovelvollisuuden alaisissa ostolaskuissa ollut oikeanlainen viittaus käännetyyn verovelvollisuuden soveltamisesta. Asiakkaiden A ja B ostolaskuissa oli erilaisia merkintöjä käännetyyn verovelvollisuuden soveltamisesta. Taulukossa 1 on asiakas A:n ja B:n laskuissa yleisimmin esiintyviä laskumerkintöjä ostajan käännetyistä verovelvollisuudesta.

TAULUKKO 1. Ostolaskumerkinnät ostajan verovelvollisuudesta

ASIAKAS	OSTOLASKUMERKINTÄ KÄÄNNETYSTÄ VEROVELVOLLISUUDESTA
A ja B	Rakennusalan käännetty verovelvollisuus. Ostaja verovelvollinen
B	Ostaja on arvonlisäverovelvollinen AVL 8 c §
B	Ei lisättyä arvonlisäveroa, ostajan käännetty verovelvollisuus (AVL 8 c §)
B	Arvonlisäverolain 8 §:n mukaan myynnistä arvonlisäverovelvollinen ostaja. Ostajan Y-tunnus.
B	AVL 8 c §:ään tai direktiiviin (Art 199 Dir. 2006/112/EY)
B	Rakennusalan käännetty verovelvollisuus AVL 8 c § ostajan verovelvollisuus. Ostajan Y-tunnus.

Asiakas A:n mukaan osassa laskuista on ollut oikeanlainen merkintä käännetyyn verovelvollisuuden soveltamisesta, mutta osassa laskuista ei ole ollut minkäänlaista viittoa käännettyyn verovelvollisuuteen. Muutama lasku on siis ollut arvonlisäveroton ilman laskuun merkittyjä perusteluita ostajan verovelvollisuudesta. Hänen mielestään tämä on seurausta siitä, että kaikki myyjät eivät ymmärrä laskumerkintävaatimuksia tai eivät osaa soveltaa niitä oikealla tavalla. Erityisesti tämä näkyy pienten alihankkijoiden lähettämässä laskuissa. Asiakas B:n saamissa ostolaskuissa on ollut aina oikeanlainen merkintä ostajan verovelvollisuudesta eli käännetyyn arvonlisäverotuksen soveltamisesta.

Kahdennentoista kysymyksen tarkoituksena oli selvittää ovatko asiakkaat käyttäneet sopimuksissaan sopimuslausekkeitä, joissa sovitaan kuinka tullaan menettelemään, jos verottaja on jälkikäteen osapuolten kanssa eri mieltä siitä, oliko kaupassa kyse käännetyyn verovelvollisuuden alaisuuteen kuuluvasta rakentamispalvelun myynnistä. Asiakas A:n mukaan tällaisia lausekkeitä ei ole käytetty, koska he eivät tee kirjallisia sopimuksia. Kirjallisille sopimuksille ei ole tarvetta, koska toteutettavat urakat ja projektit ovat asiakas A:n mielestä suhteellisen pieniä. Asiakasyritys A ei ole ollut osallisena suurissa rakentamispalveluprojekteissa. Haastateltavan mielestä sopimuslausekkeiden käyttö voisi olla kuitenkin viisasta kummankin sopimusosapuolen turvaksi, jos osallistuisi isompaan urakkaan. Sopimuslausekkeet turvaisivat erityisesti omaa asemaa. Asiakas B ei ole käyttänyt sopimuksissaan sopimuslausekkeitä. Hän ei koe sopimuslausekkeiden käyttöä tarpeelliseksi. Asiakas C ei ole käyttänyt sopimuksissaan asemaansa turvaavia sopimuslausekkeitä. Hän mainitsi kuitenkin, että nyt kun asia tuli esille, niin sopimuslausekkeiden käyttö voisi olla hyödyllistä ja lausekkeitä kannattaisi ehkä ottaa myös omiin sopimuksiin.

Selvitin haastattelussa yhden kysymyksen avulla käännetyyn verovelvollisuuden vaikutuksia kassavirtaan. Asiakas A:n mukaan käännetty verovelvollisuus ei ole vaikuttanut kassavirtaan tai jos vaikutuksia on ollut, ne ovat olleet erittäin vähäisiä. Haastateltavan mukaan vaikutuksia ei juuri ole ollut, koska yrityksellä on ollut käännetyyn verovelvollisuuden alaisia ostoja ja myyntejä kaikkiin ostoihin ja myynteihin verrattuna suhteellisen vähän. Tämän seurauksena käännetty verovelvollisuus on vaikuttanut maksettavan arvonlisäveron määrään vain vähäisesti. Hän uskoo kuitenkin, että käänteisellä arvonlisäverotuksella on vaikutuksia kassavirtaan, mutta vaikutukset näkyvät selkeästi vain suuremmilla yrityksillä, joilla on paljon käänteisen verovelvollisuuden alaisia

ostoja ja myyntejä. Asiakas B:n mielestä käänteinen verovelvollisuus ei ole vaikuttanut yrityksen kassavirtaan. Jos vaikutuksia on ollut, ne ovat olleet erittäin vähäisiä. Asiakas C:n mukaan arvonlisäverovelvollisuuden muuttuminen käänteiseksi ei ole vaikuttanut yrityksen kassavirtaan.

Halusin haastattelun aikana selvittää myös mitä mieltä yrittäjä itse on arvonlisäverotuksen muuttumisesta käänteiseksi. Asiakas A:n mukaan arvonlisäverotuksen muuttuminen käänteiseksi aiheutti aluksi hämmennystä ja hänestä tuntui oudolta, että ostaja ja myyntejä piti alkaa käsittelemään käänteisen verovelvollisuuden sääntöjen mukaisesti. Hänestä oli aluksi outoa, että ostajan tehtävänä on maksaa myynnin arvonlisävero. Hän kertoi kuitenkin tottuneensa uudistukseen nopeasti. Haastateltavan mielestä jotain täytyy tehdä harmaan talouden vähentämiseksi ja on hyvä asia jos käännetty verovelvollisuus auttaa tässä tehtävässä Hän kertoo tottuneensa käännettyyn verovelvollisuuteen ja suhtautuvansa siihen myönteisesti. Asiakas B kertoi olevansa ehdottomasti käännettyä verovelvollisuutta vastaan. Muutoksessa ei ole hänen mielestään mitään järkeä. Käännetty verovelvollisuus lisää ainoastaan yrittäjien työmäärää ja kustannuksia. Asiakas C:n mielestä arvonlisäverovelvollisuuden muuttuminen käänteiseksi voi olla hyvä asia, mutta se ei tule vähentämään harmaan talouden määrää. Arvonlisäverovelvollisuuden muuttuminen käänteiseksi auttaa korkeintaan välillisesti vähentämään harmaata taloutta. Asiakas C kertoi, että hän ei näe kuinka käännetty arvonlisäverovelvollisuus voisi auttaa harmaan talouden ehkäisyssä tai vähentämisessä, koska käännetty verovelvollisuus ei poista mahdollisuutta kiertää verojen maksua.

Tämän jälkeen halusin selvittää vielä sitä, millaisia vaikutuksia käännetyllä verovelvollisuudella on asiakkaan mielestä ollut. Asiakas A:n mielestä käännetyllä verovelvollisuudella ei ole ollut merkittäviä vaikutuksia. Muutos ei ole näkynyt oman yrityksen toiminnassa muuten kuin, että käännetyn verovelvollisuuden säännösten tulee olla selvillä, jotta laskutusta voidaan hoitaa oikealla tavalla. Hän ei osannut arvioida, millaisia vaikutuksia käännetyllä verovelvollisuudella on yleisesti ollut. Hän uskoo kuitenkin, että vaikutuksia on varmasti ollut suuremmilla yrityksillä ja ne näkyvät selkeästi yrityksen toiminnassa. Asiakas B:n mukaan käännetyllä verovelvollisuudella ei ole ollut minkäänlaisia vaikutuksia mihinkään. Muutos on aiheuttanut ainoastaan entistä enemmän töitä yrittäjille. Asiakas C kertoi, että käännetyn verovelvollisuuden ansiosta hän laskuttaa vähemmän arvonlisäveroa. Hän tilittää siis aiempaa vähemmän arvonlisäveroa valtiolle, kun käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvis-

ta rakentamispalveluiden myynneistä arvonlisäveron maksaa ostaja. Käännetty arvonlisäverovelvollisuus ei ole näkynyt asiakas C:n mielestä millään tavalla omassa toiminnassa, koska tilitoimisto huolehtii laskutuksesta.

Viimeisen kysymyksen avulla halusin selvittää vähentääkö käännteinen verovelvollisuus asiakkaan mielestä harmaata taloutta. Asiakas A uskoo, että käännetyn verovelvollisuuden pitäisi auttaa vähentämään harmaata taloutta rakennusalalla. Hänen mielestään on tärkeää kehittää erilaisia keinoja, joiden avulla veronkiertoa olisi mahdollista estää aiempaa paremmin. Asiakas B:n mielestä käännetty verovelvollisuus ei vähennä harmaata taloutta millään tavalla. Asiakas C:n mielestä käännettyllä verovelvollisuudella voi olla jonkinlaista merkitystä taistelussa harmaata taloutta vastaan. Käännetty arvonlisäverovelvollisuus ei kuitenkaan tule poistamaan harmaata taloutta. Syyinä tähän on ulkomailta tuleva työvoima. Asiakkaan mielestä niin kauan, kun ulkomalaiset työntekijät ja yritykset voivat toimia yhtä vapaasti kuin nyt, ei harmaan talouden määrä tule vähentymään, koska suuri osa harmaata taloutta harjoittavista yrittäjistä on ulkomaalaisia.

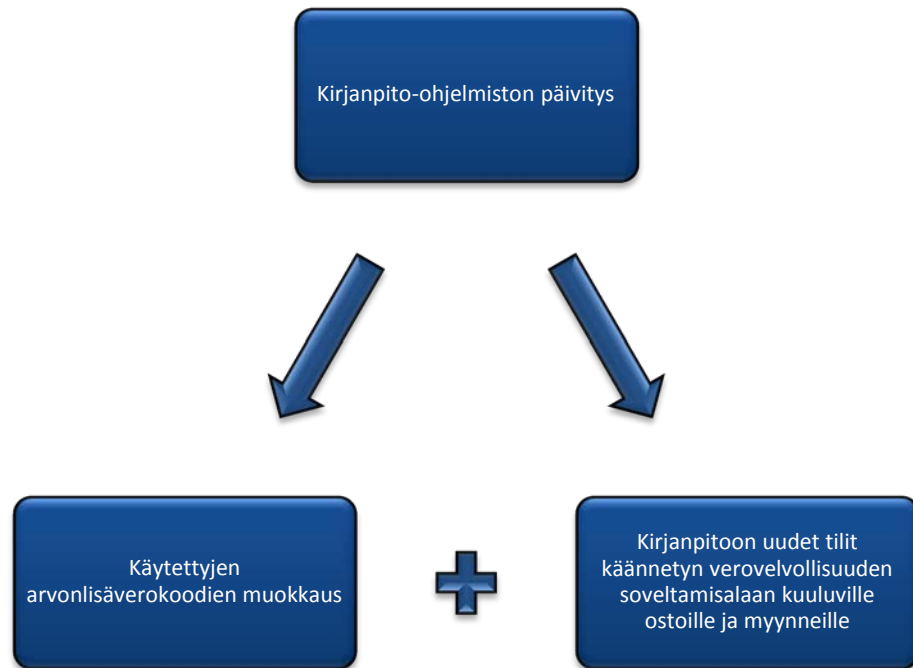
Hän mainitsi kuitenkin, että myös suomalaiset yrittäjät harjoittavat harmaata taloutta, joten syy ei täysin ole ulkomaalaisten yrittäjien ja työntekijöiden. Periaatteessa, jos joku haluaa kiertää veroja, se onnistuu aivan samalla tavoin kun ennenkin, koska käännetty arvonlisäverovelvollisuus ei poista mahdollisuutta kiertää verojen maksua. Kysyin asiakas C:ltä myös sitä, mitä mieltä hän on uudesta käyttöön otettavasta veronumerojärjestelmästä. Hänen mielestään veronumeron käyttöön otto ei ratkaise ongelmaa, koska ulkomaalaiset työntekijät voivat väärentää numeron. Jos työmaalle tulee tarkastaja, ulkomaalaiset työntekijät ovat poissa työmaalta tai menevät piiloon tarkistuksen ajaksi.

5.2 Muutoksen vaikutukset tilitoimistoon X

Ensimmäisen kysymyksen tarkoituksena oli selvittää kuinka tilitoimisto X valmistautui käännteisen arvonlisäverotuksen käyttöönottoon ja oliko valmistautuminen riittävää. Haastattelun avulla selvisi, että asiakasyritysten kirjanpitäjät valmistautuivat käännettyyn verovelvollisuuteen erilaisten koulutusten ja ohjeistusten avulla. Verottajalta tuli runsaasti informaatiota erilaisten tiedotteiden muodossa. Kirjanpitäjät kävivät Kauppakamarin järjestämässä koulutuksessa. Myös Tilintarkastusyhtiö PWC järjesti koulu-

tusta. Tilitoimistossa valmistautuminen aloitettiin hyvissä ajoin ennen muutosta. Keskeistä oli selvittää kuinka jatkossa tulee toimia ja mihin käänteinen verovelvollisuus tulee vaikuttamaan. Valmistautuminen oli riittävää, mutta käännetyn verovelvollisuuden vaikutusten laajuus selvisi vasta muutoksen käyttöönoton jälkeen. Käännetyn verovelvollisuuden käyttöönoton jälkeen eteen tuli tilanteita, joiden aikana huomasi mihin kaikkeen käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan. Lisäksi käytössä oleva kirjanpito-ohjelmisto päivitettiin, jotta ohjelmisto tukisi paremmin käännettyä verovelvollisuutta.

Kirjanpitäjille tehdyn haastattelun tarkoituksena oli myös selvittää meneekö rakennusalan yrityksen kirjanpitoon entistä enemmän aikaa käännetyn verovelvollisuuden takia. Eli kokevatko kirjanpitäjät työmääränsä lisääntyneen käännetyn verovelvollisuuden seurauksena. Kirjanpitäjien mukaan muutos vei aluksi aiempaa enemmän aikaa kirjanpitoon. Käännetyn verovelvollisuuden käyttöönoton takia rakennusalan yritysten kirjanpitoon piti luoda uusia tilejä sekä käytettyjä arvonlisäverokoodeja jouduttiin muokkaamaan. Käännetty verovelvollisuus ei vaikeuttanut rakennusalan yritysten taloushallinnon hoitoa. Esimerkiksi kausiveroilmoitusten laatiminen ei ole vaikeutunut. Kun käännetyn verovelvollisuuden vaatimat muutokset oli tehty, yritysten kirjanpitoon ei mennyt enää aiempaa enemmän aikaa. Alussa kirjanpitoon saattoi kulua enemmän aikaa esimerkiksi virheellisten ostolaskujen takia. Jos kirjanpitäjä törmäsi arvonlisäverolliseen ostolaskuun, johon olisi tullut soveltaa käännettyä verovelvollisuutta, hän otti yhteyttä asiakkaaseen. Tämän jälkeen asiakas selvitti asian laskun antajan kanssa. Käännetty verovelvollisuus ei itsessään teetä ylimääräistä työtä kirjanpitäjälle, koska käännetyn verovelvollisuuden alaiset ostot ja myynnit kirjataan omille tileilleen. Esimerkiksi kausiveroilmoitusta varten tarvittavat tiedot saadaan helposti kirjanpito-ohjelmasta tulostettavasti raportista. Kuviosta 5 näkee käännetyn verovelvollisuuden yleisimpiä vaikutuksia asiakasyritysten kirjanpitoon.

KUVIO 5. Käännetyin verovelvollisuuden vaikutukset kirjanpitoon

Kolmannen kysymykseni avulla halusin tutkia sitä, kuinka käännetty verovelvollisuus näkyy rakennusalan yrittäjän kirjanpidossa. Haastattelun avulla selvisi, että käännetyin verovelvollisuuden seurauksena rakennusalan yrittäjien kirjanpidossa tulee olla omat tilit käännetyin verovelvollisuuden alaisille ostoille ja myynneille. Käännetty verovelvollisuus ei ole vaikuttanut asiakkaiden A, B tai C kassavirtoihin, koska asiakkailla on ollut suhteellisen vähän käännetyin verovelvollisuuden alaisia ostoja ja myyntejä verrattuna kaikkiin ostoisiin ja myynteihin. Lopuksi kysyin haastattelussa kirjanpitäjien mielipidettä käännetyin verovelvollisuuden hyödyllisyydestä eli auttaako käännetty verovelvollisuus heidän mielestään vähentämään harmaata taloutta. Kirjanpitäjien mukaan käännetty verovelvollisuus ei poista kuittikauppaa rakennusalalta.

6 POHDINTA

Seuraavaksi kerron johtopäätöksistä, joita tein tutkimusaineistostani. Analysoin aineistoani teemoittelun avulla, eli yritin etsiä aineistosta yhteisesti esille nousevia piirteitä. Teemoittelulle on ominaista, että se perustuu tutkijan omiin tulkintoihin haastateltavien sanomisista. Tutkimukseni pääteemana oli selvittää, kuinka käännetty verovelvollisuus on vaikuttanut tilitoimisto X:n asiakkaisiin A, B ja C. Tämän jälkeen arvioin tutkimukseni luotettavuutta ja kerron lyhyesti kehittämisehdotuksistani.

6.1 Johtopäätökset

Tutkimukseni avulla selvisi, että asiakkaat valmistautuivat hyvin vaihtelevasti käännetyn verovelvollisuuden käyttöönottoon. Mielenkiintoista oli se, että kukaan vastaajista ei ensin myöntänyt valmistautuneensa verovelvollisuuden muuttumiseen käänteiseksi. Lyhyen keskustelun jälkeen A ja C kertoivat kuitenkin tutustuneensa aiheeseen itsenäisesti ottamalla asioista selvää tai lukemalla aihetta käsitteleviä kirjoituksia. Tutkimukseni avulla selvisi, että asiakasyritysten mielestä käännettyyn verovelvollisuuteen ei käytännössä tarvinnut valmistautua. Kaikkien haastattelujen aikana tuli tavalla tai toisella ilmi se, että tilitoimisto X oli valmistautunut huolellisesti käännetyn verovelvollisuuden käyttöön ottoon ja ehkä tämä oli osasy siihen, miksi asiakkaat eivät pitäneet omaa valmistautumistaan kovin tärkeänä. Tämä on ristiriidassa viitekehitykseni tiedon kanssa, jonka mukaan käännetyn verovelvollisuuden käyttöönotto vaatii perehdytystä ja koulutusta rakennusalan yritysten henkilöstölle. Toisaalta asiakasyritysten perehdytys on tässä tapauksessa tullut ainakin osittain tilitoimisto X:ltä.

Tutkimusaineistoni perusteella voi olettaa, että suurin osa rakennusalalla toimivista henkilöistä valmistautui käännettyyn verovelvollisuuteen ainakin ottamalla selvää siitä, mitä käännetyllä arvonlisäverovelvollisuudella tarkoitetaan. Tutkimukseni perusteella rakennusalan yrittäjien keskuudessa tällaista aiheeseen tutustumista ei mielletä käännettyyn verovelvollisuuteen valmistautumisena. Asiakas A ja tilitoimiston X kirjanpitäjät kokivat valmistautuneensa tarpeeksi hyvin käännettyyn verovelvollisuuteen. Asiakkaat B ja C eivät pitäneet valmistautumista tarpeellisena, koska tilitoimisto hoitaa kaikki tai suurimman osan asioita, jotka liittyvät käännettyyn verovelvollisuuteen.

Asiakkaat A ja C eivät kokeneet yrityksensä työmäärän kasvaneen käännetyn verovelvollisuuden seurauksena. Asiakas A:n mielestä käännetty verovelvollisuus on lisännyt liiketoiminnan kuluja erityisesti kirjanpidon osalta, mutta asiakas C:n mukaan käännetyllä verovelvollisuudella ei ole ollut minkäänlaista vaikutusta kustannuksiin. Asiakas B oli vahvasti sitä mieltä, että käännetyn verovelvollisuuden käyttöönotto on syynä työmäärän lisääntymiseen ja kustannusten kasvuun. Hän uskoo työmäärän lisääntyneen myös tilitoimistossa käännetyn verovelvollisuuden takia. Tilitoimistoon kohdistetun haastattelun yhteydessä selvisi kuitenkin, että oletus ei pidä paikkaansa, eivätkä yritysten taloushallinnon kustannukset ole kasvaneet käännetyn verovelvollisuuden

seurauksena. Asiakas B:n mielipiteistä näkyy mielestäni selkeästi läpi hänen kielteinen suhtautumisensa käännettyyn verovelvollisuuteen. Kustannuksiin ja työmäärän kasvuun liittyen ainoastaan asiakas B:n näkemys vastaa Hallituksen esityksessä 41/2010 esitettyä näkemystä. Hallituksen esityksen mukaan käännetty arvonlisäverovelvollisuus tulee lisäämään yritysten kustannuksia ja työtuntien määrää.

Tutkimusaineistoni perusteella voisi siis sanoa, että käännetty verovelvollisuus ei ole vaikuttanut ainakaan huomattavasti tutkimieni rakennusalan yritysten kustannuksiin tai työmäärään. Poikkeuksena on kuitenkin asiakas B, joka kokee työmäärän ja kustannusten kasvaneen. Osa A:n ja B:n kokemista kustannusten noususta selittyy yleisellä kustannustason nousulla. Tilitoimisto X:n mukaan käännetty verovelvollisuus ei vaikuta enää asiakasyritysten kirjanpitoon menevään aikaan. Muutoksen käyttöön ottoon ja käännetyyn verovelvollisuuden soveltamiseen tottuminen vei jonkin verran aikaa tilitoimistossa. Periaatteessa kaikkien muutosten ottaminen käyttöön lisää tilitoimiston työmäärää tilapäisesti, mutta ainakaan käännetyyn verovelvollisuuden osalta muutos ei ollut pysyvä. Työmäärä ei ole lisääntynyt kirjanpidon osalta, koska käännetyyn verovelvollisuuden alaiset ostot ja myynnit erotellaan kirjanpidossa muista ostoista ja myynneistä eri tilien avulla. Eli käytännössä käännetyyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvat myynnit kirjataan omalle myyntitililleen ja muut arvonlisäverolliset myynnit kirjataan todennäköisesti samalle myyntitilille kuin ennen käännetyyn verovelvollisuuden soveltamista.

Asiakas B on kokenut vaikeaksi hahmottaa, milloin käännettyä verovelvollisuutta tulisi soveltaa rakentamispalvelun myyntiin. Tämä on todennäköisesti seurausta hänen kielteisestä asenteestaan käännettyä verovelvollisuutta kohtaan. Hän ei myöskään pitänyt tarpeellisena valmistautua millään tavalla käännetyyn verovelvollisuuden käyttöön ottoon. Huomionarvoista oli mielestäni se, että vaikka asiakas on kokenut vaikeaksi hahmottaa milloin rakentamispalvelun ostajalla on arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n mukainen ostajan asema, hänen ei koe että hänen olisi tullut valmistautua muutokseen. Asiakkaat A ja C valmistautuivat ainakin jollain tasolla käännetyyn verovelvollisuuden käyttöön ottoon, joten heillä ei ole ollut vaikeuksia hahmottaa, milloin käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan rakentamispalvelun myyntiin.

Tilitoimisto X:ssa valmistauduttiin huolellisesti käännetyyn verovelvollisuuden käyttöönottoon. Tutkimusaineistoni perusteella voi mielestäni olettaa, että ainakin osa ra-

kennusalan käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalalla työskentelevistä henkilöistä valmistautui käännettyyn verovelvollisuuteen ainakin siten, että selvitti mitä käännetty verovelvollisuus tarkoittaa. Oletukseni perustuu siihen, että asiakkaat A ja C sanoivat aluksi, etteivät valmistautuneet käännettyyn verovelvollisuuteen. Keskustelun aikana tuli kuitenkin ilmi, että he tutustuivat käännettyyn verovelvollisuuteen lukeamalla aiheesta. Asiakkaat eivät kokeneet siis itse asiaan tutustumista valmistautumisena käännetyn verovelvollisuuden soveltamiseen. Myös tilitoimisto X:ssä keskusteltiin asiakkaiden kanssa käännetystä verovelvollisuudesta. Aiheesta keskusteltiin kaikkien käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvien asiakkaiden kanssa hyvissä ajoin ennen muutoksen käyttöönottoa. Tilitoimisto X:ssä keskusteltiin aiheesta myös asiakas B:n kanssa. Näin siis myös asiakas B on tavallaan tutustunut aiheeseen jo hyvissä ajoin ennen kuin arvonlisäverovelvollisuus muuttui käänteiseksi.

Tutkimuksen avulla selvisi, että varsinkin kaikkein pienimmille rakennusalan yrittäjille on usein epäselvää, milloin käännettyä verovelvollisuutta tulee soveltaa. Asiakas A:n ja B:n kertoman mukaan, erimielisyydet käännetyn verovelvollisuuden soveltamisesta toisen sopimusosapuolen kanssa ovat valitettavan yleisiä. Tämä kertoo mielestäni juuri siitä, että käännettyyn verovelvollisuuteen ei ole valmistauduttu oikealla tavalla. Asiakas C:n mukaan ainakin ne suuret rakennusalan yritykset, joiden kanssa hän on tehnyt sopimuksia, ovat olleet hyvin selvillä siitä, ovatko he arvonlisäverolain 2 luvun 8 c §:n mukaisia rakentamispalvelun ostajia. Käännettyssä arvonlisäverovelvollisuudessa rakentamispalvelun ostaja suorittaa arvonlisäveron, kun normaalisti verovelvollinen on tavaran tai palvelun myyjä.

Asiakkaat eivät ole olleet tilanteessa, jossa verottaja olisi jälkikäteen ollut asiakkaan kanssa eri mieltä, siitä olisiko rakentamispalvelun myyntiin tai ostoon tullut soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. Haastattelujen aikana selvisi, että asiakkaat A ja B olivat saaneet ostajan asemassa arvonlisäverollisia laskuja, vaikka laskuun olisi tullut soveltaa käännettyä verovelvollisuutta, koska ostajalla oli arvonlisäverolain 2 luvun 8 c §:n mukainen rakentamispalvelun ostajan asema. Tämän perusteella voi päätellä, että rakentamispalvelun myyjä ei ole täyttänyt kyseisissä tapauksissa selonottoverovelvollisuuttaan ostajan asemasta tai hän on ollut epävarma ostajan asemasta rakentamispalvelun ostajana. Tämän seurauksena herää kuitenkin kysymys siitä, miksi myyjä ei olisi kysynyt ostajalta tämän asemasta rakentamispalvelun ostajana. Virheellisen laskun lähettäminen on voinut johtua myös aiemmin mainituista ostajan ja myyjän väli-

sistä erimielisyyksistä sen suhteen, tuleeko kauppaan soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. Virheelliset laskut ovat voineet johtua myös siitä, että rakentamispalvelun myyjä tai ostaja ei ole ymmärtänyt, milloin käännettyä verovelvollisuutta tulee soveltaa rakentamispalvelun myyntiin.

Asiakkaiden A ja B kohdalla myyjä ei ollut huomannut lähettää arvonlisäverotonta laskua. Kyse on siis ollut vahingosta tai ostajan aseman väärinkäsityksestä, eli myyjä ei ole ymmärtänyt että hänen on lähetettävä ostajalle käännettyä verovelvollisuutta soveltava lasku. Muutoksen alussa, kun käännetty verovelvollisuus oli vielä suhteellisen uusi asia, tilitoimistossa X huomattiin asiakas A:lla rakentamispalvelun ostosta arvonlisäverollinen lasku, vaikka myyntiin olisi tullut soveltaa käännettyä verovelvollisuutta. Tässä tapauksessa myyjä ei ollut huomannut, että rakentamispalvelun myyntiin olisi tullut soveltaa käännettyä verovelvollisuutta, eikä asiakas ollut huomannut saaneensa virheellisesti arvonlisäverollisen laskun arvonlisäverolain 2 luvun 8 c §:n soveltamisalaan kuuluvasta rakentamispalvelun myynnistä.

Asiakkaat B ja C eivät ole lähettäneet vahingossa arvonlisäverollisia myyntilaskuja käännetyn verovelvollisuuden alaan kuuluvasta myynneistä. Toisin kuin asiakkaat B ja C, asiakas A on lähettänyt kerran käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvasta rakentamispalvelun myynnistä ostajalle arvonlisäverollisen laskun. Asiakas B kertoi haastattelun aikana, että hänen mielestään on ollut vaikea ymmärtää, milloin käännettyä verovelvollisuutta tulee soveltaa rakentamispalvelun myyntiin. Kuitenkin asiakas B hoitaa itse laskutustaan ja on onnistunut soveltamaan jo yli vuoden ajan oikein käännettyä verovelvollisuutta rakentamispalveluiden myyntiin. Tilitoimisto X hoitaa asiakkaan C laskutusta ja kuten jo aiemmin tuli ilmi, tilitoimiston kirjanpitäjillä on käännetyn verovelvollisuuden säännökset hyvin hallussaan. Asiakkaat ovat siis osanneet ottaa selvää siitä, mikä rakentamispalvelun ostajan asema on ollut.

Tutkimukseni avulla selvisi, että asiakkaat A, B ja C käyttävät hyvin samantapaisia laskumerkintöjä kertomaan siitä, että myyntilaskuun sovelletaan käännettyä verovelvollisuutta. Asiakkaat laittavat myyntilaskuun sanallisen viittauksen ostajan käännettystä verovelvollisuudesta. Lisäksi laskuihin laitetaan merkintä arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n soveltamisesta ja ostajan Y-tunnus. Asiakkaiden myyntilaskuissa on siis ollut oikeanlaiset merkinnät käännetyn verovelvollisuuden soveltamisesta rakentamispalvelun myyntiin. Asiakas B:n saamista ostolaskuissa on aina ollut oikeanlainen las-

kumerkintä käännetyin verovelvollisuuden soveltamisesta. Asiakas A on saanut laskuja, joihin on merkitty oikein käännetyin verovelvollisuuden soveltaminen rakentamispalvelun myyntiin, mutta hän on saanut myös ostolaskuja, joissa ole ei ollut minkäänlaista merkintää käännetyistä verovelvollisuudesta. Laskut ovat vain olleet arvonlisäverottomia tai käytetyksi arvonlisäverokannaksi on ilmoitettu nolla prosenttia. Vääränlaiset laskumerkinnät ovat todennäköisesti johtuneet siitä, että myyjä ei ole ymmärtänyt käännetyin verovelvollisuuden laskumerkintävaatimuksia tai hän ei ole osannut soveltaa niitä oikealla tavalla.

Viitekehystä kirjoittaessa huomasi, että omaa asemaa turvaavien sopimuslausekkeiden käyttö on suositeltavaa. Haastattelujen aikana tuli kuitenkin ilmi, että asiakkaat eivät olleet ajatelleet sopimuslausekkeiden käyttöä. Asiakasyritysten A ja C mukaan sopimuslausekkeiden käyttö voisi olla hyödyllistä myös oman liiketoiminnan kannalta. Asiakas B ei koe sopimuslausekkeiden käyttöä tarpeelliseksi. Ostaja ja myyjä voivat sopia etukäteen erilaisten sopimuslausekkeiden avulla siitä, kuinka toimitaan esimerkiksi vero- tai muiden kuluriskien jakamisessa jos osapuolet eivät ole varmoja siitä, tuleeko käännettyä verovelvollisuutta soveltaa vai ei. Sopimuslausekkeet voivat olla hyödyllisiä esimerkiksi tilanteessa, jossa verottaja katsoo jälkikäteen osapuolten soveltaneen väärin käännettyä verovelvollisuutta. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että osapuolet soveltavat rakennuspalvelun myyntiin käännettyä verovelvollisuutta, vaikka myynti olisi kuulunut normaalisti arvonlisäverovelvolliseen myyntiin. Näin voi käydä esimerkiksi jos ostajalla ei ole ollut arvonlisäverolain 2. luvun 8 c §:n mukaista rakentamispalvelun ostajan asemaa, vaikka ostaja on itse ajatellut olevansa käännetyin verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluva rakentamispalvelun ostaja.

Asiakkaiden A, B ja C mielestä käännetty verovelvollisuus ei ole vaikuttanut yrityksen kassavirtaan tai jos vaikutuksia on ollut, ne ovat olleet hyvin vähäisiä. Käännetty verovelvollisuus ei ole todennäköisesti vaikuttanut asiakasyritys A:n kassavirtaan, koska yrityksellä on kaikkiin ostoihin ja myynteihinsä verrattuna suhteellisen vähän käännetyin verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvia ostoja ja myyntejä. Tämä johtuu siitä, että asiakas A laskuttaa paljon vakuutusyhtiöitä ja yksityisiä kuluttajia, joihin ei sovelleta käännettyä verovelvollisuutta. Käännettyä verovelvollisuutta ei sovelleta rakentamispalvelun myyntiin yksityiselle henkilölle, jos hän ei myy ostamaansa rakentamispalvelua edelleen vaan kyseinen palvelu jää hänen omaksi hyödykseen. Asiakas B toimii usein pääurakoitsijana. Yrityksellä on vaihtelevasti käännetyin vero-

velvollisuuden alaisia ostoja ja myyntejä. Käännetty verovelvollisuus ei ole kuitenkaan näkynyt asiakkaan kassavirrassa, koska arvonlisäverotuksen muuttuminen käänteiseksi ei ole vaikuttanut asiakkaan maksaman arvonlisäveron määrään merkittävästi.

Asiakkaalla C on ainoastaan käännetyn verovelvollisuuden alaisia myyntejä, koska yritys toimii aliurakoitsijana suuremmille rakennusalan yrityksille. Koska käänteisen arvonlisäverovelvollisuuden alaisista myynneistä ei makseta enää arvonlisäveroa, alihankkijan arvonlisäverolaskelma saattaa muodostua negatiiviseksi. Tämän ansiosta asiakas C:n ei ole tarvinnut maksaa verottajalle jokaisen kuun 12. päivänä myynnin arvonlisäveroa, jos hänellä on ollut tarpeeksi vähennyskelpoisia ostoja ja hänellä ei ole ollut muun myynnin arvonlisäverovelkaa. Muutos on siis ollut hänen näkökulmastaan myönteinen. Periaatteessa asiakas C on joutunut odottamaan arvonlisäverosaamisen palautusta verottajalta, mutta asiakkaan omasta mielestä tämä ei ole näkynyt yrityksen kassavirrassa. Saamiset on palautettu hänelle verotililtä ilman, että hänen olisi tullut selvittää sitä, miksi hänellä on arvonlisäverosaatavaa.

Asiakkaat A ja C suhtautuvat myönteisesti käännettyyn verovelvollisuuteen. Tutkimukseni perusteella tuli ilmi, että käännetty verovelvollisuus aiheutti ensin hämmennystä, mutta muutokseen tottui nopeasti. Asiakkaiden A ja C mielestä on hyvä, että harmaan talouden vähentämiseksi yritetään konkreettisesti tehdä jotain, mutta käännetty verovelvollisuus ei välttämättä auta vähentämään harmaata taloutta rakennus- alalla. Asiakas B on kokenut, että käännetyn verovelvollisuuden seurauksena on ollut ainoastaan työmäärän ja kustannusten lisääntyminen. Hän kertoi vastustavansa käännettyä verovelvollisuutta siksi, että muutoksessa ei ole mitään järkeä, koska käännetty verovelvollisuus ei tule vähentämään harmaan talouden määrää rakennus- alalla. Asiakas C:n mukaan käännetty verovelvollisuus saattaa auttaa välillisesti vähentämään harmaata taloutta. Tutkimukseni aikana tuli ilmi myös hallituksen esityksessä 41/2010 mainittu kuittikauppa. Käännetty verovelvollisuus ei poista kuittikauppaa, koska väärrennettyjä kuitteja voidaan edelleen käyttää aiheettomien arvonlisäverovähennysten tekemiseen. Käännetty verovelvollisuus ei estä veronkiertoa.

Haastattelun loppupuolella halusin vielä selvittää sitä, millaisia vaikutuksia käännettyllä verovelvollisuudella on ollut asiakkaan mielestä. Asiakkaiden A ja C mielestä mahdolliset vaikutukset eivät ole olleet negatiivisia. Asiakas A:n mukaan käännettyllä verovelvollisuudella ei ole ollut merkittäviä vaikutuksia yritykseen. Muutos näkyy kui-

tenkin laskutuksessa. Jotta laskutusta voidaan hoitaa oikein, rakentamispalvelun myy-
hän tulee hallita hyvin käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaan liittyvät sään-
nökset. Asiakas C tilittää verottajalle aiempaa vähemmän myynnin arvonlisäveroa
käännetyn verovelvollisuuden ansiosta. Tämä johtuu siitä, että käännetyn verovelvol-
lisuuden soveltamisalaan kuuluvista rakentamispalveluiden myynneistä verovelvolli-
nen on ostaja. Asiakkaan omassa toiminnassa käännetty verovelvollisuus ei ole näky-
nyt muutoin, koska tilitoimisto X hoitaa asiakkaan C laskutusta. Toisin kuin kahden
muun asiakkaan, asiakas B:n mielestä käännetystä verovelvollisuudesta on seurannut
ainoastaan rakennusosalalla toimiville enemmän työtä.

Kaikilla asiakkailta oli toisistaan poikkeava näkemys siitä, vähentääkö käänneinen
verovelvollisuus harmaata taloutta. Asiakas A uskoo, että muutoksen pitäisi auttaa
vähentämään harmaata taloutta. Asiakas B:n mielestä käännetty verovelvollisuus ei
auta vähentämään harmaata taloutta. Asiakas C ajattelee, että käännetyllä verovelvol-
lisuudella voi olla jonkinlaisia vaikutuksia harmaan talouden määrään. Hän ei usko
harmaan talouden kuitenkaan poistuvan käännetyn verovelvollisuuden avulla. Haas-
tattelun aikana tuli ilmi, että varsinkin ulkomaalaiset yrittäjät ja työntekijät pimittävät
työtuloja ja väärentävät kuitteja, joiden avulla tehdään aiheettomia arvonlisäverovä-
hennyksiä. Myös suomalaiset yrittäjät harjoittajat harmaata taloutta ja käännetty vero-
velvollisuus ei vaikuta mahdollisuuteen kiertää veroja. Haastattelun aikana tuli myös
ilmi, että asiakas C ei usko veronumeron vaikuttavan verojen kierto. Tämä johtuu
sistä, että ulkomaalaiset sekä suomalaiset työntekijät voivat väärentää veronumeron ja
mahdollisen tarkastajan tullessa pimeästi työskentelevät työntekijät voivat olla poissa
työmaalta tai piiloutua.

Harmaan talouden vähentämiseksi tulisi jatkuvasti etsiä uusia keinoja, koska harmaa
talous on lisääntynyt jatkuvasti viimevuosien aikana ja aiheutuneet vahingot ovat ol-
leet huomattavia. Rakennusosalalla pimitetään vuosittain arviolta satojen miljoonien
eurojen edestä työtuloja, joten asiakas C oli ainakin tältä osalta oikeassa siitä, että
käännetty verovelvollisuus ei vähennä harmaan talouden määrää, koska käännetty
verovelvollisuus ei vaikuta pimeästi maksettaviin palkkatuloihin. Tutkimukseni aikana
tuli ilmi, että rakennusalan harmaan talouden koetaan ainakin osittain johtuvan kuitti-
kaupasta ja työtulojen pimittämisestä. Käännetty verovelvollisuus ei poista näitä ilmi-
öitä rakennusosalta. Jo hallituksen esityksessä 41/2010 kuvailtiin, että käännetyn vero-

velvollisuuden toivotaan auttavan välillisesti rakennusalan harmaaseen talouteen, mutta muutos ei auta suoraan vähentämään harmaata taloutta.

Tilitoimisto X:ssä valmistauduttiin erittäin huolellisesti käännetyn verovelvollisuuden käyttöönottoon. Valmistautuminen tapahtui erilaisten ohjeiden ja koulutuksen avulla. Rakennusalan yritysten kirjanpitoa hoitavien kirjanpitäjien tuli selvittää, milloin käännettyä verovelvollisuutta tulee soveltaa. Lisäksi heidän tuli selvittää, kuinka jatkossa tulee toimia. Vaikka tilitoimistossa valmistauduttiin huolellisesti arvonlisäverovelvollisuuden muuttumiseen käänteiseksi, varsinainen vaikutusten laajuus tuli ilmi vasta muutoksen käyttöönoton jälkeen. Rakennusalan yritysten kirjanpitoon ei mene aiempaa enemmän aikaa. Muutoksen käyttöönoton yhteydessä kirjanpitoon meni tavallista enemmän aikaa, koska kirjanpitoon oli luotava uusia tilejä ja käytettyjä arvonlisäverokoodeja jouduttiin muuttamaan. Asiakasyritysten kirjanpitoon oli luotavat omat tilit käännetyn verovelvollisuuden alaisille ostoille ja myynneille, koska käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvat ostot ja myynnit tulee erotella muista liike-toiminnan ostoista ja myynneistä.

Muutoksen jälkeen kirjanpitäjien on pitänyt tutkia aiempaa tarkemmin osto- ja myyntilaskuja. Jos asiakkaan tositaiteistossa on verottomia laskuja, kirjanpitäjän tulee selvittää laskun verottomuuden syy, ennen kuin hän voi kirjata laskun kirjanpitoon. Käännetty verovelvollisuus ei ole vaikuttanut asiakasyritysten kassavirtoihin, koska A:lla ja B:llä on suhteellisen vähän käännetyn verovelvollisuuden alaisia myyntejä ja asiakkaalla C on ainoastaan käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvia myyntejä. Alihankkijoina toimivien yrittäjien arvonlisäverolaskelmat voivat muodostua negatiivisiksi, mutta asiakas C:llä on ollut kuitenkin sen verran vähän käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvia myyntejä, että suuria arvonlisäverosäämisia ei ole muodostunut. Tämän takia käännetty verovelvollisuus ei ole vaikuttanut asiakkaan C kassavirtaan. Myös kirjanpitäjät toivat esiin näkökulman, jonka mukaan käännetty verovelvollisuus ei vähennä harmaata taloutta. Tämä johtuu siitä, että käännetty verovelvollisuus ei vaikuta esimerkiksi kuittikauppaan tai työtulojen pimitäseen.

6.2 Tutkimuksen arviointi ja kehittämisehdotukset

Varmistaakseni tutkimusprosessini luotettavuutta, olen yrittänyt kertoa tutkimukseni tarkoituksesta ja tutkimuskohteistani mahdollisimman tarkasta. Tarkoitukseni oli siis selvittää, kuinka käännetty verovelvollisuus on vaikuttanut tilitoimisto X:n rakennusosalalla toimiviin asiakkaisiin A, B ja C. Lisäksi tarkoitukseni oli selvittää, mitä käännetyn verovelvollisuuden käyttöönotto edellytti tilitoimisto X:ssä. Lisätäkseen tutkimukseni luotettavuutta olen myös kertonut, että käytin tutkimusmenetelmänäni kvalitatiivista tutkimusta ja olen kuvaillut kuinka keräsin ja analysoin aineistoni. Keräsin aineistoni haastattelemalla kolmea rakennusosalalla toimivaa yrittäjää. Lisäksi haastattelin kahta asiakasyritysten kirjanpitoa hoitavaa henkilöä. Analysoin aineistoni teemoittelun avulla, eli etsin aineistosta yhteisesti esiin nousevia piirteitä. Tutkimusaineistoni muodostui käsin kirjoitetuista haastatteluista.

Käytin laadullista tutkimusmenetelmää saadakseni selville, kuinka käännetty verovelvollisuus on vaikuttanut tilitoimisto X:n asiakasyrityksiin. Opinnäytetyöni on mielestäni tärkeä, koska en ole löytänyt vielä tutkimusta, jonka tarkoituksena olisi ollut tutkia käännettyä verovelvollisuutta yrittäjien näkökulmasta. Sain laadullisten kysymysten avulla runsaasti sellaista tietoa yrittäjien kokemuksista ja mielipiteistä, jota ei olisi voinut kerätä määrällisen tutkimuksen avulla. Haastattelujen aikana pysyin seuraamaan myös haastateltavan kehonkieltä eli erilaisia ilmeitä ja eleitä. Tutkimustuloksiani ei voi yleistää, koska tarkoitukseni oli tutkia asiaa tiettyjen yritysten näkökulmasta. Tarkoitukseni selvittää, kuinka asiakasyritykset A, B ja C ovat kokeneet käännetyn verovelvollisuuden. Pidän tutkimustuloksiani luotettavina, koska haastateltavat vaikuttivat siltä, että he tiesivät mistä puhuvat.

Haastattelijan on luotettava siihen, että haastateltava puhuu totta. Periaatteessa asiasta ei voi olla koskaan täysin varma, mutta asioiden tarkastaminen on käytännössä mahdotonta jos puhutaan esimerkiksi yksilön kokemuksista. Henkilö voi valehdella siitä, kuinka on kokenut jonkin asian tai tapahtuman, ilman että haastattelija saa tätä selville. Opinnäytetyöni osalta on mielestäni erityisen tärkeää, että haastateltavat kertovat rehellisesti sen, mitä mieltä ovat käännetystä arvonlisäverovelvollisuudesta. Minulla ei ole syytä epäillä, että olisin saanut haastattelujen aikana virheellistä tietoa. Ihmisten mielipiteet kuitenkin muuttuvat ajan myötä ja jos tutkimus toistetaan esimerkiksi kahden vuoden kuluttua, tulokset voivat olla erilaisia.

Tutkimuskohteikseni valikoitui kaksi yrittäjää, joilla on ollut käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvia myyntejä ja ostoja. Kyseiset yritykset valikoituivat mukaan tutkimukseeni, koska heillä ajateltiin olevan kokonaisvaltainen näkemys käännetyn verovelvollisuuden soveltamisesta ja siitä, kuinka yleisiä erimerkiksi puutteellisesti merkityt ostolaskut ovat. Koska tutkimukseeni haluttiin mahdollisimman laaja näkökulma asiasta, mukaan valittiin myös asiakas C, jolla on ollut ainoastaan käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvia myyntejä. Haastattelin toimeksiantajani luona asiakasyrityksen kirjanpitäjiä. Näin työhöni saatiin tavallaan myös toimeksiantajani näkemys käännetystä verovelvollisuuden ja siitä, miten käännetty verovelvollisuus on vaikuttanut rakennusalaalla toimiviin yrityksiin. Tutkimukseeni tulokset olivat keskenään ristiriitaisia sen osalta, millaisia vaikutuksia käännetyllä verovelvollisuudella on ollut ja miten käännettyyn arvonlisäverotukseen on yleisesti suhtauduttu. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että haastattelemillani henkilöillä oli toisistaan osittain poikkeavat mielipiteet käännetystä verovelvollisuudesta. En usko, että tämä vaikuttaa tutkimukseni luotettavuuteen.

Omat näkemykseni käännetystä arvonlisäverovelvollisuudesta eivät ole vaikuttaneet opinnäytetyöhöni. En yrittänyt haastattelun aikana johdatella haastateltavia tai vaikuttaa heidän mielipiteisiinsä millään tavalla, jotta tutkimukseni luotettavuus ei vaarantuisi. Tutkimukseni on tarvittaessa toistettavissa ja ainakin samoille henkilöille kohdistettaessa tulokset ovat suurella todennäköisyydellä hyvin samanlaisia. Ajan kuluminen vaikuttaa tietysti ihmisten mielipiteisiin, mutta käännettyä verovelvollisuutta on sovellettu jo hieman yli vuoden, joten uskon että asiakkaille oli ehtinyt muodostua selkeä käsitys käännetystä verovelvollisuudesta

Mielestäni tutkimusaiheeni on tärkeä, koska käännetyn verovelvollisuuden vaikutuksia ei ole tutkittu vielä kovin paljon. Tutkimukseni tarkoituksena oli kerätä ja koota yhteen käännetyn verovelvollisuuden vaikutuksia. Tarkoitukseni oli siis tutkia, kuinka käännetty verovelvollisuus on vaikuttanut tilitoimisto X:n rakennusalaalla toimiviin asiakkaisiin. Käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta on ehditty jo tutkia jonkin verran ja tutkimuksia näyttää tulevan jatkuvasti lisää. Kukaan muu ei ole kuitenkaan tutkinut asiaa tilitoimisto X:n asiakkaiden näkökulmasta. Toimeksiantajani halusi saada selville miten rakennusalaalla toimivat asiakkaat ovat suhtautuneet käännettyyn verovelvollisuuteen ja kuinka käännetty verovelvollisuus on vaikuttanut asiakkaisiin. Opinnäytetyöni toi mielestäni hyvin esiin sen, kuinka tilitoimisto X:n rakennusalaalla

toimivat asiakkaat ovat suhtautuneet käännettyyn verovelvollisuuteen ja millaisia vaikutuksia käännetyllä verovelvollisuudella on ollut heihin.

Tuloksieni avulla saadaan selville, kuinka asiakkaat tällä hetkellä suhtautuvat käännettyyn verovelvollisuuteen ja millaisia kokemuksia heillä on ollut käännetyistä verovelvollisuudesta. Tutkimukseni kertoi, että asiakkaat hallitsevat hyvin käännetyyn verovelvollisuuden soveltamisen eikä heillä ole ollut ongelmia esimerkiksi laskutuksen kanssa. Jos tutkimukseni avulla olisi ilmennyt, että asiakkailla on ongelmia esimerkiksi ymmärtää, milloin käännettyä verovelvollisuutta tulee soveltaa, kyseisen asiakkaan kanssa olisi kannattanut esimerkiksi keskustella asiasta ja pyrkiä selventämään hänelle sitä, milloin käännettyä verovelvollisuutta tulee soveltaa. Tutkimukseni aikana ei noussut esiin käännetyyn verovelvollisuuden soveltamisalaan liittyviä ongelmia tai puutteita, jotka vaatisivat toimenpiteitä.

7 PÄÄTÄNTÖ

Tämän opinnäytetyön tekeminen oli erittäin mielenkiintoinen ja opettava kokemus. Aiheeni muotoutui lopulliseen muotoonsa alkuvuoden 2012 aikana. Aloitin opinnäytetyöni tutustumalla käännettyyn arvonlisäverovelvollisuuteen. Tämän jälkeen hahmotelin työni rakennetta ja etsin toimeksiantajani avustuksella sopivia tutkimuskohteita. Kun olin tutustunut perusteellisesti viitekehykseni tarvittavaan teoriaan, sovin haastatteluja tilitoimisto X:n asiakkaiden kanssa ja aloitin viitekehyksen kirjoittamisen. Etsiessäni aineistoa viitekehykseni huomasin, että käännetyistä arvonlisäverovelvollisuudesta on vielä suhteellisen vähän kirjallisuutta. Yksi parhaimmista lähteistäni oli arvonlisäverolaki. Kun kirjoitin yleistä arvonlisäverotusta käsittelevää viitekehyksen osaa, kiinnitin huomiota siihen, että monet aihetta käsittelevistä kirjoista olivat muutamia vuosia vanhoja, joten ne eivät tarjonneet kaikkein tuoreinta tietoa arvonlisäverotuksesta. Arvonlisäverokannat ovat muuttuneet moneen kertaan viime vuosien aikana ja sen seurauksena hyvin harvoissa teoksissa oli oikeat arvonlisäverokannat. Tulevista lakimuutoksista tietoa löytyi parhaiten Internetistä.

Samalla kun viitekehykseni alkoi muodostua hyvällä vauhdilla, haastattelin kahta rakennusalan yrittäjää, joilla oli käännetyyn verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvia ostoja ja myyntejä. Tämän jälkeen haastattelin toimeksiantajani luona vielä kahta kir-

janpitäjää, jotka hoitavat rakennusalan yritysten kirjanpitoa ja ovat näin tekemisissä käännetyin verovelvollisuuden kanssa. Asiakkaiden A ja B näkemykset käännetyistä arvonlisäverovelvollisuudesta poikkesivat toisistaan niin paljon, että tutkimukseen päätettiin ottaa mukaan vielä yksi asiakasyritys. Kolmanneksi asiakasyritykseksi valikoitui rakennusalan yritys, jolla oli ainoastaan käännetyin verovelvollisuuden soveltamisalaan kuuluvia myyntejä. Haastattelujen jälkeen tutkin ja analysoin saamiani tutkimustuloksia. Tämän jälkeen viimeistelin viitekehystäni ja kirjoitin tutkimustuloksistani. Lopuksi tein johtopäätöksiä tutkimustuloksistani ja arvioin tutkimustani. Nautin opinnäytetyöni kirjoittamisesta enkä kohdannut erityisen vaikeita ongelmia työni tekemisen aikana. Sain opinnäytetyöni teon aikana mielestäni hyvin palautetta ja tukea ohjaavalta opettajaltani.

Sain opinnäytetyöni tekemisen avulla runsaasti lisää tietoa käännetyistä arvonlisäverovelvollisuudesta. En halunnut muodostaa itselleni minkäänlaisia ennakkokäsityksiä aiheesta, vaikka aiheeseen tutustuessani törmäsin useasti kielteiseen näkemykseen käännetyistä verovelvollisuudesta ja sen mukanaan tuomista seurauksista. Tutkimuksen aikana selvisi kuitenkin, että monet vaikutuksista ovat liioiteltuja ainakin tilitoimisto X:n asiakkaiden näkökulmasta. Asiaan voi tietysti vaikuttaa myös se, että tutkimuskohteinani olleilla yrityksillä on ollut suhteellisen vähän käännetyin verovelvollisuuden alaan kuuluvia ostoja ja myyntejä. Omasta mielestäni saavutin alkuperäisen tutkimukseni tavoitteen hyvin. Opinnäytetyöni onnistui mielestäni oikein hyvin. Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus on vielä suhteellisen uusi asia Suomessa, joten aiheen tutkiminen tuntui tältäkin kannalta tärkeältä. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, kuinka käännetty arvonlisäverovelvollisuus on vaikuttanut tilitoimisto X:n rakennusosalalla toimiviin asiakkaisiin. Onnistuin mielestäni selvittämään hyvin, kuinka käännetty verovelvollisuus on vaikuttanut tilitoimisto X:n rakennusosalalla toimiviin asiakkaisiin, joten tilitoimisto X sai haluamansa tutkimustiedon.

Haluan osoittaa kiitokset ohjaavalle opettajalleni Terttu Liimataiselle sekä tilitoimisto X:lle ja asiakasyrityksille yhteistyöstä.

LÄHTEET

Arvonlisäverolaki 1501/1993. 1993. Edita Publishing Oy. WWW-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931501>. Päivitetty 29.3.2012. Luettu 4.4.2012.

Arvonlisäverotus ja arvonlisäverokannat eri maissa. 2012. Veronmaksajain keskusliitto ry. WWW-dokumentti.
<http://www.veronmaksajat.fi/tutkimuksetjatilastot/kulutusverotus/arvonlisavero>. Päivitetty 25.3.2012. Luettu 14.4.2012.

Harmaan talouden määritelmä. 2011. Verohallinto. WWW-dokumentti.
[http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Harmaan_talouden_maaritelma\(14464\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Harmaan_talouden_maaritelma(14464)). Päivitetty 21.4.2011. Luettu 22.4.2012.

Heikkilä, Tarja 2010. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helana 2010. Tutkimushaastattelu - teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Huhtala, Hanna & Sorvanto, Katariina 2011. Rakentamisen käännetty arvonlisävero käytännössä. Jyväskylä: Edita.

Joki-Korpela, Titta, Jokinen, Miika, Klemola, Anne, Kontu, Jonna & Vilppula, Taru 2009. Käytännön arvonlisäverotus: uudet säännökset. Helsinki: KHT-Media.

Neuvoston direktiivi 2006/112/EY. 2006. Euroopan unioni. PDF-dokumentti.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:347:0001:0118:fi:PDF>. Päivitetty 3.4.2012. Luettu 11.4.2012.

Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus. 2012. Verohallinto. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Rakennusalan_kaannetty_arvonlisaverove

Ivollisuus/Rakennusalan_kaannetty_arvonlisaverovelv(20031). Päivitetty 21.3.2012.
Luettu 4.4.2012.

Rakentajat varoittavat: käänteinen alv iskee pienyrittäjiin. 2011. Kauppalehti Oy.
WWW-dokumentti.

<http://www.kauppalehti.fi/5/i/yritykset/yritysuutiset/?oid=20110367551>. Päivitetty
28.3.2011. Luettu 14.4.2012.

Tannila, Eija & Auranen, Kirsti 2011. Rakentamispalvelujen käännetty arvonlisävero.
Helsinki: CC Lakimiesliiton kustannus.

Tomperi, Soile 2011. Käytännön Kirjanpito. Helsinki: Edita Prima Oy.

Työturvallisuuslaki 738/2002. 2002. Edita Publishing Oy. WWW-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>. Päivitetty 29.3.2012. Luettu
14.4.2012.

Veronumero - usein kysyttyä. 2011. Verohallinto. WWW-dokumentti.

[http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Veronumero__usein_kysyttya\(19230\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Veronumero__usein_kysyttya(19230)). Päi-
vitetty 8.12.2011. Luettu 14.4.2012.

Äärilä, Leena & Nyrhinen Ritva 2010. Arvonlisäverotus käytännössä. Helsinki:
WSOYpro.

Lomake palautetaan osoitteeseen:

VEROHALLINTO
Kausiveroilmoitusten optinen lukupalvelu
PL 5000
00053 VERO

KAUSIVEROILMOITUS K

Jos korjaatte aiemmin ilmoitettuja tietoja, ilmoittakaa vain muutosten määrät.

Kausiveroilmoitukseen ei saa liittää mitään liitteitä.

Verovelvollisen nimi	010 Y-tunnus tai henkilötunnus

ARVONLISÄVERON TIEDOT**TYÖNANTAJASUORITUSTEN TIEDOT**

42

050 Ilmoitusjakso				052 Kohdekausi	053 Vuosi	050 Ilmoitusjakso				052 Kohdekausi	053 Vuosi	
☐ Kuu- kausi	☐ Neljän- nesvuosi	☐ Vuosi				☐ Kuukausi	☐ Neljännesvuosi					
			euro		snt				euro		snt	
Vero kotimaan myynnistä verokannoittain												
301	23 %:n vero					601	Ennakkonpidätyksen alaiset palkat ja muut suoritukset					
302	13 %:n vero					602	Toimitettu ennakkonpidätys					
303	9 %:n vero					605	Lähdeveron alaiset palkat ja muut suoritukset					
305	Vero tavaraostoista muista EU-maista					606	Lähdevero palkoista yms.					
306	Vero palveluostoista muista EU-maista					609	Sosiaaliturvamaksun alaiset palkat					
318	Vero rakentamispalvelun ostoista (käännetty verovelvollisuus)					610	Maksettava työnantajan sosiaaliturvamaksu					
307	Kohdekauden vähennettävä vero					Ei palkanmaksua						
317	Alarajahuojennuksen määrä					054 Kohdekausi -alku	055 Vuosi	056 Kohdekausi -loppu	057 Vuosi			
308	Maksettava vero / Palautukseen oikeuttava vero (-)											
309	0-verokannan alainen liikevaihto					Arvonlisäveron alarajahuojennukseen oikeutettu täyttää						
311	Tavaroiden myynnit muihin EU-maihin							euro		snt		
312	Palveluiden myynnit muihin EU-maihin					315	Alarajahuojennukseen oikeuttava liikevaihto					
313	Tavaraostot muista EU-maista					316	Alarajahuojennukseen oikeuttava vero					
314	Palveluostot muista EU-maista					Alarajahuojennuksen määrä (siirretään kohtaan 317)						
319	Rakentamispalvelun myynnit (käännetty verovelvollisuus)											
320	Rakentamispalvelun ostot (käännetty verovelvollisuus)											
Ei alv-toimintaa												
054 Kohdekausi -alku	055 Vuosi	056 Kohdekausi -loppu	057 Vuosi									

K

Päiväys	Allekirjoitus ja nimen selvennys	042 Puhelin

VEROH 4001/1 1.2012

K

Kausiveroilmoitus

Lomake palautetaan osoitteeseen:

VEROHALLINTO
Kausiveroilmoitusten optinen lukupalvelu
PL 5000
00053 VERO

KAUSIVEROILMOITUS (sivu 2)**M**

Jos korjaatte aiemmin ilmoitettuja tietoja,
 ilmoittakaa vain muutosten määrät.
 Kausiveroilmoitukseen ei saa liittää mitään liitteitä.

Verovelvollisen nimi	010 Y-tunnus tai henkilötunnus

MUIDEN OMA-ALOITTEISTEN VEROJEN TIEDOT

42 Ilmoittakaa tiedot merkitsemällä alla oleviin kohtiin veron tunnus (vain numero), ilmoitusjakso, kohdekausi ja vuosi ja maksettavan veron määrä. Verojen tunnuksat ovat alla.

- 10 Arpajaisvero
- 16 Vakuutusmaksuvero
- 24 Ennakonpidätys puun myyntitulosta
- 25 Ennakonpidätys osakeyhtiöltä, osuuskunnalta tai muulta yhteisöltä
- 68 Ennakonpidätys koroista ja osuuksista
- 92 Ennakonpidätys osingoista ja osuuspääoman koroista
- 39 Lähdevero osingoista (rajoitetusti verovelvollisilta)
- 69 Lähdevero koroista ja rojalteista (rajoitetusti verovelvollisilta)
- 84 Lähdevero korkotulosta (yleisesti verovelvollisilta)

060 Veron tunnus	050 Ilmoitusjakso		052 Kohdekausi	053 Vuosi	061 Maksettava vero	
	☐ Kuukausi	☐ Neljännesvuosi			euro	snt
	☐ Kuukausi	☐ Neljännesvuosi				
	☐ Kuukausi	☐ Neljännesvuosi				
	☐ Kuukausi	☐ Neljännesvuosi				
	☐ Kuukausi	☐ Neljännesvuosi				
	☐ Kuukausi	☐ Neljännesvuosi				

Vakuutusmaksuverovelvolliseksi rekisteröidyn ilmoitus toiminnan keskeytymisestä

Ei vakuutusmaksuverollista toimintaa			
054 Kohdekausi -alku	055 Vuosi	056 Kohdekausi -loppu	057 Vuosi

Päiväys	Allekirjoitus ja nimen selvennys	042 Puhelin

VEROH 4001/2 1.2012

M

Verohallinto PL 6000 00053 VERO Yritys Oy Esimerkkitie 16 A 1 00100 HELSINKI	Verotiliote 2/2011 17.8.2011 Y-tunnus 7107536-8 Ilmoittamanne tilinumero FI56 7891 2345 6789 NDEAFIHH Ilmoittamanne palautusraja 1.1.2011 alkaen 0,00 Verotilimaksujenne viitenumero 78912 34567 Verohallinnon tilinumerot verotilimaksuille IBAN BIC FI64 1660 3000 1176 25 NDEAFIHH FI35 5000 0120 2535 04 OKOYFIHH FI56 8919 9710 0007 24 DABAFIHH
--	---

VEROTILIOTE 19.7.2011 - 17.8.2011**Verotiliote 2/2011**

Kirjaus- päivä	Arvo-/ eräpäivä	Tapahtuma/ selite	Määrä
Tiliotejakson alkusaldo 19.7.2011			+0,00
12.8.2011	12.8.2011	Arvonlisävero heinäkuu 2011 Ilmoitus saapunut 12.8.2011	+250 000,00
12.8.2011	12.8.2011	Lähdevero palkoista heinäkuu 2011 Ilmoitus saapunut 12.8.2011	-2 640,30
12.8.2011	12.8.2011	Ennakonpidätys palkoista ja eläkkeistä heinäkuu 2011 Ilmoitus saapunut 12.8.2011	-186 000,00
12.8.2011	12.8.2011	Työnantajan sosiaaliturvamaksu heinäkuu 2011 Ilmoitus saapunut 12.8.2011	-26 040,00
12.8.2011	12.8.2011	Palautus verotililtä Maksatuksessa	-35 319,70
		Tiliotejakson hyvitykset	+250 000,00
		Tiliotejakson velvoitteet	-250 000,00
		Siirrot verotililtä	+0,00
Tiliotejakson loppusaldo 17.8.2011			+0,00

OHJEET**Yleistä - verotiliote ja sen tarkistaminen**

Tiliotteella ovat tiliotejakson tilitapahtumat ja tilin saldo tiliotejakson lopussa. Jos havaitsette virheitä, ottakaa yhteyttä verotilin neuvontanumeroon 020 697 056 (pvm/mpm). Virhe voidaan korjata verovelvollisen hyväksi viiden vuoden kuluessa, ja verovelvollisen vahingoksi kahden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona korjattavaksi vaadittu toimenpide tai tieto on merkitty, taikka olisi pitänyt merkitä tiliotteeseen. Virheen korjaamisesta saatte pyynnöstä erillisen päätöksen.

Kausiveroilmoituksen antaminen ja ilmoitettujen tietojen korjaaminen

Oma-aloitteiset verot ilmoitetaan kausiveroilmoituksella. Sähköisen kausiveroilmoituksen tulee olla Verohallinnossa viimeistään kuukauden 12. päivänä ja paperilomakkeella annetun kausiveroilmoituksen viimeistään kuukauden 7. päivänä. Vuosimenettelyssä olevan arvonlisäverovelvollisen kausiveroilmoitus arvonlisäverosta tulee olla Verohallinnossa viimeistään kalenterivuotta seuraavan helmikuun 28. päivänä. Jos kausiveroilmoituksella ilmoittamissanne verolissa tai muissa tiedoissa on virheitä, tehkää korjaus antamalla uusi ilmoitus. Ilmoittakaa uudella kausiveroilmoituksella vain oikean määrän ja aiemmin ilmoitetun, virheellisen määrän erotus.

Myöhästymismaksu

Jos kausiveroilmoitus saapuu Verohallintoon määräpäivän jälkeen, myöhässä ilmoitetulle verolle määrätään myöhästymismaksua myöhästymisajalta 20 prosentin vuotuisen korkokannan mukaan. Myöhästymismaksun vähimmäismäärä on 5 euroa ja enimmäismäärä 15 000 euroa verolajilta. Myöhästymismaksuun voi hakea muutosta. Verohallinnolle osoitettu perusteltu, allekirjoitettu kirjallinen oikaisuvaatimus on tehtävä viiden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona myöhästymismaksu on merkitty verotiliotteeseen. Oikaisuvaatimus on toimitettava Verohallinnon toimipisteeseen tai lähetettävä postitse yllä mainitussa määräajassa.

Maksaminen

Oma-aloitteiset verot maksetaan viimeistään sen kuukauden 12. päivänä, jona vero on ilmoitettava. Vuosimenettelyssä olevan arvonlisävero maksetaan kalenterivuotta seuraavan helmikuun 28. päivänä. Käyttäkää maksussa asiakaskohtaista verotilin viitenumeroa, joka on tiliotteen etusivulla oikeassa yläreunassa. Verohallinto käyttää maksun veloitteiden suorituksiksi lakisääteisessä järjestyksessä vanhimmasta veloitteesta uusimpaan.

Palauttaminen

Verotilille erehdyksessä tai aiheettomasti maksettu maksu palautetaan pyynnöstä. Muut hyvitykset kuin omat maksut palautetaan ilman pyyntöä, jos niiden yhteismäärä on vähintään 20 euroa eikä palauttamiselle ole esteitä. Jos haluatte, että palautuksenne säilytetään verotilillä, ilmoittakaa palautusraja Verotili-palvelussa tai soittamalla neuvontanumeroon. Tällöin palautukset käytetään myöhemmin erääntyvien velotteiden suorituksiksi. Jos maksuyhteystietoja ei ole, hyvitykset säilytetään verotilillä. Samoin menetellään, jos veroja koskevia ilmoituksia on antamatta tai ne on annettu puutteellisina. Hyvityksen palauttamatta jättämisestä saatte pyynnöstä erillisen päätöksen.

Hyvityskorko

Hyvityskorko lasketaan hyvityksen arvopäivää seuraavasta päivästä veloitteen eräpäivään tai päivään, jolloin hyvitys palautetaan verotililtä. Palautukseen oikeuttavalle arvonlisäverolle hyvityskorko lasketaan kohdekauden eräpäivää seuraavasta päivästä alkaen. Vuonna 2010 ja 2011 hyvityskorko on 0,5 %.

Viivästyskorko

Viivästyskorkoa lasketaan veloitteen eräpäivää seuraavasta päivästä siihen päivään, jona veloitte tulee kokonaan maksetuksi tai veloitte siirretään pois verotililtä. Vuonna 2010 viivästyskorko on 7 % ja vuonna 2011 8 %.

Muiden kuin verotilimaksujen maksaminen

Verot, jotka eivät kuulu verotilimenettelyyn on maksettava maksuunpanopäätöksen merkittynä eräpäivänä. Näitä veroja ei makseta verotilille, vaan ne maksetaan maksuunpanopäätöksen yhteydessä ilmoitetulle Verohallinnon tilille. Verotililtä pois siirrettyjä veroja ja maksuja ei makseta verotilille vaan Verohallinnon perinnän tai ulosoton ohjeiden mukaisesti. Maksuohjeet näiden verojen maksamiseen saa perinnän palvelunumerosta 020 697 028 (pvm/mpm).

Ohjeita ilmoittamiseen ja maksamiseen löytyy Verotili-palvelusta www.vero.fi/verotili

Kysymykset tilitoimisto X:n asiakkaiden haastatteluun

KYSYMYKSET ASIAKKAIDEN HAASTATTELUUN

1. Onko teillä ollut sekä ostoja että myyntejä, joihin on sovellettu käänteistä verovelvollisuutta?
2. Valmistauduitteko käänteiseen verovelvollisuuteen?
 - kuinka? (esim. koulutus, itse asioihin perehtyminen tms.)
 - valmistauduitteko mielestänne tarpeeksi hyvin käänteiseen verovelvollisuuteen vai koetteko, että teidän olisi tullut valmistautua paremmin?Ei: Miksi ette (valmistautunut)?
3. Onko työmääränne lisääntynyt käänteisen verovelvollisuuden takia? (Meneekö esim. laskuttamiseen tai sopimusten tekoon enemmän aikaa.)
4. Ovatko kustannuksenne kasvaneet? (Esim. kirjanpidon osalta.)
 - Mitkä kustannukset ovat kasvaneet?
5. Onko teidän ollut vaikea hahmottaa, milloin käännettyä verovelvollisuutta sovelletaan?
6. Oletteko olleet tilanteessa, jossa olette olleet ostajan tai myyjän kanssa eri mieltä siitä, tuleeko käännettyä verovelvollisuutta soveltaa?
7. Oletteko olleet tilanteessa, jossa verottaja olisi ollut jälkikäteen kanssanne eri mieltä siitä, olisiko ostoon tai myyntiin tullut soveltaa käänteistä verovelvollisuutta?
8. Oletteko ostajan asemassa saaneet arvonlisäverollisia laskuja, vaikka laskussa olisi tullut soveltaa käänteistä verovelvollisuutta?

Kysymykset tilitoimisto X:n asiakkaiden haastatteluun

9. Oletteko vahingossa lähettäneet ostajalle arvonlisäverollisia laskuja, vaikka laskuun olisi tullut soveltaa käänteistä verovelvollisuutta?
10. Miten olette merkinneet laskuihin, että myyntiin sovelletaan käänteistä verovelvollisuutta? (Esim. sanallisesti viittaamalla.)
11. Onko saamissanne käänteisen verovelvollisuuden alaisissa ostolaskuissa ollut oikeanlainen merkintä käänteisen verovelvollisuuden soveltamisesta? (Esim. sanallinen viittaus.)
 - Oletteko saaneet laskuja, joissa ei ole ollut arvonlisäveroa, mutta ei myöskään mainintaa käännetyistä verovelvollisuudesta?
12. Oletteko turvanneet asemaanne sopimuslausekkeilla, joissa sovitaan, kuinka menetellään, jos verottaja on jälkikäteen kanssanne eri mieltä siitä, oliko myynnissä kyse käännetyistä verovelvollisuuden alaisuuteen kuuluvasta rakentamispalvelujen myynnistä?

Ei: Kannattaisi tällaisia sopimuslausekkeitä käyttää?
13. Onko käänteinen verovelvollisuus vaikuttanut yrityksenne kassavirtaan? Miten? (Onko muutos ollut positiivinen vai negatiivinen?)
14. Mitä mieltä olette arvonlisäverotuksen muuttumisesta käänteiseksi?
15. Millaisia vaikutuksia käänteisellä verovelvollisuudella on teidän mielestänne ollut?
16. Vähentääkö käänteinen verovelvollisuus mielestänne harmaata taloutta?

Kiitos haastattelusta!

Kysymykset tilitoimisto X:n kirjanpitäjien haastatteluun

KYSYMYKSET TILITOIMISTO X:N KIRJANPITÄJIEN HAASTATTELUUN

- 1.) Valmistauduitteko käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden käyttöön ottoon?
 - Kuinka?
 - Oliko valmistautumisenne mielestänne riittävää?

- 2.) Viekö rakennusalan asiakasyritysten kirjanpidon hoito enemmän aikaa käännetyn verovelvollisuuden takia?
 - Koetteko työmääränne lisääntyneen?

- 3.) Kuinka käännetty verovelvollisuus näkyy rakennusalan yrityksen kirjanpidossa?

- 4.) Auttaako käännetty arvonlisäverovelvollisuus vähentämään harmaata taloutta?

Kiitos haastattelusta!